

LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTERIJA

MOTYVUOTA IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTERIJOS IR SUSISIEKIMO MINISTRO VALDYMO SRIČIAI PRISKIRTŲ ĮSTAIGŲ PRIE SUSISIEKIMO MINISTERIJOS, VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ, VALSTYBĖS ĮMONIŲ IR AKCINIŲ BENDROVIŲ VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE EGZISTUOJA KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, 2017 METŲ ANALIZĖS IR VERTINIMO REZULTATŲ

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 2 dalimi, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės patvirtinimo“ 7 punktu ir atsižvelgiant į Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijoje (toliau – Susisieikimo ministerija) įstaigose prie ministerijos, viešosiose įstaigose, kuriose savininko (dalininko) teises ir pareigas įgyvendina Susisieikimo ministerija (toliau – viešosios įstaigos), valstybės įmonėse, kuriose savininko teises ir pareigas įgyvendina Susisieikimo ministerija (toliau – valstybės įmonės) ir akcinėse bendrovėse, kurių akcijų valdytoja yra Susisieikimo ministerija (toliau – akcinės bendrovės), atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės ir veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymas ir vertinimas.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Susisieikimo ministerijoje atliko Susisieikimo ministerijos kovos su korupcija koordinavimo komisija patvirtinta Lietuvos Respublikos susisieikimo ministro 2015 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 3-309 „Dėl Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos korupcijos prevencijos komisijos ir Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos kovos su korupcija koordinavimo komisijos sudarymo ir jų darbo reglamento patvirtinimo“ (toliau – Koordinavimo komisija)¹. Įstaigų prie ministerijos, viešųjų įstaigų, valstybės įmonių ir akcinių bendrovių veiklos sričių, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, įvertinimą atliko šių institucijų vadovų paskirti atsakingi asmenys arba sudarytos darbo grupės.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą naudotas metodas – sisteminė teisės aktų ir dokumentų lyginamoji analizė, apklausa.

Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo nustatoma Susisieikimo ministerijoje, 8 įstaigose prie ministerijos – Lietuvos automobilių kelių direkcijoje prie Susisieikimo ministerijos (toliau – LAKD), Lietuvos saugios laivybos administracijoje (toliau – LSLA), Civilinės aviacijos administracijoje (toliau – CAA), Informacinės visuomenės plėtros komitete prie Susisieikimo ministerijos (toliau – IVPK), Valstybinėje geležinkelio inspekcijoje prie Susisieikimo ministerijos (toliau – VGI), Valstybinėje kelių transporto inspekcijoje prie Susisieikimo ministerijos (toliau – VKTI), Pasienio kontrolės punktų direkcijoje prie Susisieikimo ministerijos (toliau – PKPD), Transporto investicijų direkcijoje (toliau – TID), 4 valstybės įmonėse – VĮ „Oro navigacija“, VĮ Vidaus vandens kelių direkcija (toliau – VVKD), VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija (toliau – KVJUD), VĮ Lietuvos oro uostai (toliau – LOU), 3 viešosiose įstaigose – „Plačiąjuostis internetas“, „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ ir Kelių ir transporto tyrimo institute (toliau – KTTI), ir 6 akcinėse bendrovėse – AB „Lietuvos geležinkeliai“ (toliau – AB LG), AB „Problematika“, AB Lietuvos paštas (toliau – AB LP), AB „Smiltynės perkėla“, AB „Detonas“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras (toliau – Telecentras).

¹ Aktuali redakcija – Lietuvos Respublikos susisieikimo ministro 2017 m. rugsėjo 8 d. įsakymas Nr. 3-406 „Lietuvos Respublikos susisieikimo ministro 2015 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. 3-309 „Dėl Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos korupcijos prevencijos komisijos ir Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos kovos su korupcija koordinavimo komisijos sudarymo ir jų darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo“.

Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos korupcijos prevencijos komisija ir Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos kovos su korupcija koordinavimo komisija patvirtino pasiūlytas Susisieikimo ministerijos ir susisieikimo ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų prie ministerijos, valstybės įmonių, viešųjų įstaigų ir akcinių bendrovių veiklos sritis, kurios atitiko STT 2017 m. birželio 22 d. rašte Nr. 4-01-4665 „Dėl korupcijos pasireišikimo tikimybės nustatymo 2017 metais“ ir 2016 m. liepos 4 d. rašte Nr. 4-01-5293 „Dėl korupcijos pasireišikimo tikimybės nustatymo 2016 metais Susisieikimo ministerijos veiklos srityse“ pateiktas rekomendacijas:

- I. Privačių interesų konfliktų valdymas (SM, KVJUD, VĮ „Oro navigacija“);
  - II. Investicinių projektų finansavimas, įgyvendinimas ir priežiūra (TID);
  - III. Ūkio subjektų priežiūra (LSLA, CAA, VKTI, IVPK, VGI, LAKD, KTTI);
  - IV. Nekilnojamojo turto valdymo srityje (LP, PKPD);
  - V. Viešųjų pirkimų vykdymo veikloje (LOU, VĮ „Oro navigacija“, VVKD, AB LG, AB „Detonas“, AB „Smiltynės perkėla“, Telecentras, VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“);
  - VI. Kitos (AB „Probematika“, LOU, VšĮ „Plačiajuostis internetas“, VVKD);
- Analizuotas laikotarpis – 2016 m. rugsėjo 1 d. – 2017 m. rugpjūčio 30 d.

Susisieikimo ministerijos korupcijos pasireišikimo tikimybės motyvuotoje išvadoje pateiktos išvados ir pasiūlymus dėl nagrinėtų teisės aktų tobulinimo ketinama įtraukti į Lietuvos Respublikos susisieikimo ministrui priskirtų valdymo sričių kovos su korupcija programos įgyvendinimo 2017–2018 metų priemonių planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos susisieikimo ministro 2017 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. 3-240 „Dėl Lietuvos Respublikos susisieikimo ministrui priskirtų valdymo sričių kovos su korupcija programos ir jos įgyvendinimo priemonių plano“.

NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI IR SIŪLOMOS KORUPCIJOS RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

I. Privačių interesų konfliktų valdymo srityje

Susisieikimo ministerijos korupcijos pasireišikimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *privačių ir viešųjų interesų derinimas*, pagal KPĮ 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi Susisieikimo ministerijoje metodinės rekomendacijos, patvirtintos susisieikimo ministro 2012 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 3-635 (paskutinis pakeitimas 2015 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 3P-132);

- Lietuvos Respublikos susisieikimo ministerijos karjeros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, adaptacijos aprašas, patvirtintas 2016 m. liepos 27 d. susisieikimo ministro įsakymu Nr. 3-255 (nauja redakcija 2017 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 3-477);

- Susisieikimo ministro 2016 m. vasario 3 d. įsakymas Nr. 3-41 „Dėl pareigybių, į kurias prieš skiriant asmenį privaloma pateikti rašytinį prašymą Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai, sąrašų patvirtinimo“;

Atsižvelgiant į analizuojamu laikotarpiu atliktus tyrimus Susisieikimo ministerijoje, LAKD² ir Telecentre³, kurių metu buvo nustatyti privačių ir viešųjų interesų konfliktai, buvo išsikeltas tikslas, kad privačių ir viešųjų interesų derinimo srityje prevencija būtų kuo aktyvesnė. Susisieikimo ministerijoje buvo peržiūrėtas privačių ir viešųjų interesų deklaravimas srities reglamentavimas.

Siekiant įgyvendinti tinkamą Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymąsi, 2012 m. rugsėjo 26 d. Susisieikimo ministerijoje buvo patvirtintos Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi Susisieikimo ministerijoje metodinės rekomendacijos (2012 m. rugsėjo 26 d. įsakymas Nr. 3-635). Rekomendacijų tikslas – viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencija ir įstatymo įgyvendinimo kontrolė.

² Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisieikimo ministerijos

³ AB Lietuvos radijo ir televizijos centras

Rekomendacijos taikomos visiems ministerijos valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir turintiems administravimo įgaliojimus. Taip pat Rekomendacijomis rekomenduojama vadovautis įstaigų prie ministerijos, valstybės įmonių, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina ministerija, akcinių bendrovių, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1 / 2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei ir kurių akcijų valdytoja yra ministerija, viešųjų įstaigų, kurių savininko (dalininko) teises ir pareigas įgyvendina ministerija, vadovams ir jų pavaduotojams, ir kitiems darbuotojams, turintiems administravimo įgaliojimus. Deklaracijų deklaravimo, administravimo, konsultavimo, informacijos pateikimo Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai (toliau – VTEK) ir kontrolės funkcijoms atlikti ministerijoje paskirti atitikties pareigūnai. Atitikties pareigūnai kontroliuoja Įstatymo nuostatų laikymąsi ministerijoje, užtikrina darbuotojų deklaracijų pateikimą, konsultuoja darbuotojus pildymo, teikimo klausimais, konsultuoja darbuotojų nusišalinimo ir nušalinimo nuo sprendimo rengimo, svarstymo ir priėmimo procedūrų klausimais. Atitikties pareigūnai vykdo nuolatinę deklaracijose pateiktų duomenų stebėseną ir kontrolę Privačių interesų deklaravimo informacinėje sistemoje (IDIS), primena darbuotojams apie pareigą nuolat papildyti deklaracijas, pareigą vengti interesų konflikto, o jam kilus nusišalinti. Siekiant išvengti galimo interesų konflikto sprendimo, pavedimo, pasiūlymo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūrose, dalyvaujant komisijos veikloje Rekomendacijomis patvirtintos Sprendimo apie nusišalinimą ir Sprendimo apie nušalinimą formos ministerijos darbuotojams ir įstaigų ar įmonių vadovams ir jų pavaduotojams. Kilus abejonių dėl deklaracijų pildymo, deklaruojamų duomenų ar galimo interesų konflikto ministerijos darbuotojai konsultuojasi su paskirtais atitikties pareigūnais, esant reikalui, atitikties pareigūnas telefonu ar raštu kreipiasi į VTEK dėl išaiškinimo ar konsultacijos. 2017 m. rugpjūčio mėn. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos Prevencijos skyriaus patarėjai vedė mokymus apie privačių interesų deklaravimą, galimų interesų konfliktų atpažinimą, valdymą ir prevenciją Susisiekimo ministerijos darbuotojams. Mokymų metu darbuotojams buvo priminta, kaip teisingai pildyti privačių interesų deklaracijas (toliau – deklaracija), deklaracijos pildymo ir papildymo terminai, taip pat kaip nustatyti galimas interesų konflikto grėsmes ir jų išvengti. Mokymuose dalyvavo 30 ministerijos darbuotojų.

Susisiekimo ministerijoje patvirtintas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, adaptacijos aprašas (2017 m. spalio 16 d. įsakymas Nr. 3-477) (toliau – adaptacijos aprašas), nustatantis naujų darbuotojų adaptacijos vykdymo procesą, etapus, dalyvius ir jų funkcijas. Valstybės tarnautojai ir kiti darbuotojai, turintys viešojo administravimo įgaliojimus, per 1 (vieną) mėnesį nuo priėmimo dienos turi užpildyti ir pateikti deklaraciją VTEK. Ministerijos darbuotojas apie deklaracijos užpildymą ir kiekvieną papildymą privalo el. paštu informuoti Personalo administravimo skyrių.

Siekiant įvertinti asmens patikimumą ir mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę Susisiekimo ministerijoje, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsnio nuostatomis ir kreipiamasi į STT dėl informacijos pateikimo apie asmenis siekiančius eiti pareigas, nurodytas minėto straipsnio 6 punkte. Susisiekimo ministerijos pareigybių, į kurias prieš skiriant asmenį numatyta pateikti rašytinį prašymą privaloma tvarka STT pagal KPI 9 straipsnį, sąrašas ir informacija apie susisiekimo ministerijos STT pateiktus prašymus pagal KPI 9 straipsnį patvirtinta susisiekimo ministro 2016 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. 3-41 ir skelbiama viešai ministerijos interneto puslapyje.

Siekiant užtikrinti nuoseklesnę ir kiek įmanoma išankstinę interesų konfliktų prevenciją, šiuo metu ministerijoje parengtas ir derinamas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijoje tvarkos aprašas. Apraše išplėstas asmenų, kuriam jis taikomas, sąrašas. Minėtu aprašu bus privaloma vadovautis įstaigų prie ministerijos, valstybės įmonių, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina ministerija, akcinių bendrovių, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1 / 2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei ir kurių akcijų valdytoja yra ministerija, viešųjų įstaigų, kurių savininko (dalininko) teises ir pareigas įgyvendina ministerija, vadovai ir jų pavaduotojai, ir kiti darbuotojai, turintys administravimo įgaliojimus. Taip pat, bus taikomas ministerijos viešojo pirkimo komisijos nariams, asmenims, ministerijoje paskirtiems atlikti supaprastintus pirkimus, asmenims,

ministerijoje paskirtiems dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose kaip ekspertams, akcinių bendrovių, kurių akcijos, suteikiančios daugiau kaip 1 / 2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei ir kurių akcijų valdytoja yra ministerija, valdybų nariams ir valstybės įmonių, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina ministerija valdybų nariams; rekomenduojama vadovautis ministerijos ir įstaigų, įmonių ir bendrovių struktūrinių padalinių vadovams, dirbantiems pagal darbo sutartis, jų pavaduotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, ir kitiems darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir turintiems administravimo įgaliojimus. Atsižvelgus į tai, kad su pateiktomis deklaracijomis IDIS sistemoje gali susipažinti tik ministro paskirtas už darbuotojų ir įstaigų, įmonių ir bendrovių vadovų deklaravimo ir deklaracijose pateiktų duomenų stebėseną ir kontrolę atsakingas (-i) darbuotojas (-ai) (toliau – įgaliotas (- i) atstovas (- ai)), rengiamu aprašu bus įtvirtinta galimybė su deklaracijos duomenimis susipažinti tiesioginiams darbuotojų vadovams, ministerijos vadovybei. Ši nuostata leis ministerijos vadovybei ir tiesioginiams vadovams iš anksto būti informuotiems apie deklaracijose pateiktus duomenis ir aplinkybes, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas. Nauja nuostata padės nustatyti galimas išankstines interesų konfliktų grėsmes ir, atsižvelgiant į deklaracijų duomenis, pavaldiems darbuotojams teikti išankstines rekomendacijas, nuo kokių klausimų sprendimo procedūrų, pavedimų vykdymo, pasiūlymų nagrinėjimo, dalyvavimo komisijų ir darbo grupių veikloje rekomenduojama nusišalinti. Įstatymo ir Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo ir pateikimo taisyklių, patvirtintų Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2012 m. liepos 5 d. sprendimu Nr. KS-84 „Dėl Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo ir pateikimo taisyklių bei privačių interesų deklaracijos formos ID001 patvirtinimo“, nustatyta tvarka užpildžius ar patikslinus ir pateikus deklaraciją, ji išsaugoma, ištrinami joje esantys asmenų kodai ir per 3 darbo dienas nuo deklaracijos užpildymo ar patikslinimo atspausdinta deklaracija pateikiama Aprašo numatyta tvarka nustatytiems asmenims:

1. Įstaigų, įmonių, bendrovių vadovai ir valdybų pirmininkai deklaraciją atspausdina ir pateikia įstaigą, įmonę ar bendrovę kuruojančiam viceministrui ir elektroniniu paštu informuoja (persiųsdamas Valstybinės mokesčių inspekcijos patvirtinimą apie deklaracijos pateikimą ar patikslinimą) įgaliotą (- us) atstovą (-us).
2. Valdybų nariai deklaraciją atspausdina ir pateikia valdybos pirmininkui ir elektroniniu paštu informuoja (persiųsdamas Valstybinės mokesčių inspekcijos patvirtinimą apie deklaracijos pateikimą ar patikslinimą) įgaliotą (- us) atstovą (-us).
3. Darbuotojai deklaraciją atspausdina ir pateikia tiesioginiam vadovui ir elektroniniu paštu informuoja (persiųsdamas Valstybinės mokesčių inspekcijos patvirtinimą apie deklaracijos pateikimą ar patikslinimą) įgaliotą (- us) atstovą (-us).

Motyvuota išvada. Susisiekimo ministerijoje yra minimali korupcijos pasireiškimo tikimybė dėl privačių ir viešųjų interesų derinimo. Taip pat šiuo metu yra derinama nauja tvarka dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi, kuria ketinama užtikrinti nuoseklesnę ir kiek įmanoma išankstinę interesų konfliktų prevenciją.

KVJUD⁴ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *privačių konfliktų valdymas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- Personalo dokumentų valdymo tvarkos aprašas, patvirtintas KVJUD generalinio direktoriaus 2015 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-225;

- Teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, suteikimo tvarkos aprašas, patvirtintas KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. V-152;

- Rekomendacijos dėl skaidraus ir nešališko elgesio KVJUD darbuotojams, patvirtintomis KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. V-5;

⁴ VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija

- KVJUD informacijos saugos politiką įgyvendinančiais dokumentais, patvirtintais KVJUD generalinio direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. V-171;
- Asmenų prašymų, skundų, pranešimų, taip pat ir anoniminių, gaunamų KVJUD pranešimų kanalu, teikimo ir nagrinėjimo tvarkos aprašu, patvirtintu KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-117;
- Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintu KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-153;
- KVJUD infrastruktūros objektų statybos, remonto ir kitų darbų bei su jais susijusių paslaugų pirkimams vykdyti ir visiems kitiems, nepriskirtiems mažos vertės, įmonės pirkimams vykdyti viešojo pirkimo komisijų darbo reglamentas, patvirtintas KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-127;
- KVJUD generalinio direktoriaus 2015 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. V-88 „Dėl leidimų ar teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija“;

- KVJUD generalinio direktoriaus 2012 m. rugsėjo 19 d. potvarkiu Nr. PP-6 „Dėl papildomų nuostatų įtraukimo į VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos darbuotojų pareiginius nuostatus“.

KVJUD yra iš valstybės turto įsteigta įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso valstybei ir kuri jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja patikėjimo teise.

Privačių interesų konfliktų valdymas prasideda nuo to momento, kai yra atrenkamas kandidatas į tam tikras pareigas (toliau – Kandidatas). Atrankos tvarka šiuo metu KVJUD nėra reglamentuota, nors kartu su prašymu priimti į darbą Kandidatas užpildo darbuotojo anketą. Anketos turinys nėra reglamentuotas, kaip nėra reglamentuotas ir pats anketos pildymo poreikis. Iš dalies informaciją apie Kandidato privačius interesus KVJUD gauna tuomet, kai Kandidatas pildo anketą pretenduodamas į pareigas, kurias einantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, ar teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“. Atitinkamų pareigų sąrašas yra patvirtintas KVJUD generalinio direktoriaus 2015 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. V-88, o Teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, suteikimo tvarkos aprašas yra patvirtintas KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. V-152. Šis reikalavimas taikomas skyrių viršininkams ir kai kurių kitų skyrių vyresniesiems specialistams, todėl, pvz., įvairių projektų vadovams, kurie tiesiogiai dirba su tiekėjais, šis reikalavimas netaikomas.

2017 m. liepos 5 d. per KVJUD administracijos vadovų pasitarimą buvo priimtas sprendimas atlikti kandidatų patikrą (protokolo Nr. V1-12), įpareigojant visų padalinių vadovus, atrinkus Kandidatą, prieš Kandidato susitikimą su generaliniu direktoriumi (prieš 2–3 sav.), apie Kandidatą informuoti generalinio direktoriaus padėjėją korupcijos prevencijai ir saugai dėl patikrinimo. Informacija apie Kandidatą renkama vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 9 str., pateikiant prašymą Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai (toliau – STT). STT užklausiama apie visus asmenis, kurių siekiamos eiti pareigos KVJUD gali sukelti privačių interesų konfliktą. STT apie asmenį, siekiantį eiti pareigas KVJUD, patikrina informaciją Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registre, Administracinių nusižengimų registre, Prevencinio poveikio priemonių taikymo registre, Vidaus reikalų pareigūnų registre, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinėse sistemose, Vyriausiojoje tarnybinės etikos komisijoje ir Valstybės tarnybos departamente ir pateikia KVJUD informaciją, nurodytą 9 str. 2 dalyje. Tačiau ir šiuo atveju negauna informacijos apie asmens privačius interesus (nebent asmuo buvo pripažintas pažeidęs Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymą).

Personalo dokumentų valdymo tvarkos aprašo, patvirtinto KVJUD generalinio direktoriaus 2015 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-225, I skyriaus 3 dalyje yra nurodyta, kad su priimamu dirbti į KVJUD asmeniu pasirašo darbo sutartį, komercinių paslapčių saugojimo ir materialinės atsakomybės sutartį. Asmuo pasirašytinai yra supažindinamas su jo pareigybės aprašymu. Vadovaujantis KVJUD generalinio direktoriaus 2012 m. rugsėjo 19 d. potvarkiu Nr. PP-6 pareiginiuose nuostatuose, yra įtraukti du punktai, kurie padeda valdyti privačių interesų konfliktus.

T. y., kad „darbuotojas privalo pranešti generaliniam direktoriui apie savo darbą, sutartinius santykius su kitais juridiniais asmenimis, juridinį asmenį, kurio dalyvis jis yra ir kuriame nuosavybės dalis yra didesnė nei 10 proc., individualią veiklą, kurios dalyvis jis yra, narystę ir pareigas įmonėse, įstaigose, asociacijose ar fonduose, išskyrus narystę politinėse partijose ar organizacijose ir nusišalinti nuo visų konfliktą sukeliančių sprendimo procedūrų (sprendimo rengimo, svarstymo, priėmimo stadijų ir kt.), jeigu tai susiję su KVJUD interesais ir gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą ar tokią regimybę. Taip pat šis reikalavimas galioja, jeigu darbuotojas yra kitaip susijęs su juridiniais ar fiziniiais asmenimis, kurie yra susiję su Uosto direkcija teisiniais, ekonominiais ar kitais santykiais“; ir, kad „darbuotojas įsipareigoja saugoti KVJUD komercines paslaptis, laikytis konfidencialumo ir neteikti žinių apie įmonę bei pasirašyti KVJUD generalinio direktoriaus įsakymu nustatytas sutartis dėl KVJUD komercinių paslapties saugojimo.“

Taip pat, kiekvienas darbuotojas yra raštiškai supažindintas ir savo veikloje turi vadovautis KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. V-5 patvirtintomis Rekomendacijomis dėl skaidraus ir nešališko elgesio KVJUD darbuotojams. Jose reglamentuojama, kaip privalo elgtis darbuotojai, susidūrę su galima korupcinio pobūdžio asmenų veikla, neskaidriu ir šališku jų elgesiu ar darbu arba gavę apie tai informacijos. Šių rekomendacijų 4.1 punkte nurodyta, kad darbuotojai savo veikloje siekia neleisti, kad jų vykdoma veikla, priimami sprendimai būtų veikiami korupcijos (asmeninės arba komercinės naudos gavimu arba bandymu jos gauti netinkamomis arba neteisėtomis priemonėmis).

Privačių interesų konfliktų valdymas KVJUD įgyvendinamas, kontroliuojant darbuotojų privačių interesų deklaravimą IDIS, stebint elektroninę komunikaciją darbo vietose informacinės saugos monitoringo sistema (programinė įranga). Pastaroji priemonė reglamentuota KVJUD informacijos saugos politiką įgyvendinančiais dokumentais, patvirtintais KVJUD generalinio direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. V-171 ir atitinka asmens duomenų apsaugos reikalavimus, yra užregistruota Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje. Darbuotojai yra informuoti apie taikomą monitoringo priemonę. Kita priemonė, kurią naudojant siekiama suvaldyti privačių interesų konfliktus, yra pranešimų kanalo įdiegimas KVJUD. Šio kanalo įdiegimas reglamentuotas Asmenų prašymų, skundų, pranešimų, taip pat ir anoniminių, gaunamų KVJUD pranešimų kanalu, teikimo ir nagrinėjimo tvarkos aprašu, patvirtintu KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-117. Pranešimų kanalas yra būtina pažeidimų prevencijos ir skaidrumo skatinimo gerosios praktikos priemonė, stiprinanti pažeidimų prevenciją ir didinanti darbuotojų bei visuomenės pasitikėjimą KVJUD.

Jautriausia sritis veikloje, kurioje gali kilti privačių interesų konfliktas, yra viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tvarka KVJUD yra reglamentuota generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-153 patvirtintu Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašu. Pirkimų aprašo tikslas yra reglamentuoti vykdomų viešųjų pirkimų organizavimo sistemą, užtikrinančią vykdomų pirkimų teisėtumą, lygiateisiškumą, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų laikymąsi, strateginių ir kitų KVJUD veiklos planų įgyvendinimą, sutartinių įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi. Pirkimų aprašo 1.4 punktas nurodo, kad planuojant, vykdant pirkimus turi būti racionaliai naudojamos lėšos ir darbuotojų laikas, laikomasi konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų. Pirkimų aprašo 2.1.1 punkte nurodoma, kad KVJUD pirkimus organizuoja inicijuojantys pirkimus padaliniai, pirkimo organizatoriai, viešųjų pirkimų skyriaus specialistai ir Viešųjų pirkimų komisijos. Viešųjų pirkimų komisijos sudaromos KVJUD generalinio direktoriaus įsakymu. Komisijos veikia vadovaudamosi KVJUD infrastruktūros objektų statybos, remonto ir kitų darbų bei su jais susijusių paslaugų pirkimams vykdyti ir visiems kitiems, nepriskirtiems mažos vertės, įmonės pirkimams vykdyti viešojo pirkimo komisijų darbo reglamentu, patvirtintu KVJUD generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-127. Nuolatinė komisija sudaroma ne mažiau kaip iš 5 asmenų. Darbo reglamento 5 punkte nurodyta, kad komisijos nariai (ekspertai), prieš pradėdami darbą komisijoje, turi pasirašyti nešališkumo ir konfidencialumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Konfidencialumo deklaracijos tipinė forma yra patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1S-93. Pasirašydamas šią deklaraciją asmuo pasižada objektyviai, dalykiškai, be išankstinio

nusistatymo, vadovaudamasis visų tiekėjų lygiateisiškumo, nediskriminavimo, proporcingumo, abipusio pripažinimo ir skaidrumo principais, atlikti jam pavestas pareigas (užduotis). Asmuo taip pat pasižada nedelsdamas raštu pranešti perkančios organizacijos arba perkančio subjekto vadovui ar jo įgaliotam atstovui apie galimą viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Vykdamas mažos vertės pirkimus KVJUD, į paraiškos derinimo procesą KVJUD generalinio direktoriaus nustatyta tvarka buvo įtrauktas KVJUD generalinio direktoriaus padėjėjas korupcijos prevencijai ir saugai.

Motyvuota išvada. Įvertinus KVJUD veiklą valdant privačių interesų konfliktą nustatyta, kad egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė dėl privačių interesų konfliktų KVJUD ir žmogiškojo faktoriaus. Norint gerinti privačių interesų konfliktų valdymą reikia parengti, patvirtinti ir viešai paskelbti KVJUD korupcijos prevencijos politikos aprašą, patvirtinti KVJUD atrankos į pareigas tvarkos aprašą. Reiktų papildyti Personalo dokumentų valdymo tvarkos aprašą, patvirtintą generalinio direktoriaus 2015 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-225, įtraukiant į jį nuostatą, kad priimamas į darbą asmuo turi užpildyti anketą, kurioje atsispindėtų jo privatūs interesai. Taip pat, redaguoti KVJUD generalinio direktoriaus 2012 m. rugsėjo 19 d. potvarkį Nr. PP-6, numatant tvarką, kaip turi būti įgyvendinami šio potvarkio reikalavimai. Parengti, patvirtinti ir viešai paskelbti visų pareigybių, į kurias pretenduojant bus kreipiamasi į STT dėl informacijos apie asmenį, siekiantį eiti pareigas, sąrašą.

VĮ „Oro navigacija“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *darbuotojų priėmimo į naujas pareigybes poreikis, paieška, atrankos kriterijai, vertinimas ir priėmimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- VĮ „Oro navigacija“ kokybės vadybos procedūros VP-3-01 „Personalo valdymas“, atnaujintos 2017 m. birželio 9 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-117 „Dėl naujos redakcijos kokybės valdymo procedūros VP-3-01 „Personalo valdymas“ patvirtinimo“
- Veiklos reglamentas, patvirtintas 2014 m. gruodžio 19 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-249 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ veiklos reglamento patvirtinimo“;
- Darbo tvarkos taisyklės, patvirtintos 2014 m. gegužės 20 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-108 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ darbo tvarkos taisyklių pakeitimo“;
- Korupcijos prevencijos politikoje, patvirtintoje 2017 m. balandžio 24 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-82 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ korupcijos prevencijos politikos aprašo tvirtinimo“.

Darbo santykių srityje įmonė visų pirma vadovaujasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatomis, taip pat įmonės generalinio direktoriaus įsakymais patvirtintais Veiklos reglamentu ir Darbo tvarkos taisyklėmis. Veiklos reglamento 15.1 p. nustatyta, kad generalinis direktorius priima į darbą ir atleidžia darbuotojus, sudarydamas ir nutraukdamas su jais darbo sutartis. Naujų darbuotojų poreikio, jų paieškos, atrankos taikomų kriterijų ir kandidatų vertinimo tvarka detalizuojama kokybės vadybos procedūroje. Joje reglamentuojami žmonių išteklių planavimo, naujų darbuotojų paieškos ir atrankos, priėmimo į darbą, naujų darbuotojų įvadinio mokymo, atleidimo iš darbo ir kiti personalo valdymo procesai. Analizė rengiama sistemiškai vertinant kiekvieno iš procedūroje minimų kriterijų pritaikomumą praktikoje, jų efektyvumą ir objektyvumą:

Įmonės veiklos planuose keliami tikslai ir uždaviniai, numatomi technologiniai ir struktūriniai pakeitimai, darbuotojų natūrali kaita – tai vieni pagrindinių kriterijų, į kuriuos atsižvelgdami struktūrinių padalinių vadovai ne rečiau kaip kartą per metus turi įvertinti darbuotojų poreikį jų vadovaujamuose padaliniuose. Vadovybei pritarus, kad šie poreikiai pagrįsti, turi būti rengiamas 5 metų personalo poreikio planas, kurį tvirtina generalinis direktorius. Lygiagrečiai taikomas įmonės Darbo tvarkos taisyklių 5 p., kuriame nustatyta, kad įmonės darbuotojų skaičių reglamentuoja įmonės generalinio direktoriaus įsakymu tvirtinamas pareigybių sąrašas. Šį sąrašą kas mėnesį atnaujinama Ekonomikos skyriaus vyresnysis ekonomistas, o generalinis direktorius jį tvirtina kasmet, einamųjų metų gruodžio mėnesį. Remiantis patvirtintu personalo poreikio planu, personalo direktorė tuomet

turi rengti metinį atrankos planą, kuriame išdėstomas reikiamų darbuotojų paieškos ir atrankos kalendorinis grafikas ir kita būtina informacija.

Nustatyta, kad 2017 m. vykdant atrankas buvo vadovaujamosi taikant procedūros 18 punktą, kuriame įtvirtinta skubių ir išimtinių atvejų, kai nustatomas personalo poreikis, kurio dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima nurodyti teikiamose planinėse paraiškose ir kuris neįtrauktas į personalo poreikio planą, darbuotojų priėmimo tvarka. Analizės metu paaiškėjo, kad trys atrankos vykdytos darbuotojams išėjus į pensiją, taip pat motinystės atostogų. Taip pat, darbuotojų atrankos buvo vykdomos atsižvelgiant į valdybos pritarimą dėl įmonės struktūros pokyčių ir pagal struktūrai reikalingus pokyčius įmonės vadovybė nustatė reikalingą personalo poreikį.

Procedūros 24 punkte nustatyti paieškos šaltiniai, kurie gali būti vidiniai ir išoriniai. Papildomų skirstymų, kada taikomas vienas ar kitas šaltinis, nėra. Procedūros 20 p. nustatyti šie pagrindiniai atrankos kriterijai: žinios (išsilavinimas, kvalifikacija), gebėjimai (įgūdžiai, patirtis), asmeninės savybės. Atsižvelgiant į įmonės specifiką, papildomi kriterijai ir atskira vertinimo sistema taikoma vykdant skrydžių vadovų atranką. Skrydžių vadovų atranka vykdoma, vadovaujantis preliminariu kandidatų dirbti skrydžių vadovais sąrašu, sudaromu pagal įmonėje gautus asmenų prašymus dirbti skrydžių vadovais. Jiems privalomi šie atrankos etapai: pirma, profesinių gebėjimų vertinimo testas (atliekamas skrydžių valdymo treniruokliu) įmonės Mokymo centre, antra, psichologinis testas. Šių testų vertinimo svarba bendram vertinimui pasiskirsto taip: 70 proc. lemia pirmo etapo rezultatas, 30 proc. – antro etapo. Jų atranką vykdo generalinio direktoriaus įsakymu sudaryta nuolatinė Vietos kvalifikavimo komisija. Techninio personalo, kitų darbuotojų atrankas vykdo personalo direktorė, atrankos užsakovas ir padalinio, į kurį organizuojama atranka, viršininkas (toliau – atrankos nariai). Šios atrankos bendrai vykdomos trimis etapais: pirma, peržiūrėti gauti kandidatų gyvenimo aprašymai (CV), įvertinamas atitikimas reikalavimams, antra, atrinkti kandidatai atlieka psichologinį testą, trečia, atsižvelgiant į testo rezultatus, atrinkti kandidatai kviečiami pokalbiui. Tai yra trys pagrindiniai atrankos etapai. Esant poreikiui ar dideliame kandidatų skaičiu, gali būti taikomi papildomi etapai.

Galutinį sprendimą dėl darbuotojo įdarbinimo priima generalinis direktorius, gavus asmens reputacijos patikrinimo rezultatus. Pastarasis reikalavimas yra Aviacijos įstatymo 66 straipsnyje nustatytų nepriekaištingos reputacijos kriterijų, kuriuos turi atitikti visi įmonės darbuotojai. Asmens reputacijos patikrinimas įmonėje organizuojamas vadovaujantis valstybės įmonės „Oro navigacija“ 2016 m. birželio 10 d. patvirtinto Saugumo vadovo nustatyta tvarka ir sąlygomis, kuri įtvirtinta įmonės kokybės vadybos procedūroje „Personalo valdymas“. Atrinkus tinkamą kandidatą, atrankos vykdytojas privalo suteikti grįžtamąjį ryšį visiems atrankoje dalyvavusiems kandidatams, kaip tai numatyta procedūros 53 punkte.

Analizuojant įmonėje dirbančių darbuotojų, siejamų giminystės ryšiais, skaičių nustatyta, kad 2017 m. rugpjūčio 1 d. įmonėje dirbo 38 darbuotojai, kurių vaikai ar sutuoktiniai dirba toje pačioje įmonėje. 9 darbuotojų vaikai / sutuoktiniai buvo įdarbinti šioms darbuotojams (tėvams / sutuoktiniui) tebedirbant įmonėje. 2017 m. liepos mėn. buvo įdarbinti du įmonės darbuotojų vaikai, todėl atlikta detali šios atrankos organizavimo analizė: kokie reikalavimai nustatyti šiai pareigybei, koks buvo pasirinktas atrankos būdas, peržiūrėti visų atrankoje dalyvavusių kandidatų gyvenimo aprašymai, įvertinta jų turima kompetencija, darbo patirtis, siekiant nustatyti, ar atrinktų kandidatų kompetencija buvo tinkamiausia ir ar galimos šiuo atveju nepotizmo apraiškos.

2017 m. II-III ketvirčiais, atlikus technikos direktoriaus kuruojamų struktūrinių padalinių darbuotojų analizę ir įvertinus naujų techninio profilio specialistų poreikį, generalinis direktorius priėmė sprendimą dėl trijų mokinio-inžinieriaus etatų įsteigimo. Buvo parengti ir patvirtinti mokinio-duomenų tvarkymo (DP) inžinieriaus, sistemų stebėjimo ir kontrolės (SMC) inžinieriaus bei mokinio-ryšių (COM) inžinieriaus kandidatų profiliai. Informacija apie naujas darbo vietas buvo patalpinta įmonės vidiniame tinklapyje bei išplatinta įmonės darbuotojams bendruoju el. paštu.

Technologinių sistemų inžinieriaus darbo aprašymas buvo skelbtas toks: ryšių, duomenų mainų įrangos/sistemų, specializuotų technologinių sistemų veikimo kontrolė, operatyvus technologinių sistemų gedimų šalinimo organizavimas, įrenginių funkcinių pakeitimų, remonto darbų atlikimas, veiklos koordinavimas su kitomis įmonės tarnybomis.

Pareigybei nustatyti reikalavimai: aukštasis universitetinis išsilavinimas (elektronikos, telekomunikacijų, informacinių sistemų); ryšio sistemų, duomenų perdavimo įrangos, tinklų veikimo principų išmanymas; UNIX/Linux, Windows operacinių sistemų veikimo principų ir jų administravimo išmanymas; taikomosios bei sisteminės programinės įrangos diegimo patirtis; anglų kalbos žinios; geri komandinio darbo įgūdžiai; noras tobulėti.

Atranką šiai pareigybei užimti vykdė personalo direktorė kartu su laikinai einančiu pareigas technikos direktoriumi ir struktūrinio padalinio, į kurį paskelbtas konkursas, viršininku.

Buvo gauta 13 kandidatų gyvenimo aprašymų. Atlikus pirminį kandidatų vertinimą (pirmasis etapas) pagal atsiųstus CV, į pokalbį, kaip atitinkantys keliamus reikalavimus, buvo atrinkti 6 kandidatai. Šiame etape vienas kandidatas atsisakė tęsti dalyvavimą atrankoje, dar vieno kandidato žinios neatitiko keliamų reikalavimų. Antrajame etape (testavimas) dalyvavo likę 4 kandidatai, o atsižvelgus į testavimo rezultatus, į trečiąjį etapą (pokalbis) atrinkti trys kandidatai. Du iš jų – įmonės darbuotojų vaikai. Šie kandidatai ir laimėjo konkursą į dvi laisvas darbo vietas. Trečiojo asmens kandidatūra buvo atmesta kaip netinkama dėl jo požiūrio į darbą aspektų.

Įmonė laikosi pozicijos, kad atrenkant kandidatus, atrankos turi būti vykdomos laikantis lygiateisiškumo ir skaidrumo principų. Kandidatai turi geriausiai atitikti keliamus reikalavimus. Įmonė neužkerta kelio įsidarbinti įmonės darbuotojų vaikams, jei jie atitinka pareigybei nustatytus reikalavimus, turi tinkamą išsilavinimą ir reikiamą kompetenciją. Analizuotu atveju nustatytas būtent toks atvejis, kai darbuotojų vaikai geriausiai atitiko iškeltus reikalavimus. Minėtu atveju darbuotojų vaikai pretendavo į pareigybes, kurias atlikdami neturės jokių pavaldumo santykių su giminystės ryšiais susijusiais asmenimis.

Nemažai įmonėje dirbančių skrydžių vadovų vaikų renkasi tokią pačią profesiją. Atsižvelgiant į tai, kad įmonė yra vienintelė įmonė Lietuvoje, teikianti skrydžių valdymo paslaugas, galimybių jiems įsidarbinti kitoje įmonėje, kuriose būtų teikiamos skrydžių valdymo paslaugos, nėra. Taigi pasitaiko atveju, kai įmonės darbuotojo (skrydžių vadovo, padalinio vadovo) vaikui, pasirinkusiam skrydžių valdymo profesiją, tampa sudėtingiau dalyvauti atrankoje į skrydžių vadovus dėl giminystės ryšių įmonėje. Įmonė šiuo atveju laikosi pozicijos, kad asmeniui užkirsti kelią pasirinkti norimą profesiją ir dalyvauti atrankose į skrydžių vadovus būtų nesąžininga ir pažeistų lygiateisiškumo principą, todėl įmonėje sudaromos vienodos sąlygos visiems, norintiems tapti skrydžių vadovais, dalyvauti atrankoje. Kandidatui, kurį sieja giminystės ryšiai su įmonės darbuotoju (taip pat su skrydžių vadovu ar galimu tiesioginiu vadovu) yra taikomos papildomos sąlygos, kurios turi būti įvykdytos, siekiant nesukelti interesų konflikto: 1. įmonės darbuotojas, kuriam netiesiogiai bus atskaitingas giminystės ryšiais susijęs kandidatas į skrydžių vadovus, turi pateikti/užpildyti privačiųjų interesų deklaraciją, nurodant giminystės ryšiais siejamą darbuotoją, įsidarbinusį įmonėje; 2. tais atvejais, kai įmonės darbuotojas turi priimti sprendimą, tiesiogiai liečiantį giminystės ryšiais susijusį kitą darbuotoją (dėl priėmimo į darbą, kvalifikacijos vertinimo, atlyginimo, karjeros galimybių ir pan.), jis turi nusišalinti nuo sprendimo priėmimo; 3. jei įmonės darbuotojo sprendimas tiesiogiai liečia ne tik giminystės ryšiais susijusį kitą darbuotoją, bet bendrai viso padalinio darbuotojus (darbo organizavimo nustatymas ir pan.), tokiu atveju interesų konflikto nėra. Įmonėje yra patvirtinta Korupcijos prevencijos politika, generalinio direktoriaus 2017 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. V-82 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ korupcijos prevencijos politikos aprašo tvirtinimo”.

Įmonės įgyvendintos priemonės, siekiant efektyvesnio procedūros taikymo:

a) valstybės įmonės „Oro navigacija“ valdybos 2016 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. VLN-7 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ struktūros nustatymo“ pritarta pakeisti įmonės organizacinę struktūrą ir šiuo pagrindu panaikinti/įsteigti šie skyriai ir etatai:

nuo 2016 m. spalio 10 d. įsteigtas personalo direktoriaus pareigybės etatas, vadovaujantis 2016 m. spalio 10 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. P-344 „Dėl etato naikinimo ir naujo etato įsteigimo“. Šiuo įsakymu taip pat panaikintas generalinio direktoriaus patarėjo personalo klausimais pareigybės etatas;

nuo 2016 m. lapkričio 2 d. įsteigti Personalo skyrius ir Teisės skyrius, vadovaujantis 2016 m. spalio 20 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. P-351 „Dėl Juridinio ir personalo skyriaus ir etatų naikinimo, Personalo skyriaus ir jo etatų, Teisės skyriaus ir jo etatų įsteigimo“;

b) atnaujinta įmonės kokybės vadybos procedūra VP-3-01 „Personalo valdymas“, vadovaujantis 2017 m. birželio 9 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-117 „Dėl naujos redakcijos kokybės valdymo procedūros VP-3-01 „Personalo valdymas“ patvirtinimo“;

Motyvuota išvada. Norint pagerinti darbuotojų paieškas į naujas pareigybes procesą, reikėtų esant galimybei vadovautis metiniu atrankos planu, o ne taikant skubių/išimtinių atvejų tvarką, taip pat papildomai nurodyti specifinius techninius reikalavimus, keliamus konkrečiai pareigybei. Atitinkamus reikalavimus taikyti organizuojant techninio personalo atranką. Taip pat norint mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę tikslinga protokoluoti visus atrankos procesus, surašant motyvus dėl kandidatų (ne)atitikimo į konkrečią poziciją. Protokolą turėtų pasirašyti visi atrankos nariai (nuomonėms išsiskyrus, išdėstyti raštu). Reikalinga atnaujinti kokybės vadybos procedūrą „Personalo valdymas“, papildant įpareigojimu pasirašyti nešališkumo deklaracijas atrankos narius.

II. Investicinių projektų finansavimo, įgyvendinimo ir priežiūros srityje

TID⁵ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų kontrolė*, vertinant pareiškėjo/projekto vykdytojo pateiktus viešųjų pirkimų dokumentus (toliau – Pirkimų patikra), pagal KPĮ 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 5 kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas; daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Vertinamą veiklos sritį reglamentuoja:

- Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programą, taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą“;

- Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ (PAFT);

- 2014-PV-15 „Viešųjų pirkimų patikros procedūra“, patvirtinta TID direktoriaus 2014 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. 1.3-221 „Dėl Transporto investicijų direkcijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos administravimo procedūrų vadovo patvirtinimo“.

- TID Kokybės ir rizikos valdymo skyriaus nuostatai, patvirtinti TID direktoriaus 2014 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1.3-130 „Dėl Transporto investicijų direkcijos Kokybės ir rizikos valdymo skyriaus nuostatų patvirtinimo“.

TID, siekdama jai nustatyto veiklos tikslo – užtikrinti, kad ES sanglaudos fondo ir struktūrinių fondų remiamiems projektams, ES pagalbos transeuropinio transporto tinklo plėtros projektams ir kitoms transporto infrastruktūros plėtros priemonėms įgyvendinti skirti finansiniai resursai būtų tinkamai panaudoti, vykdo TID nuostatų 10 punkte įtvirtintas funkcijas. Vadovaudamasi nuostatų 10.4 papunkčiu, atlieka visas įgyvendinančiosios institucijos funkcijas, numatytas Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėse. Taisyklių 9.3.5 papunktis nurodo, kad TID, kaip įgyvendinančioji institucija, atlieka projektų vykdytojų vykdomų pirkimų pagal projektą priežiūrą teisės aktų, reglamentuojančių veiksmų programos administravimą ir finansavimą, nustatyta tvarka. TID užtikrina Taisyklių 9.3.5 papunktyje nurodytų funkcijų atlikimo tvarką pagal PAFT skirsnyje 463–478 punktuose Pirkimų patikrą reglamentuojančias nuostatas. Taip pat TID pirkimų patikra detalai aprašyta 2014-PV-15 „Viešųjų pirkimų patikros procedūra“, kurios tikslas – nustatyti aiškią ir detalią pareiškėjų/projekto vykdytojų vykdomų Pirkimų patikros tvarką. Minėta procedūra apibrėžia pasirengimą Pirkimų patikrai ir jos vykdymą, taip pat užtikrina jos atlikimo kokybę ir

⁵ Transporto investicijų direkcija

rezultatus. PAFT 463 punktas reglamentuoja du pirkimų patikros būdus: išankstinės ir paskesnės. TID atlieka nedidelę dalį paskesnių pirkimo patikrų, todėl korupcijos tikimybė nustatoma įstaigoje atliekant išankstinę pirkimų patikrą. PAFT numatytą Pirkimų patikrą atlieka Geležinkelių projektų skyrius (toliau – GPS), Kelių projektų skyrius (toliau – KPS), Regioninės plėtros projektų skyrius (toliau – RPPS) ir Vandens, oro transporto ir logistikos projektų skyrius (toliau – VOTLPS) (toliau visi kartu – Projektų skyriai). Projektų skyrių atliekamų pirkimų priežiūros vykdymo funkcija „teisės aktų nustatyta tvarka atlieka projektų vykdytojų vykdomų viešųjų pirkimų priežiūrą“ numatyta GPS nuostatų, KPS nuostatų, VOTLPS nuostatų 6.9 papunkčiuose ir RPPS nuostatų 6.11 papunktyje. Projektų skyriuose už Pirkimų patikrą atsakingas Projekto vadovas. Minėta Projektų skyriaus Projekto vadovo funkcija, „teisės aktų nustatyta tvarka atlieka projektų vykdytojų vykdomų viešųjų pirkimų priežiūrą“ nurodyta Projektų skyrių Projekto vadovo pareigybės aprašyme. Projekto vadovas, atlikdamas Pirkimo patikrą, įvertina, ar pirkimo dokumentai (jų projektai) atitinka teisės aktų reikalavimus, kuriais remiantis Projekto vadovas nustato pirkimo išlaidų tinkamumą finansuoti ES fondų lėšomis (Procedūros 4.9 papunktis).

Taip pat Pirkimų patikrą atlieka Kokybės ir rizikos valdymo skyrius (toliau – KRVS). KRVS skyriaus atliekamų pirkimų priežiūros funkcija „teisės aktų nustatyta tvarka atlieka projektų vykdytojų vykdomų viešųjų pirkimų priežiūrą“ numatyta KRVS nuostatų 6.1 papunktyje. KRVS darbuotojas, atlikdamas Pirkimo patikrą, įvertina, ar pirkimo dokumentai (jų projektai) atitinka teisės aktus, reglamentuojančius viešuosius pirkimus (Procedūros 4.13 papunktis).

Procedūros 1.1.2 papunktis nurodo, kad Projektų skyriaus vedėjas, gavęs informaciją apie Susisiekimo ministerijos priimtą sprendimą dėl valstybės projektų sąrašo ar dėl regiono projektų sąrašo patvirtinimo paskiria Projektų skyriaus darbuotoją atsakingu už pirkimo dokumentų vertinimą. Analizuojamu laikotarpiu priimtas įsakymas dėl TID skyrių veiklos organizavimo administruojant 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų projektus⁶. Minėtu įsakymu patvirtintas Transporto investicijų direkcijos skyrių, atsakingų už 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo priemonių administravimą, sąrašas. Atitinkamo Projektų skyriaus vedėjas paskiria Projekto vadovą, atsakingą už Pirkimų patikrą. Projektų skyriaus vedėjo sprendimas įforminamas parengiant atitinkamo Skyriaus darbuotojų, atsakingų už 2014–2020 m. projektų administravimą, sąrašą. Šio įsakymo vykdymo kontrolę atlieka direktoriaus pavaduotoja.

Projekto skyriaus vedėjas skirdamas Projekto vadovą, atsakingą už Pirkimų patikrą, užtikrina funkcijų atskyrimą Projekto skyriaus viduje. GPS, KPS, RPPS ir VOLTPS nuostatų 11.5 papunktis nurodo, kad Projekto skyriaus vedėjas „užtikrina tinkamą vertinimo, administracinių patikrinimų bei funkcijų, susijusių su lėšų išmokėjimu projektų vykdytojams, atskyrimą TID viduje, kiek tai susiję su Skyriaus kompetencija. Tokiu būdu užtikrinama, kad projektų paraiškas vertinantis darbuotojas nebus paskirtas atlikti to paties projekto Pirkimų patikros. Taip pat, 4.1 papunktis nustato procedūra nurodo, kad Pareiškėjui/projekto vykdytojui <...> pateikus Direkcijai pirkimų dokumentus, direktorius per DVS „Avily“ nukreipia direktoriaus pavaduotojui ir KRVS vedėjui, nurodydamas pagal kompetenciją įvertinti pateiktus dokumentus <...>“. KRVS vedėjas per DVS „Avily“ suformuoja užduotį dėl pirkimo dokumentų vertinimo KRVS darbuotojui.

Tiek Projekto vadovas, tiek KRVS darbuotojas privalo vengti interesų konflikto, todėl draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą atliekant Pirkimų patikrą. Transporto investicijų direkcijos vidaus darbo tvarkos taisyklių⁷ 51.5 papunktis nustato, kad „valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi *korupcijos prevenciją* reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų“. Transporto investicijų direkcijos darbuotojų etikos kodekso⁸ atskirame

⁶ TID direktoriaus 2017 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. 1-3E-48 „Dėl Transporto investicijų direkcijos skyrių veiklos organizavimo administruojant 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų projektus“.

⁷ TID vidaus darbo tvarkos taisyklės, patvirtintos Transporto investicijų direkcijos direktoriaus 2012 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 1.3-153 „Dėl Transporto investicijų direkcijos vidaus darbo tvarkos taisyklių patvirtinimo“.

⁸ TID darbuotojų etikos kodeksas, patvirtintas Transporto investicijų direkcijos direktoriaus 2012 m. rugsėjo 14 d. įsakymu Nr. 1.3-228 „Transporto investicijų direkcijos darbuotojų etikos kodekso patvirtinimo“.

skyriuje „Viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktai“ išreikšta Direkcijos pozicija susijusi su papildoma darbuotojų veikla, galinčia sukelti interesų konfliktą, dovanų politika, informavimu apie interesų konfliktą.

TID direktoriaus įsakymu⁹ patvirtintos Metodinės rekomendacijos dėl viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi Transporto investicijų direkcijoje, kurios užtikrina viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktų prevenciją bei Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo įgyvendinimo kontrolę įstaigoje. TID direktoriaus įsakymu tvirtinamas aktualus pareigybių, kurias einantys darbuotojai privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas. Minėtame sąrašė nurodyti visi darbuotojai, dalyvaujantys sprendimų priėmimo. *Atkreiptinas dėmesys, kad viešųjų ir privačiųjų interesų deklaravimas privalomas ne tik Projekto vadovams ir KRVS darbuotojams dirbantiems valstybės tarnautojais, bet ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį.* TID minėtu įsakymu paskirti darbuotojai, atsakingi už deklaracijų kontrolę ir darbuotojų konsultavimą viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo klausimais.

Procedūros 4.6 papunktis nurodo, kad „Atliekant pirkimų vertinimą pildomi nustatytos formos <...> pirkimų patikros lapai“. Atliekant Pirkimų patikrą visada pildomi *Patikros lapas Nr. 2014-PV-15-02 ir patikros lapas 2014-PV-15-03*. Pildant patikros lapus TID darbuotojai patikrina pareiškėjo/projekto vykdytojo pateiktų pirkimo dokumentų atitiktį viešųjų pirkimų teisės aktų reikalavimams. Taip pat atliekamas ir rangos darbų sutarties atitikimo Tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinierių darbų statybos sutarties sąlygoms (Raudonoji knyga) bei Pavyzdines rangos sutarties konkrečias sąlygoms pagal FIDIC Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygas (Geltonoji knyga), kuriomis skatinama apriboti korupciją ir taikyti viešųjų pirkimų skaidrumą, vertinimas.

Pagal Procedūrą Projektų skyriaus atsakingas vykdytojas – Projekto vadovas užpildo Patikros lapą 2014-PV-15-02. *Patikros lapą 2014-PV-15-02 pasirašo projekto vadovas ir Projekto skyriaus vedėjas.* Projekto vadovas atlikęs Procedūroje nustatytus pirkimo dokumentų veiksmus, perduoda tolimesniam vertinimui už pirkimo dokumentų vertinimą atsakingam KRVS darbuotojui. Pagal Procedūrą KRVS darbuotojas užpildo Patikros lapą 2014-PV-15-03. *Patikros lapą 2014-PV-15-03 pasirašo KRVS darbuotojas ir KRVS skyriaus vedėjas.*

Kaip ir minėta aukščiau, patikros lapai yra pasirašomi visų patikroje dalyvavusių darbuotojų: projekto vadovo ir Projekto skyriaus vedėjo; KRVS darbuotojo ir KRVS skyriaus vedėjo, taip užtikrinamas „keturių akių“ principas, tuo pačiu mažinant korupcijos riziką. Pirkimų patikros metu nesant vienam iš patikros lapą pasirašančių darbuotojų, patikros lapą pasirašo pavaduojantis darbuotojas. Pavadavimas užtikrinamas ir organizuojamas atskirais direktoriaus įsakymais, kuriuos rengia skyrių vedėjai, organizuodami savo struktūrinio padalinio veiklą.

TID priėmė būtinus vidaus teisės aktus, reglamentuojančius Pirkimų patikrą. Direkcija rengia ir atnaujiną Procedūrą, vadovaudamasi 2014-PV-22 „Vidaus procesų tobulinimo ir rekomendacijų įgyvendinimo procedūra“¹⁰. Šios procedūros 2014-PV-22 „Vidaus procesų tobulinimo ir rekomendacijų įgyvendinimo procedūra“ tikslas – numatyti vidaus kontrolės priemones, užtikrinančias tinkamą rekomendacijų įgyvendinimą ir sklandų vidaus procesų veikimą. Procedūra 2014-PV-22 „Vidaus procesų tobulinimo ir rekomendacijų įgyvendinimo procedūra“ taikoma įgyvendinant audito rekomendacijas ir pagal kompetenciją atliekant vidaus procesų priežiūrą, trūkumų pašalinimą ir tobulinimą. TID veiklos priežiūra yra užtikrinama vidaus kontrolės priemonėmis ir išorės kontrolės priemonėmis.

KV-PR-11 „Veiklos rizikos valdymo procedūra“¹¹ numato, kad direktoriaus sprendimu įsteigiamas Rizikos valdymo komitetas TID veiklos rizikai identifikuoti ir įvertinti, taip pat rizikos

⁹ TID direktoriaus 2012 m. rugsėjo 27 d. įsakymas Nr. 1.3-245 „Dėl viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo Transporto investicijų direkcijoje“.

¹⁰ 2014-PV-22 „Vidaus procesų tobulinimo ir rekomendacijų įgyvendinimo procedūra“, patvirtinta TID direktoriaus 2014 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. 1.3-221 „Dėl Transporto investicijų direkcijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos administravimo procedūrų vadovo patvirtinimo“.

¹¹ KV-PR-10 „Veiklos rizikos valdymo procedūra“, patvirtinta TID 2016 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1.3-87 „Dėl Transporto investicijų direkcijos veiklos valdymo procedūrų patvirtinimo“.

valdymo planui parengti. Už TID vidaus procesų priežiūrą yra atsakingas KRVS darbuotojas, kuris atlikdamas vidaus procesų priežiūrą, pagal kompetenciją užtikrina, kad būtų nustatyti, įgyvendinami ir prižiūrimi TID vidaus procesai, renka ir sistemina pasiūlymus dėl procesų tobulinimo, organizuoja Procedūros atnaujinimą ir papildymą, informuoja darbuotojus apie atliktus Procedūros pakeitimus.

TID, kaip 2014–2020 metų ES struktūrinę paramą įgyvendinančios institucijos, veikla yra vertinama išorės institucijų, kurios periodiškai vykdo įvairias išorės patikras, kurių metu siekia įvertinti veiklos, vidaus kontrolės ar finansų atitiktį įstaigai iškeltiems reikalavimams, nacionaliniams ir ES teisės aktams, taip pat TID pasirengimą vykdyti pavestas funkcijas, vykdomų funkcijų teisėtumą, teisingumą ir rezultatyvumą. TID gavus išorės auditą atlikusios institucijos rekomendacijas, TID direktorius, atsižvelgdamas į rekomendacijų pobūdį, paveda KRVS vedėjui organizuoti rekomendacijų įgyvendinimą ir parengti direktoriaus įsakymą dėl rekomendacijų įgyvendinimo. Kontrolę atliekančių institucijų patikros sričių sąrašas yra aprašomas procedūros 2014-PV-22 „Vidaus procesų tobulinimo ir rekomendacijų įgyvendinimo procedūra“ 2 priede.

TID priimtuose vidaus teisės aktuose įtvirtinta konkreti ir tiksliai sprendimų priėmimo procedūra vykdoma kontrolės ir priežiūros funkcijas. Kiekvieną sprendimą parengia ir derina TID dokumentų valdymo ir pavedimų vykdymo bei kontrolės tvarkos aprašo¹² nustatyta tvarka. Direktoriui ir direktoriaus pavaduotojui pasirašyti teikiami dokumentai (sprendimai) atliekant Pirkimų patikrą turi būti suderinti su struktūriniais padaliniais (Projektų skyriais, KRVS) pagal kompetenciją. Parengti dokumentai (sprendimai) ir jų lydimoji medžiaga, teikiami direktoriui ir direktoriaus pavaduotojui pasirašyti, turi būti vizuoti pagal TID dokumentų valdymo ir pavedimų vykdymo bei kontrolės tvarkos apraše nustatytus reikalavimus, jei kiti vidaus tvarką reglamentuojantys dokumentai nenustato kitokios dokumentų derinimo tvarkos. Dokumentai vizuojami per DVS „Avilys“. Viziodamas dokumentą (sprendimą), darbuotojas patvirtina, kad jis susipažinęs su dokumento turiniu, jam pritaria ir prisiima atsakomybę pagal kompetenciją.

TID nuolat analizuoja naujus teisės aktus bei teisės aktų pakeitimus, susijusius su jos veikla. Visi vidaus veiklą reglamentuojantys teisės aktai, t. y. TID nuostatai, Projektų skyrių nuostatai, KRVS nuostatai, Procedūra yra periodiškai peržiūrimi, įvertinami jų atitikimą įstatymams bei įstatymus įgyvendinantiems teisės aktams ir esant poreikiui tobulinami, keičiami ar naikinami. Teisės aktai bei jų pakeitimai tvirtinami TID direktoriaus įsakymu. Vadovaujantis TID dokumentų valdymo ir pavedimų vykdymo bei kontrolės tvarkos aprašo nuostatomis, visi darbuotojai supažindinami per DVS „Avilys“ apie priimtus vidaus teisės aktų pakeitimus. Taip pat visiems automatiškai suformuojama užduotis susipažinti su konkrečiu dokumentu (susipažinus lieka laiko žyma). Atsiradus teisinio reguliavimo stebėsenos spragoms bei neužtikrinus operatyvaus vidaus teisės aktų suderinimo su atitinkamais teisės aktų pakeitimais, gali atsirasti korupcijos pasireiškimo atvejai.

Motyvuota išvada. TID viešųjų pirkimų kontrolės, vertinant pareiškėjo/projekto vykdytojo pateiktus viešųjų pirkimų dokumentus, atlikimas aiškiai reglamentuotas ir pasiūlymų, kaip gerinti nėra. Korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali.

III. Ūkio subjektų priežiūros srityje

LSLA¹³ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *Jūrų ir vidaus vandens transporto priemonių registravimas ir su tuo susijusios procedūros ir Jūrininkų, vidaus vandens transporto specialistų ir motorinių pramoginių laivų laivavedžių egzaminavimas*, pagal KPĮ 6 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 kriterijus (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti; pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Vertinamas veiklos sritis reglamentuoja:

- Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. 3-13 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandens transporto priemonių registravimo taisyklių patvirtinimo“;

¹² TID dokumentų valdymo ir pavedimų vykdymo bei kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas TID direktoriaus 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1.3-141, „Dėl dokumentų valdymo ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“.

¹³ Lietuvos saugios laivybos administracija

- Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2014 m. birželio 16 d. įsakymas Nr. 3-230-(E) „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto specialistų kvalifikacijos suteikimo komisijų sudarymo“.
- Vidaus vandenų transporto specialistų ir motorinių pramoginių laivų laivavedžių kvalifikacijos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas LSLA direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. V-14;
- Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto specialistų laipsnių diplomų ir kvalifikacijos liudijimų išdavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. 3-479;
- Lietuvos saugios laivybos administracijoje taisyklių, patvirtintų 2014 m. rugsėjo 1 d. Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. V-214 „Dėl Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos saugios laivybos administracijoje taisyklių patvirtinimo“;
- LSLA direktoriaus 2014 m. rugsėjo 17 d. įsakymas V-236 „Dėl įgaliojimų tvarkyti asmens duomenis suteikimo“.

Jūrų ir vidaus vandenų transporto priemonių registravimo ir su tuo susijusių procedūrų vykdymas pavestas LSLA Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 16 str. 6 d., Lietuvos saugios laivybos administracijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2002 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 3-318 „Dėl Lietuvos saugios laivybos administracijos nuostatų patvirtinimo“, 11.2.1 papunkčiu. LSLA Lietuvos Respublikos jūrų laivų ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registruose registruoja jūrų laivus ir vidaus vandenų transporto priemones, išduoda privalomus dokumentus, registruoja ir tvirtina Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre įregistruotų laivų žurnalų registrus ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registre įregistruotų vidaus vandenų transporto priemonių žurnalus (dienynus), tvarko Lietuvos Respublikos jūrų laivų ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registrus. Pagrindinis vertintinas teisės aktas – Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. 3-13 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto priemonių registravimo taisyklių patvirtinimo“. Jūrų ir vidaus vandenų transporto priemonių registravimą atlieka LSLA Laivų registravimo skyrius (padaliniai yra Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje).

Dokumentai, kuriuos reikia pateikti norint įregistruoti vidaus vandenų transporto priemonę ar pakabinamąjį variklį ir jų pateikimo tvarka yra aiškiai nustatyti. Siekiant mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę bei administracinę naštą, sudaryta galimybė Pramoginių laivų įregistravimo, išregistravimo, duomenų keitimo bei įregistravimo dokumento išdavimo ir kitais atvejais naudotis elektronine paslauga, teikiant dokumentus prisijungus per Elektroninius valdžios vartus. Būtų tikslinga dokumentų priėmimo, rengimo ir spausdinimo funkcijas atskirti, tai yra, vadovautis vieno langelio principu, kai vienas specialistas priima ir patikrina dokumentus, o įformina ir išduoda – kitas. Gavus visus reikalingus dokumentus, pramoginis, asmeninis laivas ir pakabinamasis variklis įregistruojamas ir jų savininkui įregistravimo dokumentas išduodamas per 10 darbo dienų. Šis terminas yra gana ilgas, nes paprastai LSLA specialistai dokumentus gali paruošti greičiau.

2016 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos raštu Nr. 4-01-7702, vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, savo iniciatyva atliktoje teisės aktų, reglamentuojančių vidaus vandenų transporto priemonių specialistų ir motorinių pramoginių laivų ir burinių jachtų laivavedžių rengimo, kompetencijos įgijimo ir egzaminavimo atlikimo, kvalifikacijos dokumentų išdavimo, mokymo įstaigų akreditavimo bei kontrolės tvarką, antikorupcinį vertinimą, antikorupcinio vertinimo išvadoje (toliau – STT išvada) dėl vidaus vandenų transporto priemonių specialistų ir motorinių pramoginių laivų laivavedžių egzaminavimo pateiktos šios pastabos:

Vidaus vandenų transporto specialistų ir motorinių pramoginių laivų laivavedžių kvalifikacijos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše, patvirtintame Administracijos direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. V-14;¹⁴ nustatyta, kad specialistų ir laivavedžių egzaminavimą

¹⁴ Egzamino organizavimo tvarkos 8, 16, 26, 35, 46, 47, 53, 60 punktai ir Dirbančių laivuose specialistų diplomų ir kvalifikacijos liudijimų išdavimo tvarkos 59 punktas.

sudaro dvi dalys: teorija ir praktinis vairavimas. Kompiuteriu laikomas teorijos egzaminas vykdomas pagal LSLA direktoriaus įsakymu sudarytos komisijos parengtą teorijos egzaminų klausimyną. Patalpoje, kur vyksta teorijos egzaminas, gali būti egzaminuotojas, egzaminuojamieji, vertėjas (-ai) ir kvalifikacijos suteikimo komisijų nariai. Pažymėtina, kad kvalifikacijos suteikimo komisiją sudaro 8 komisijos nariai, paskirti pagal Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2014 m. birželio 16 d. įsakymą Nr. 3-230-(E) „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto specialistų kvalifikacijos suteikimo komisijų sudarymo“ nustatytą tvarką. Kai laikomas vidaus vandenų transporto specialisto laipsnio kvalifikacijos egzaminas, kiti asmenys – LSLA direktoriaus ar direktoriaus pavaduotojo sprendimu. Teorijos egzamino eiga fiksuojama skaitmeniniu vaizdo įrašu. Baigiamasis praktinis vairavimo egzaminavimas, kurį gali stebėti LSLA paskirtas darbuotojas, vykdomas mokymo įstaigose. Specialistų kvalifikacijos dokumentai perduodami kvalifikacijos suteikimo komisijai (toliau – kvalifikacijos komisija), kuri priima sprendimą dėl suteiktos ar nesuteiktos kvalifikacijos tai pažymėdama egzaminų protokoluose.

1. Teisinis reguliavimas yra netikslus, nes aiškiai nenustato: kokie asmenys privalo dalyvauti teorijos egzamino metu, o kokiais atvejais gali dalyvauti „kiti asmenys“, kurių dalyvavimas priklauso nuo Administracijos direktoriaus ar jo pavaduotojo sprendimo; ar visais atvejais specialisto laipsnio kvalifikacijos egzamino metu dalyvauja kvalifikacijos komisijos nariai, koks narių skaičius dalyvauja; kokiais atvejais teorijos egzamino metu dalyvauja kiti asmenys be egzaminuojamojo ir egzaminuotojo, nefiksuojant egzamino – dviejų egzaminuotojų, nes jeigu dėl techninės įrangos gedimų to neįmanoma padaryti, teorijos egzamino metu egzaminų patalpoje privalo būti ne mažiau negu du egzaminuotojai.

2. Rengiant teorijos egzaminų klausimyną sudaroma komisija, kurios sudėtis, jos narių skaičius ir veikla neregamentuota, todėl neaišku, kokie asmenys realiai sudaro šią komisiją, ar dalyvauja klausimyno sudaryme asmenys, nuo kurių priklauso egzamino išlaikymo rezultatas.

3. Specialistų kvalifikacijos suteikimas priklauso nuo kvalifikacijos komisijos sprendimo, nepriklausomai nuo to, ar yra išlaikyti teorijos ir praktinio vairavimo egzaminai. Kyla klausimas, kokiais atvejais komisija nesuteikia specialistui kvalifikacijos, jei yra išlaikyti abu egzaminai ir pateikti tinkami dokumentai. Būtų tikslinga patikrinti pretendentų pateiktus dokumentus iki egzamino laikymo, siekiant nustatyti, ar pretendentas atitinka siekiamai kvalifikacijai keliamus reikalavimus ir tik po to leisti laikyti egzaminą, už kurį mokama valstybės rinkliava. Taip pat neaiški atskirų Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų, žvejybos laivų ir plūduriuojančių įrenginių kapitonų bei laivo įgulos vadovaujančios sudėties vidaus vandenų transporto specialistų kvalifikacijos suteikimo komisijos ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų, žvejybos laivų ir plūduriuojančių įrenginių eilinių įgulos narių kvalifikacijos suteikimo komisijos veikla, priimamų sprendimų kvorumas ir abiejų kvalifikacijos komisijų paskirtis, funkcijos, kai jas sudaro tie patys LSLA tarnautojai.

4. Teisinis reguliavimas neregamentuoja teorijos egzamino eigos užfiksuoto skaitmeninio vaizdo įrašo saugojimo tvarkos ir terminų.

5. Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 18 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad specialistus ir laivavedžius egzaminuoja ir specialisto laipsnio diplomus, diplomus patvirtina, kvalifikacijos liudijimus, laivavedžio kvalifikacijos liudijimus, tarptautinius kvalifikacijos liudijimus ir šių dokumentų dublikatus susisiekimo ministro nustatyta tvarka išduoda LSLA. Pagal egzamino organizavimo tvarką LSLA egzaminuoja tik teorijos klausimais, o praktinio vairavimo egzaminas vyksta mokymo įstaigoje.

Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, skaidresnės egzaminų eigos, STT siūlo nustatyti: 1. aiškius atvejus, kada ir kokie asmenys dalyvauja stebint teorijos ir praktinio vairavimo egzaminus, detalizuoti sąvoką „kiti asmenys“; 2. praktinio vairavimo egzamino fiksavimą garso ir vaizdo priemonėmis; 3. garso ir vaizdo įrašo saugojimo tvarką ir terminus; 4. teorijos egzaminų klausimyną rengiančios komisijos sudėtį, narių skaičių; 5. kvalifikacijos komisijos veiklos nuostatus; 6. kriterijus ar atvejus, į kuriuos atsižvelgia kvalifikacijos komisijos, priimdamos sprendimus dėl kvalifikacijos suteikimo ar nesuteikimo specialistams, išlaikiusiems teorijos ir praktinio vairavimo egzaminus; 7. egzaminuojamojo praktinio vairavimo įgūdžių ir gebėjimų vertinimo kriterijus; 8. suderinti Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso ir Egzamino organizavimo tvarkos

nuostatas dėl specialistų ir laivavedžių egzaminavimo subjektų.

Motyvuota išvada. Siekiant sumažinti korupcijos tikimybę, reiktų patikslinti Vidaus vandens transporto specialistų ir motorinių pramoginių laivų laivavedžių kvalifikacijos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašą, tiksliau aprašant galimus atvejus, kai „kitų asmenų“ dalyvavimas egzamine yra galimas, taip pat kokiais atvejais egzaminu metu dalyvauja kvalifikacijos komisijos nariai ir koks narių skaičius dalyvauja. Taip pat Egzamino organizavimo tvarkoje nurodyti, kad klausimyną rengia ne komisija, o darbo grupė, sudaryta iš specialistų, nuo kurių nepriklauso egzaminu išlaikymo rezultatas. Patikslinti Lietuvos Respublikos vidaus vandens transporto specialistų laipsnių diplomų ir kvalifikacijos liudijimų išdavimo tvarkos aprašą, panaikinant kvalifikacijos suteikimo komisijas, kadangi jų veikla yra neefektyvi, o jų išvados tiesiogiai dubliuoja egzaminu, laikomo kompiuteriu, protokolo turinį. Siekiant didesnio skaidrumo, į Egzamino organizavimo tvarką rekomenduotina įtraukti teisės aktų nuostatas dėl teorijos egzaminu eigos užfiksuoto skaitmeninio vaizdo įrašo saugojimo tvarkos ir terminų, kurie yra apibrėžti Asmens duomenų tvarkymo LSLA taisyklių, patvirtintų 2014 m. rugsėjo 1 d. LSLA direktoriaus įsakymu Nr. V-214 „Dėl Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos saugios laivybos administracijoje taisyklių patvirtinimo“, 38 punkte, o įgaliojimai tvarkyti asmens duomenis apibrėžti LSLA direktoriaus 2014 m. rugsėjo 17 d. įsakymo V-236 „Dėl įgaliojimų tvarkyti asmens duomenis suteikimo“ 1.4 ir 1.5 papunkčiuose. Skatinti naudotis elektronine paslauga, teikiant dokumentus prisijungus per Elektroninius valdžios vartus, norint įregistruoti, išregistruoti ar kt. pramoginius laivus.

CAA¹⁵ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *licencijų, pažymėjimų aviacijos specialistams išdavimo*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 kriterijus (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti; pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

Skrydžių valdymo elektronikos specialistų licencijavimo taisyklės, patvirtintos CAA direktoriaus 2008 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 4R-135;

- Civilinio orlaivio įgulos nario ir Civilinės aviacijos inspektoriaus pažymėjimų išdavimo, galiojimo bei galiojimo panaikinimo taisyklės, patvirtintos CAA direktoriaus 2015 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 4R-109;

- Paraiškų teikimo ir licencijų, kvalifikacijų, patvirtinimų išdavimo, atnaujinimo ir jų galiojimo pratęsimo skrydžių vadovams ir skrydžių vadovams mokiniams tvarkos aprašas, patvirtintas CAA direktoriaus 2011 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 4R-265;

- Orlaivių įgulų ir orlaivių techninės priežiūros technikų / inžinierių licencijavimo taisyklės, patvirtintos CAA direktoriaus 2006 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 4R-93.

CAA direktoriaus 2008 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 4R-135 „Dėl skrydžių valdymo elektronikos specialistų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Skrydžių valdymo elektronikos specialistų licencijavimo taisyklės nustato skrydžių valdymo elektronikos specialistų licencijų išdavimo, pratęsimo, atnaujinimo, pripažinimo, galiojimo sustabdymo bei panaikinimo sąlygas ir tvarką. Įvertinus šį teisės aktą buvo pastebėta, kad nėra aiškiai apibrėžta kas išduoda, pratęsia, atnaujina licencijas, sustabdo jų galiojimą bei jas panaikina. Taip pat nėra aiškiai apibrėžta, kada laikomi egzaminai siekiant gauti licenciją. Neišsamiai apibrėžtas licencijos pratęsimui reikalingų dokumentų sąrašas. Nenustatytas terminas per kiek laiko pratęsiama, atnaujinama licencija, maišomos sąvokos „panaikinimas“ / „nutraukimas“, taip pat šiame teisės akte nenumatyta CAA veiksmų apskundimo galimybė.

Civilinio orlaivio įgulos nario pažymėjimas išduodamas asmenims, priklausantiems Lietuvos Respublikos vežėjo arba valstybės orlaivio įgulai, o Civilinės aviacijos inspektoriaus pažymėjimas išduodamas CAA darbuotojams, CAA vardu vykdančioms ūkio subjektų civilinės aviacijos saugos, saugumo ir su šia veikla susijusios oro transporto veiklos patikrinimus pagal Civilinės aviacijos administracijos direktoriaus 2015 m. birželio 9 d. įsakymas Nr. 4R-109 „Dėl civilinio orlaivio įgulos

¹⁵ Civilinės aviacijos administracija

nario ir civilinės aviacijos inspektorius pažymėjimų išdavimo, galiojimo bei galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“. Aiškiai reglamentuota kokiais atvejais išduodami pažymėjimai, o kokiais – panaikinamas jų galiojimas, pažymėjimų išdavimo procedūros eiga, nurodytas išsamus dokumentų, kuriuos privalo pateikti subjektai, sąrašas. Įvertinus šį teisės aktą buvo pastebėta, kad neišsamiai ir netiksliai apibrėžti terminai, t. y. pažymėjimo išdavimo terminas „pažymėjimas išduodamas ne ilgesniam negu penkerių metų laikotarpiui“, taip pat nenustatytas terminas per kiek laiko CAA duoda motyvuotą atsakymą neišduoti pažymėjimo, nenurodyta, kuriam laikui CAA direktorius turi teisę pratęsti prašymo nagrinėjimo terminą. Toks teisinis reguliavimas gali sukurti nevienodas sąlygas subjektams. Licencijų išdavimo skrydžių vadovams ir skrydžių vadovams mokiniams tvarkos aprašas, patvirtintas CAA direktoriaus 2011 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 4R-265 „Dėl paraiškų teikimo ir licencijų, kvalifikacijų, patvirtinimų išdavimo, atnaujinimo ir jų galiojimo pratęsimo skrydžių vadovams ir skrydžių vadovams mokiniams tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustato skrydžių vadovo ir skrydžių vadovo mokinio licencijos bei su ja susijusių kvalifikacijų ir patvirtinimų išdavimo, atsisakymo išduoti, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo, galiojimo panaikinimo tvarką. Tiksliai įvardinti su licencijų išdavimu susiję veiksmai, procedūros, nurodytu dokumentų, kuriuos privalo pateikti subjektai, sąrašas. Pastebėta, kad neaiškiai apibrėžtos licencijos sustabdymo, panaikinimo sąlygos, maišomos sąvokos „sustabdymo panaikinimas“/“atnaujinimas“, neaiškiai apibrėžtas licencijų sustabdymo, sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo procesas, neapibrėžta dublikatų išdavimo tvarka ir sąlygos, neapibrėžti informavimo dėl licencijos neišdavimo terminai.

Orlaivių įgulų licencijavimo taisyklės bei Orlaivių techninės priežiūros technikų / inžinierių licencijavimo taisyklės, patvirtintos Civilinės aviacijos administracijos direktoriaus 2006 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. 4R-93 „Dėl orlaivių įgulų ir orlaivių techninės priežiūros technikų / inžinierių licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ reglamentuoja civilinės aviacijos specialistų (skraidančiojo personalo - pilotas mokinytis, pilotas mėgėjas, komercinės aviacijos pilotas, avialinijų transporto piloto, sklandytojo, laisvojo aerostato piloto, navigatoriaus, skraidančiųjų inžinierių, lėktuvų palydovų) licencijų išdavimo, pratęsimo, atnaujinimo, pripažinimo, galiojimo sustabdymo bei nutraukimo sąlygas ir tvarką. Pastebėta, kad neišsamiai reglamentuota egzaminų vykdymo tvarka, egzaminavimo apskundimo procesas, neaiškiai apibrėžtas licencijų sustabdymo, nutraukimo, atnaujinimo procesas, taip pat šiame teisės akte nenumatyta CAA veiksmų apskundimo galimybė. Orlaivių techninės priežiūros technikų / inžinierių licencijavimo taisyklės nustato techninės priežiūros technikų / inžinierių licencijų išdavimo, pratęsimo, atnaujinimo ir atitinkamos kvalifikacijos suteikimo tvarką, tačiau nėra atskirta kokiais atvejais gali būti panaikinamos, sustabdomos licencijos arba apribojamos suteiktos teisės, nėra šių veiksmų procedūrų ir terminų, taip pat šiame teisės akte nenumatyta CAA veiksmų apskundimo galimybė.

Motyvuota išvada. Nustatyta, kad reikia patikslinti Skrydžių valdymo elektronikos specialistų licencijavimo taisykles, įvardinant aiškiai kas išduoda, pratęsia, atnaujina licencijas, sustabdo jų galiojimą bei jas panaikina, apibrėžti reikalingų dokumentų sąrašą ir per kiek laiko atliekama procedūra, norint pratęsti licencijas. Patikslinti Civilinio orlaivio įgulos nario ir Civilinės aviacijos inspektorius pažymėjimų išdavimo, galiojimo bei galiojimo panaikinimo taisyklės, tiksliai apibrėžiant terminus. Patikslinti Paraiškų teikimo ir licencijų, kvalifikacijų, patvirtinimų išdavimo, atnaujinimo ir jų galiojimo pratęsimo skrydžių vadovams ir skrydžių vadovams mokiniams tvarkos aprašas, tiksliai apibrėžiant licencijų sustabdymo, panaikinimo sąlygas ir procesus, sąvokas, informavimo dėl licencijų neišdavimo terminus. Patikslinti Orlaivių įgulų ir orlaivių techninės priežiūros technikų / inžinierių licencijavimo taisykles, išsamiai apibrėžiant egzaminų vykdymo tvarką, egzaminavimo apskundimo procesus, aiškiai apibrėžiant licencijų panaikinimo, sustabdymo procedūras ir terminai, CAA apskundimo galimybė. Konstatuotina, kad nors ir yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, kadangi CAA funkcijos atitinka Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatyme ir Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkoje nurodytus kriterijus, t. y. 1) pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas; 2) veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu; 3) daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, tačiau šios funkcijos, jų turinys, tvarka

ir pan. yra reglamentuotos teisės aktais, teisės aktai nuolat peržiūrimi bei atnaujinami, darbuotojų funkcijos ir atsakomybė, sprendimų priėmimo tvarka yra apibrėžta, esami trūkumai identifikuojami ir imamasi priemonių juos šalinti, galima daryti išvadą, jog korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali.

VKTI¹⁶ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *priimant sprendimus registruoti naujas transporto priemones, atitinkančias transporto priemonės tipą, kurio patvirtinimas nebegalioja*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 2 kriterijų (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2009 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 3-169 „Dėl Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisyklių patvirtinimo“;

- VKTI Technikos skyriaus nuostatai, patvirtinti VKTI viršininko 2017 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. 2BE-2;

- VKTI Administracinių paslaugų departamento Vilniaus paslaugų administravimo skyriaus nuostatai, patvirtinti VKTI viršininko 2017 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. 2BE-132;

- VKTI viršininko 2017 m. birželio 8 d. įsakymas Nr. 2BE-96 „Dėl Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2017 gegužės 8 d. įsakymo Nr. 2BE-77 „Dėl įgaliojimo suteikimo“ pakeitimo“.

Transporto priemonių patvirtintų ir (ar) registruotų tipų galiojimo priežiūra apima dvi procedūras. Pirmoji – tipo patvirtinimo ir (ar) registravimo anuliavimas – kai pasikeitus reikalavimams, pagal kuriuos buvo šie tipai patvirtinti, tipo patvirtinimai tampa negaliojantys; anuliavimas žymimas VKTI informacinėje sistemoje „Keltra“ – negaliojantiems tipams suteikiamas negaliojimo požymis ir nurodoma negaliojimo pradžios data pagal reglamentuojantį EB¹⁷, JT EEK ar nacionalinį teisės aktą, o duomenys perduodami transporto priemonės Lietuvos Respublikoje registruojančiai institucijai. Tipo patvirtinimo ir / ar registravimo anuliavimas žymimas VKTI informacinėje sistemoje, o pažymėto tipo patvirtinimo informacija spausdinama ir 1 metus nuo anuliavimo įsigaliojimo datos saugoma VKTI Technikos skyriuje. Negaliojantiems tipams suteikiamas negaliojimo požymis ir nurodoma negaliojimo pradžios data pagal reglamentuojantį EB, JT EEK ar nacionalinį teisės aktą. Nebegaliojančio patvirtinto ar registruoto tipo patvirtinimo liudijimo ir jo priedų duomenys perduodami transporto priemonės Lietuvos Respublikoje registruojančiai institucijai. Antroji – transporto priemonės, atitinkančioms tipo patvirtinimą, kuris nebegalioja, taikoma serijos pabaigos procedūra, kai po tipo patvirtinimo anuliavimo ribotą laiką ir ribotą transporto priemonių skaičių galima įregistruoti su išimtimi, kaip nustatyta Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2009 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 3-169 „Dėl Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisyklių patvirtinimo“ 192-196 punktuose. Vertintu laikotarpiu serijos pabaigos procedūrą vykdė Inspekcijos Technikos skyrius ir nuo 2017 m. birželio 9 d. – VKTI Administracinių paslaugų departamento Vilniaus paslaugų administravimo skyrius (dabar Administracinių paslaugų departamento Vilniaus skyrius). Vertintu laikotarpiu atskiras registruotų tipų galiojimo priežiūros procedūras atliko: 1) tipo patvirtinimo ir / ar registravimo anuliavimą – Technikos skyrius; 2) serijos pabaigos procedūrą – iki 2017 m. birželio 8 d. – Technikos skyrius; nuo 2017 m. birželio 9 d. – Administracinių paslaugų departamento Vilniaus paslaugų administravimo skyrius, nors funkcija skyriaus nuostatuose nenustatyta.

¹⁶ Valstybinėje kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos

¹⁷ Europos parlamento ir Tarybos direktyva 2007/46/EB, 2007 m. rugsėjo 5 d., nustatanti motorinių transporto priemonių ir jų priekabų bei tokioms transporto priemonėms skirtų sistemų, sudėtinių dalių ir atskirų techninių mazgų patvirtinimo pagrindus.

Registruoti transporto priemonės, kurių tipo patvirtinimas nebegalioja, galima tik tais atvejais, kurie nurodyti Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisyklių XXI skyriuje. Teisė pasirašyti sertifikatą su naujų transporto priemonių serijos pabaigos žyma VKTI viršininko 2017 m. birželio 8 d. įsakymu Nr. 2BE-96 suteikta VKTI viršininko pavaduotojams, iki tol sertifikatą pasirašė Technikos skyriaus vedėjas. Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisyklės neprieštaruoja direktyvos 2006/40/EB nuostatomis, tačiau nėra visi reikalavimai perkelti. Reiktų perkelti serijos pabaigos 3 mėn. terminą į minėtas taisykles. VKTI kaip įgaliota institucija, kuri turi reglamentuoti kaip skaičiuoja registruotinių naujų transporto priemonių su serijos pabaiga skaičių – kokių procentu (atitinkamai neviršijant 10 ir 30 proc.) ir kokių transporto priemonių skaičių leis registruoti, kai nustatytas procentas yra mažiau kaip 100 transporto priemonių. Taip pat nustatyti bazę, nuo kurios skaičiuojama – ar nuo visų tipų transporto priemonių pagal markes (šiuo metu Inspekcija praktiškai skaičiuoja šiuo principu), ar kiekvienam tipo patvirtinimo numeriui. Tačiau nėra nustatyta bazė, nuo kurios skaičiuojama – ar nuo visų tipų transporto priemonių pagal markes (šiuo metu VKTI praktiškai skaičiuoja šiuo principu), ar kiekvienam tipo patvirtinimo numeriui. Nenustatytas procedūrų (kada teikiami prašymai, per kiek laiko priimamas sprendimas, kuriuo momentu nustatoma kvota) eiliškumas. Nėra nustatyta, kaip paslaugų specialistams elgtis ir kaip paskirstyti leistiną (šiuo metu praktiškai apskaičiuotą pagal transporto priemonės markę) registruotinių transporto priemonių skaičių, kai išimties registruoti transporto priemonės prašo keli tų pačių transporto priemonių markių (pvz. „Volkswagen VW“; IVECO) gamintojai ar jų atstovai (toliau – gamintojai): atitinkamai „Moller Baltic Import“, UAB „Forveda“ ir UAB „Altas komercinis transportas“; UAB „Skuba“ ir „Iveco S.p.a.“ atstovybė. Tik atskiri gamintojai (pvz. „Moller Baltic Import“) prašymuose nurodė sertifikatų datas, kai yra reikalavimas, kad transporto priemonės, kurioms prašoma taikyti serijos pabaigos procedūrą, turi būti pagamintos iki datos, nuo kurios tipo patvirtinimas neteko galios. Paslaugų specialistai aiškino, kad dėdami žymas ant sertifikatų, jie kontroliuoja sertifikatų datas. Tikslinga nustatyti, kad visi gamintojai prašymuose nurodytų transporto priemonės pagaminimo (sertifikato) datą. Taip pat reikia reglamentuoti priimtų sprendimų įforminimą ir procedūros viešinimą. Pati serijos pabaigos procedūra atliekama atžymint popierinius sertifikatus, kurių, kaip parodė praktika, esant nepakankamai kontrolei, gamintojas gali pateikti ir vėl. Todėl būtina nustatyti kontrolės priemones, taip pat svarstyti atsisakyti popierinių sertifikatų žymėjimo, serijos pabaigos procedūrą perkeliant į elektroninę erdvę. Nėra serijos pabaigos procedūros patikimos apskaitos, paslaugos atsekamumo, kartu ir kontrolės. Serijos pabaigos procedūros atlikimo fiksavimas primityvus ir oficialių duomenų apie jos rezultatus (kokiam gamintojui ar jo atstovui, transporto priemonės markei išduota sertifikatų su išimtimi, kokie galimų išduoti kiekių likučiai ar kitais pjūviais) nėra galimybės gauti.

Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos ar pažeidimo, už kurį numatyta administracinė, tarnybinė (drausminė) ar kitokia atsakomybė, priimant sprendimus registruoti naujas transporto priemones, atitinkančias transporto priemonės tipą, kurio patvirtinimas nebegalioja, nenustatyta. Asmenų skundų, pranešimų, kitokio pobūdžio informacijos dėl VKTI priimtų sprendimų vertintoje srityje teisėtumo, pagrįstumo nebuvo gauta.

Motyvuota išvada. Vertinimo metu korupcijos prevencijos požiūriu nustatyta sprendimų registruoti naujas transporto priemones, atitinkančias transporto priemonės tipą, kurio patvirtinimas nebegalioja, vidaus reglamentavimo, vykdymo, apskaitos ir kontrolės trūkumų, patikslinant Motorinių transporto priemonių, priekabų ir šių transporto priemonių sudedamųjų dalių atitikties įvertinimo atlikimo taisykles, papildant informaciją apie serijos pabaigos terminą, išsamiai aprašant atliekamos serijos pabaigos procedūrą patikslinant patikimos apskaitą, paslaugos atsekamumą, taip mažinant korupcijos pasireiškimo tikimybę.

IVPK¹⁸ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *teikiamos informacinės visuomenės paslaugų teikimo ir paslaugų teikėjų veiklos priežiūros*, pagal KPĮ 6

¹⁸ Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos

straipsnio 3 dalies 2 kriterijų (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Vertinamą veiklos sritį reglamentuoja:

- Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas);
- Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Viešojo administravimo įstatymas);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“;
- IVPK direktoriaus 2006 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. T-57 „Dėl komisijos sudarymo“ (šis IVPK direktoriaus įsakymas direktoriaus 2017 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. T-71 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos informacinės visuomenės paslaugų priežiūros komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ pripažintas netekusiu galios);
- IVPK direktoriaus 2017 m. birželio 30 d. įsakymas T-71 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos informacinės visuomenės paslaugų priežiūros komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“;
- IVPK direktoriaus 2011 m. birželio 29 d. įsakymas Nr. T-92 „Dėl teisės aktų, reglamentuojančių informacinės visuomenės paslaugų teikimą, pažeidimų nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“;
- Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklės, patvirtintos IVPK direktoriaus 2014 m. rugpjūčio 21 d. įsakymas Nr. T-101 „Dėl Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo“;
- Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisyklės, patvirtintos IVPK direktoriaus 2014 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. T-101 „Dėl Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo“;
- IVPK direktoriaus 2012 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. T-188 „Dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi Informacinės visuomenės plėtros komitete prie Susisiekimo ministerijos rekomendacijų patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo 20 straipsnyje yra nustatytos IVPK funkcijos. Viena iš funkcijų – prižiūrėti informacinės visuomenės paslaugų teikimą ir paslaugų teikėjų veiklą. Minėto įstatymo 21 straipsniu nustatytos IVPK teisės, o įstatymo 22 straipsnyje nustatytos IVPK įgaliotų pareigūnų prižiūrėti kaip vykdomas šis įstatymas teisės. IVPK, vykdydamas įstatymu jam pavestą funkciją – informacinės visuomenės paslaugų teikimo ir paslaugų teikėjų veiklos priežiūrą, priėmė būtinus teisės aktus, detalizuojančius ir nustatančius šios funkcijos vykdymo tvarką ir terminus. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo 20 straipsnyje IVPK pavestas funkcijas vykdė, IVPK direktoriaus 2006 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. T-57 sudaryta komisija. Minėtu įsakymu taip pat nustatyta, kad šios komisijos nariai turi Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo 22 straipsnyje nurodytas pareigūnų teises. Komisijos sudėtis yra atnaujinama pagal poreikį (paskutinis komisijos sudėties pakeitimas patvirtintas direktoriaus 2017 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. T-53). Pažymėtina, kad IVPK direktoriaus 2017 m. birželio 30 d. įsakymu T-71 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos informacinės visuomenės paslaugų priežiūros komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ pripažintas netekusiu galios IVPK direktoriaus 2006 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. T-57 „Dėl komisijos sudarymo“ ir sudaryta nauja komisija. Minėtos komisijos darbo reglamente nustatyta jos sudarymo tvarka, funkcijos, teisės, pareigos ir veiklos organizavimo tvarka.

Pagal Viešojo administravimo įstatymo 36 straipsnyje nustatytus ūkio subjektų veiklos priežiūros principus, Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklėse numatyta aiški planinių ir neplaninių patikrinimų tvarka, ūkio subjektų patikrinimo tvarka ir tikrinimo rezultatų įforminimas bei šių veiksmų apskundimo tvarka. Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklių 4-6 punktuose tiksliai ir aiškiai nustatytos ūkio subjektų veiklos patikrinimų rūšys ir patikrinimų iniciavimo pagrindai. Minėtų taisyklių 7 ir 8 punktuose nustatyti aiškūs planinių patikrinimų sąrašų sudarymo

kriterijai ir planinių veiklos patikrinimų periodiškumo nustatymo principai. Pažymėtina, kad šių taisyklių 11 punktu nustatyta, kad planine tvarka numatomų patikrinti ūkio subjektų sąrašas sudaromas artimiausiam vieno pusmečio laikotarpiui. Siūlytina tikslinti šį punktą nustatant, kad planine tvarka numatomų patikrinti ūkio subjektų sąrašas sudaromas kiekvienų metų pradžioje, kuris, esant poreikiui, tikslinamas. 13 punktu nustatyta, kad į planinių patikrinimų sąrašą įtraukti ūkio subjektai informuojami individualiai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po patikrinimų plano patvirtinimo ar jo pakeitimo. Pažymėtina, kad Viešojo administravimo įstatymo 36 straipsniu nustatyta, kad patvirtintas patikrinimų planas ir jo pakeitimai skelbiami priežiūrą atliekančio subjekto interneto svetainėje arba į planą įtraukti ūkio subjektai informuojami individualiai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po patikrinimų plano patvirtinimo ar jo pakeitimo. Atsižvelgiant į tai, bei siekiant didinti vykdomos veiklos skaidrumą ir mažinti administracinę naštą, siūlytina tikslinti šį punktą, atsisakant ūkio subjektų individualaus informavimo apie patvirtintą patikrinimų planą. Taip pat pažymėtina, kad šių taisyklių 18 punktu nustatyta, kad paaiškėjus aplinkybėms, dėl kurių nėra galimybių atlikti patikrinimą, apie kurį ūkio subjektas jau buvo informuotas, planuotu laiku, sprendimą dėl ūkio subjekto tikrinimo priima IVPK komisija, nedelsiant apie tai informuojant ūkio subjektą. Atsižvelgiant į tai, kad žodis nedelsiant yra vertinamojo pobūdžio, siūlytina nustatyti konkretų terminą, per kurį ūkio subjektas turėtų būti informuotas. Taip pat atsižvelgiant į tai, kad ūkio subjektų priežiūra apima ūkio subjektų konsultavimą priežiūrą atliekančio subjekto kompetencijos klausimais ir kitų prevencinių veiksmų, skirtų užkirsti kelią galimiems teisės aktų pažeidimams, atlikimą, ūkio subjektų veiklos patikrinimus, teisės aktų nustatyta tvarka gautos informacijos apie ūkio subjektų veiklą vertinimą ir poveikio priemonių ūkio subjektams taikymą įstatymų ir jų pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatyta tvarka, siūlytina svarstyti tikslinti Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisykles, papildant jas naujomis nuostatomis, susijusiomis su ūkio subjektų konsultavimu ir metinės ūkio subjektų priežiūros vykdymu ataskaitos sudarymu.

Teisės aktų, reglamentuojančių informacinės visuomenės paslaugų teikimą, pažeidimų nagrinėjimo taisyklėse aiškiai nustatyti IVPK atliekamų Lietuvos Respublikoje veikiančių informacinės visuomenės paslaugų teikėjų veiklos tyrimo veiksmų pagrindai, atsisakymų pradėti tyrimus ar tyrimų nutraukimo pagrindai, tyrimų vykdymo tvarka, tyrimo metu surinktų duomenų vertinimo, sprendimų priėmimo ir vykdymo tvarka bei tyrimų vykdymo terminai. Pažymėtina, kad nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas, todėl siūlytina patikslinti Teisės aktų, reglamentuojančių informacinės visuomenės paslaugų teikimą, pažeidimų nagrinėjimo taisyklių 2 punktą, aktualizuojant nuostatas, susijusias su Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksu. Taip pat, 25 punktu nustatyta, kad skundą ar pranešimą apie Lietuvos Respublikoje veikiančių informacinės visuomenės paslaugų teikėjų veiklą, kuri vykdoma pažeidžiant Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo ar šio įstatymą įgyvendinančių teisės aktų nuostatas, pateikę asmenys apie tyrimų rezultatus informuojami nedelsiant. Kaip minėta aukščiau, žodis nedelsiant yra vertinamojo pobūdžio, todėl siūlytina nustatyti konkretų terminą, per kurį asmenys turėtų būti informuoti. Pažymėtina, kad 15 punktu nustatyta, kad tyrimo metu surinktus duomenis vertina ir sprendimus priima IVPK informacinės visuomenės paslaugų priežiūros komisijos, o šių taisyklių 16-19 punktuose reglamentuota jos sprendimų priėmimo tvarka. Atkreiptinas dėmesys, kad atitinkamų sprendimų priėmimo tvarka neprieštarauja IVPK informacinės visuomenės paslaugų priežiūros darbo reglamento nuostatomis, tačiau siūlytina tikslinti minėtų taisyklių 16-19 punktų nuostatas, nurodant, kad papildyti IVPK informacinės visuomenės paslaugų priežiūros sprendimus priima vadovaujantis jos darbo reglamento nuostatomis.

Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisyklėse aiškiai nustatyti administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėjantys asmenys ir jiems suteiktos teisės, nustatyti asmenys, dalyvaujantys bylų procese, bylų nagrinėjimo organizavimo tvarka, bylų nagrinėjimo posėdžių tvarka, nutarimų surašymo, paskelbimo ir įteikimo tvarka. Kaip minėta aukščiau, nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas, siūlytina patikslinti Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisykles, aktualizuojant nuostatas, susijusias su Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksu. Informacija apie ūkio subjektų priežiūrą, nustatyta Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų

interneto svetainėms aprašo 17 ir 18 punktuose bei Viešojo administravimo įstatymo 36⁵ straipsnio 2 dalyje, skelbiama IVPK interneto svetainėje. Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisyklių 41 punktu nustatyta, kad nutarimai dėl pažeidimų skelbiami taip pat IVPK interneto svetainėje, tačiau apie ūkio subjektų veiklos patikros veiksmus ir sprendimus, vadovaujantis Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklių 37 punktu, ūkio subjektas yra informuojamas elektroniniu paštu arba registruotu paštu. Taip pat ūkio subjektas yra pakviečiamas pasirašytinai susipažinti su patikros aktu. Apibendrinta informacija apie patikrų rezultatus skelbiama IVPK interneto svetainėje.

Siekiant IVPK darbuotojams padėti suderinti viešuosius ir privačius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią atsirasti bei plisti korupcijai įstaigoje, IVPK direktoriaus 2012 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. T-188 patvirtintos Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi IVPK rekomendacijos ir paskirtas atitikties pareigūnas Komitete. Pažymėtina, kad Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisyklėse ir Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisyklėse nustatyta IVPK veiksmų ir priimtų sprendimų apskundimo tvarka.

Motyvuota išvada. Korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali, tačiau siūloma patikslinti Ūkio subjektų veiklos patikrinimų atlikimo taisykles, kad planine tvarka numatomų patikrinti subjektų sąrašas sudaromas kiekvienų metų pradžioje, kuris, esant poreikiui, tikslinamas, atsisakyti ūkio subjektų individualaus informavimo apie patvirtintą patikrinimų planą, nustatyti terminą per kurį ūkio subjektas turėtų būti informuotas dėl tikrinimo, taip pat papildant naujomis nuostatomis, susijusiomis su ūkio subjektų konsultavimu ir metinės ūkio subjektų priežiūros vykdymu ataskaitos sudarymu. Patikslinti Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisyklėse terminą dėl asmenų informavimo. Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas, todėl siūlytina patikslinti Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo taisykles ir kitus dokumentus aktualizuojant nuostatas.

VGI¹⁹ (prieš reorganizaciją, dabar VGI prijungta prie VKTI) korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 2 kriterijų (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- VGI atliekamų planinių ir neplaninių patikrinimų taisyklės, patvirtintos VGI viršininko 2010 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-604 “Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos atliekamų planinių ir neplaninių patikrinimų taisyklių patvirtinimo”;
- VGI vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos VGI viršininko 2008 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. V-84 “Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo” (su vėlesniais pakeitimais);
- VGI Saugos ir sąveikos skyriaus nuostatai, patvirtinti VGI viršininko 2015 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. V-44 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos Saugos ir sąveikos skyriaus nuostatų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
- VGI Teisės skyriaus nuostatai, patvirtinti VGI viršininko 2013 m. rugpjūčio 23 d. įsakymu Nr. V-526 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos Teisės skyriaus nuostatų patvirtinimo“;
- VGI Administracinių paslaugų skyriaus nuostatai, patvirtinti VGI viršininko 2013 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. V-524 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos Administracinių paslaugų skyriaus nuostatų patvirtinimo“;
- VGI viršininko 2017 m. sausio 19 d. įsakymas Nr. VE-12 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos teikiamų administracinių paslaugų ir kitų procesų peržiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“;

¹⁹ Valstybinė geležinkelio inspekcija prie Susisiekimo ministerijos

- VGI viršininko 2014 m. gruodžio 14 d. įsakymas Nr. V-195 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos teikiamų administracinių paslaugų ir kitų procesų audito plano patvirtinimo“;

- Nešališkumo deklaracijų ir konfidencialumo pasižadėjimų formos patvirtintos VGI viršininko 2013 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. V-702 „Dėl planinius ir (ar) neplaninius patikrinimus atliekančių asmenų konfidencialumo pasižadėjimus ir nešališkumo deklaracijos formų patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso 10 straipsnio 10 dalis ir Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto eismo saugos įstatyme 6 straipsnio 3 punktą nustatyta, kad eismo saugos institucija, t. y. VGI, atlieka atitinkamos licencijuojamos bei ūkinės veiklos priežiūrą. Šios funkcijos detalizuotos VGI atliekamų planinių ir neplaninių patikrinimų taisyklėse. Planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimų tvarka, kontrolinių klausimynų bei patikrinimo aktų priėmimo tvarka bei vykdomų procesų terminai yra išsamiai reglamentuoti minėtų taisyklių IV skyriuje. 21 punkte numatyta, kad patikrinimus atlieka VGI Saugos ir sąveikos skyriaus vedėjo paskirti VGI darbuotojai. VGI Saugos ir sąveikos skyriaus nuostatuose ir konkrečių darbuotojų pareigybių aprašymuose numatyta, kad šie darbuotojai atlieka planinius ir neplaninius patikrinimus. 31 punkte yra apibrėžtos patikrinimą atliekančių darbuotojų teisės ir pareigos. Be to, VGI atliekamų planinių ir neplaninių patikrinimų taisyklių 32 – 35 punktais nustatyta, kad patikrinimai atliekami vadovaujantis kontroliniais klausimynais, kurių formos yra patvirtintos (minėtų taisyklių 2 – 5 priedai). 23 punkte numatyta, kad patikrinimo grupės nariai turi būti pasirašę nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus, pagal nešališkumo deklaracijų ir konfidencialumo pasižadėjimų patvirtintas formas VGI viršininko 2013 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. V-702 „Dėl planinius ir (ar) neplaninius patikrinimus atliekančių asmenų konfidencialumo pasižadėjimus ir nešališkumo deklaracijos formų patvirtinimo“.

Taip pat Vidaus darbo taisyklių 54 – 54 punktuose nustatyta, kad darbuotojai privalo elgtis nepriekaištingai, reglamentuota dovanų priėmimo ir nepriėmimo tvarka, jeigu dėl to gali kilti interesų konfliktas, bei kokių veiksmų turi imtis darbuotojai, jeigu priėmė Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo leidžiamą dovaną.

Vadovaujantis VGI skyrių nuostatais, kuriuose tiesiogiai apibrėžtos skyrių darbuotojų pareigos ir atsakomybės, planinius ir neplaninius patikrinimus gali atlikti tik VGI Saugos ir sąveikos skyriaus specialistai. Vadovaujantis VGI Saugos ir sąveikos skyriaus nuostatais, šio skyriaus darbuotojai yra tiesiogiai atsakingi už geležinkelio įmonių (vežėjų) veiklos sąlygų laikymosi priežiūrą ir, prireikus, sankcijų taikymą, todėl negali dalyvauti administracinių paslaugų sprendimo priėmimo procesuose.

Vadovaujantis VGI viršininko 2017 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. VE-12 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos teikiamų administracinių paslaugų ir kitų procesų peržiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ bei planu, patvirtintu VGI viršininko 2014 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. V-195 „Dėl Valstybinės geležinkelio inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos teikiamų administracinių paslaugų ir kitų procesų audito plano patvirtinimo“, VGI yra vykdoma VGI teikiamų administracinių paslaugų ir kitų procesų peržiūra. Planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo procedūros buvo įvertintos, surašant VGI teikiamų administracinių paslaugų ir kitų procesų peržiūros ataskaitą (2017 m. birželio 5 d. Nr. PP-1).

Vadovaujantis Taisyklių 81 punktu, VGI priimti sprendimai, susiję su minėtų taisyklių taikymu, ir neveikimas gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka. Be to, pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalį visuose VGI sprendimuose nurodoma sprendimo apskundimo tvarka. Vadovaujantis VGI Teisės skyriaus nuostatų 4.13 papunkčiu VGI Teisės skyrius, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, vykdo periodinę VGI veiklą reglamentuojančių ir VGI priimtų teisės aktų peržiūrą. Be to, Taisyklių 34 punkte numatyta, kad kontroliniai klausimynai yra peržiūrimi ne rečiau kaip 2 kartus per metus. Pažymėtina ir tai, kad Taisyklės nuodugnai peržiūrėtos ir išdėstytos nauja redakcija 2017 m. gegužės 31 d.

Motyvuota išvada. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad sąlygų korupcijos pasireiškimui, atliekant planinius ir neplaninius patikrinimus, yra minimali. Pasiūlymų dėl reglamentavimo tikslinimo nėra.

LAKD²⁰ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *galutinis rangovo atliktų statybos darbų, remiantis kontrolinių bandymų rezultatais, įvertinimo ir piniginių išskaitų už leistinių nuokrypių nesilaikymą apskaičiavimas ir įforminimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 2 ir 5 kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas; daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Vertinamą veiklos sritį reglamentuoja:

- LAKD nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 3-457 „Dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatų patvirtinimo“;

- Automobilių kelių dangos konstrukcijos asfalto sluoksnių įrengimo taisyklės IT ASFALTAS 08 (toliau – IT ASFALTAS), patvirtintos LAKD generalinio direktoriaus 2009 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. V-16 „Dėl automobilių kelių dangos konstrukcijos asfalto sluoksnių įrengimo taisyklių IT ASFALTAS 08 patvirtinimo“;

- Metodiniai nurodymai atliekant regeneravimą kelyje šaltuoju būdu MN RK-ŠB 11 (toliau – MN RK-ŠB 11);

- Metodiniai nurodymai atliekant regeneravimą maišyklėse šaltuoju būdu MN RM-ŠB 11 (toliau – MN RM-ŠB 11);

- LAKD Projektų įgyvendinimo ir techninės priežiūros skyriaus (toliau – skyrius) nuostatai, skyriaus valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybės aprašymai.

Patikrinimo metu buvo vertinama ar yra parengtos piniginės išskaitos už ribinių verčių ir leistinių nuokrypių nesilaikymą pagal IT ASFALTAS, ar veikla yra skaidri ir ar nėra tikimybės korupcijos apraiškoms, ar teisės aktuose įtvirtinti principai aiškūs ir suprantami, ar aiškiai apibrėžtos nuokrypų ribos, ar nustatyta tvarka yra pakankama, ar ji nesuteikia per daug įgaliojimų valstybės tarnautojams veikti savo nuožiūra, ar aiški apskundimų tvarka.

Viena iš LAKD pareigų – įgyvendinti valstybinės reikšmės kelių atkūrimo, priežiūros ir plėtros, vykdant kelių tiesimo, statybos, rekonstravimo, taisymo (remonto) darbų priežiūrą ir statinio statybos techninę priežiūrą. Rangovų, atliekančių darbus, pareiga – vykdant sutartinius įsipareigojimus ir laikantis galiojančių statybos darbus reglamentuojančių teisės normų, taisyklių, standartų, papildomų techninių sutarčių sąlygų reikalavimų – kokybiškai atlikti darbus. LAKD, kaip darbų Užsakovui, nustačius darbų trūkumų, defektų ir (ar) netikslumų, rangovai, per suderintą su Užsakovu laiką, įsipareigoja savo sąskaita juos ištaisyti. Ribinių verčių ar leistinių nuokrypių viršijimai (nustatyti remiantis kontrolinių bandymų rezultatais) laikomi defektais, už kuriuos taikomos piniginės išskaitos (jų dydis apskaičiuojamas pagal atitinkamas formules, pateiktas IT ASFALTAS priede).

Buvo patikrinta, ar yra parengti piniginių išskaitų aktai už ribinių verčių ir leistinių nuokrypių nesilaikymą pagal IT ASFALTAS, kai Atliktų statybos darbų perdavimas statytojui (užsakovui) akto (toliau – aktas) 4 punkte pagal statinio statybos techninio prižiūrėtojo pateiktą informaciją įrašoma, kad išskaitos turi būti taikomos. Nauja akto forma buvo patvirtinta 2017 m. vasario 27 d. LAKD direktoriaus įsakymu Nr. V-72 „Dėl atliktų statybos darbų perdavimo statytojui (užsakovui) komisijos darbo reglamento patvirtinimo“, todėl tikrinimas pradedamas nuo 2017 m. kovo 24 d. LAKD registruoto akto Nr. KTA-54 (akto data 2017-03-23).

Patikrinimo metu buvo peržiūrėti 43 aktai (žr. pridedamą lentelę), iš kurių 17-je statinio statybos techninio prižiūrėtojo aktų buvo nustatyta taikyti išskaitas. Atsižvelgiant į šias pastabas ir gautus laboratorinių tyrimų rezultatus, buvo parengti ir patvirtinti (užsakovo ir rangovo) 8 piniginių išskaitų aktai, 7 aktai buvo parengti ir pateikti rangovui pasirašyti, 4 aktai dar buvo rengiami, 2 aktams rangovas nepritarė. Išskaitos rangovams buvo taikomos už:

²⁰ Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos

1. Nustatyta mažesnę sutankinimo laipsnį (asfalto mišiniai: AC 11 VS, SMA 11 S PMB, AC 11 VN, AC 22 PN).
2. Nustatyta mažesnę pakloto sluoksnio storį (asfalto mišiniai: AC 11 VS, AC 11 VN, AC 32 PN, SA 16-d-V6000C, AC 22 PN, AC 16 PD, AC 22 AS, AC 32 PS ir AC 22 PS).
3. Nustatyta mažesnę arba didesnę mineralinių medžiagų frakcijų kiekio nuokrypį (asfalto mišiniai: SMA 11 S PMB, AC 11 VN, AC 22 PN).
4. Nustatyta mažesnę rišiklio kiekį (asfaltbetonio pagrindo sluoksnio AC 22 PN, AC 11 VN mišiniuose).
5. Dangos nelygumą pagal IRI reikalavimus.

Piniginės išskaitos už Rangovo ribinių verčių ir leistinų nuokrypių nesilaikymą pagal IT ASFALTAS apskaičiuojamos ir teikiamos LAKD kartu su laboratorinių bandymų rezultatų suvestine ir bandymų protokolais, pagal kuriuos apskaičiuojamos pinigines išskaitos.

Išanalizavus pasirinktą veiklos sritį, nustatyta, kad nuostatos apie Piniginių išskaitų už Rangovo ribinių verčių ir leistinų nuokrypių nesilaikymą yra išsamiai apibrėžtos IT ASFALTAS bei yra įtraukiamos į visas pirkimo sutarčių sąlygas. Reikia pažymėti, kad IT ASFALTAS buvo atnaujintos 2017 m. balandžio 28 d. Pakeitimai buvo labai aktualūs, siekiant užtikrinti, kad valstybinės reikšmės keliuose būtų rengiamos kokybiškos, ilgalaikės ir projekte nurodytus storius tiksliai atitinkančios dangų konstrukcijos ir jų sluoksniai. Šiam tikslui pasiekti sumažintos leistinų nuokrypių ribos, kurios taikomos įrengiamiems kelio dangos konstrukcijos pagrindo sluoksnių ir asfalto dangos sluoksnių storiams. Taip pat patobulinta ir išaiškinta atsiskaitymo tvarka už atlikus kelio dangos konstrukcijos sluoksnių įrengimo darbus. Pagal pakeitimo nuostatas, įrengus mažesnio storio sluoksnį už nurodytą projekte (sutartyje), skirtumas nebus apmokamas, o pasiekus ribinę leistino nuokrypio vertę – nebus iš viso priimami darbai. Piniginių išskaitų už Rangovo ribinių verčių ir leistinų nuokrypių nesilaikymą įvertinimo ir įforminimo funkcija yra nurodyta Kelių direkcijos Projektų įgyvendinimo ir techninės priežiūros skyriaus (toliau – Skyrius) nuostatuose ir kompetentingų Skyriaus darbuotojų pareigybių aprašymuose.

Motyvuota išvada. Esant šiuo metu pakankamam ir aiškiam analizuotinos veiklos srities norminiam bei sutartiniam reglamentavimui, darytina išvada, kad korupcijos pasireiškimo atveju LAKD veiklos srityje – Galutinis rangovo atliktų statybos darbų, remiantis kontrolinių bandymų rezultatais, įvertinimo ir piniginių išskaitų už leistinų nuokrypių nesilaikymą apskaičiavimas ir įforminimas – gali atsirasti tik esant nesąžiningiems atsakingų valstybės tarnautojų ar darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, veiksams.

KTTI²¹ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *valstybinės reikšmės keliuose atliekamų tiesimo, statybos, rekonstrukcijos ar taisymo (remonto) darbų kokybės kontroliniai patikrinimai*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 2 kriterijų (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- 2014 m. liepos 1 d. KTTI direktoriaus įsakymu Nr. 2-69 patvirtinta Kelių tyrimų skyriaus valdymo struktūra;
- Kokybės vadybos sistemos procedūra KP 18 „Kelių tyrimų skyriaus darbo organizavimas“, patvirtinta KTTI direktoriaus parašu 2017 m. rugsėjo 29 d. (6 leidimas). Procedūros parengimo, tikrinimo, patvirtinimo ir galiojimo duomenys pateikiami procedūros originalo tituliniam lape. Kokybės procedūrų (KP) numeriai suteikiami vadovaujantis įstaigos Kokybės vadybos sistemos procedūra KP 01 "KVS dokumentų parengimas ir valdymas", kuri parengta vadovaujantis tarptautiniu standartu ISO 9001:2015.
- KTTI užbaigtų ir perduodamų naudoti objektų kokybinio įvertinimo, nustatant sukibimą ir nelygumą, tvarkos aprašo metodiniai nurodymai KTS VK NS 17, patvirtinti KTTI direktoriaus 2017 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. 2-22. Tai yra vidaus dokumentas, kurio sutrumpinimas reiškia: Kelių tyrimų skyrius (KTS), valstybinės komisijos (VK), nelygumas ir sukibimas (NS), 2017 metai (17).

²¹ Kelių ir transporto tyrimo institutas

- KTTI valstybinės reikšmės keliuose atliekamų tiesimo, statybos, rekonstrukcijos ar taisymo (remonto) darbų kokybės kontrolinių patikrinimų atlikimo tvarkos aprašas KTS KKP TA 17, patvirtintas KTTI direktoriaus 2017 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 2-19. Tai yra vidaus dokumentas, kurio sutrumpinimas reiškia: Kelių tyrimų skyrius (KTS), kokybės kontroliniai patikrinimai (KKP), tvarkos aprašas (TA), 2017 metai (17).

Atliktų kelių tiesimo, statybos, rekonstrukcijos, taisymo (remonto) ir priežiūros darbų, kurie finansuojami valstybės biudžeto lėšomis, kokybės kontroliniai patikrinimai yra viena KTTI veiklos sričių, nustatytų KTTI įstatuose (8.5 punktas). Ši veikla numatyta ir 2017 m. balandžio 18 d. Valstybės biudžeto lėšų, skirtų KTTI programai „Susisiekimo valstybinės ir vietinės reikšmės keliais užtikrinimas“ vykdyti, naudojimo sutartyje Nr. 1F-21/01-ES-2-38 tarp Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, LAKD ir KTTI. Pagal šios sutarties priedo 3.3 punktą Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės keliuose atliekamų objektų kelių tiesimo, statybos, rekonstrukcijos ar taisymo (remonto) darbų kokybės stebėsenos metu nustatomi kelio dangos konstrukcijos sluoksnių storiai, asfalto dangos pločiai, dangos skersiniai nuolydžiai ir jų atitikimas projekto bei normatyvinių statybos techninių dokumentų reikalavimams.

Valstybinės reikšmės keliuose atliekamų tiesimo, statybos, rekonstrukcijos ar taisymo (remonto) darbų kokybės kontrolinius patikrinimus vykdo KTTI Kelių tyrimų skyrius. 2014 m. liepos 1 d. KTTI direktoriaus įsakymu Nr. 2-69 patvirtinta Kelių tyrimų skyriaus valdymo struktūra, kurioje išskirtos keturios darbuotojų grupės. Kontrolinius patikrinimus atlieka Kelių tyrimų grupė, kurią sudaro 13 darbuotojų. Darbuotojų vykdomos funkcijos aiškiai įtvirtintos jų pareiginiuose nuostatuose, darbuotojams nesuteikti įgaliojimai veikti savo nuožiūra. Grupės darbą planuoja ir organizuoja grupės vadovas, kuris yra pavaldus skyriaus viršininkui. Grupės vadovas atsako ir užtikrina, kad atliekami darbai būtų aukšto techninio lygio, atitiktų techninių užduočių, kalendorinių darbų vykdymo grafikų, standartų, darbuotojų saugos ir sveikatos bei gamybos technologijos reikalavimus, tačiau jis neturi įgaliojimų vienas priimti sprendimus dėl tyrimų eigos ar rezultatų. Pareiginiai nuostatai įtvirtina, kad už padarytas klaidas, aplaidumą ar netinkamą pareigų vykdymą, taip pat ir už įgaliojimų viršijimą darbuotojas traukiamas drausminei, materialinei, administracinei ar baudžiamajai atsakomybei Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

KTTI įdiegta ir sėkmingai veikia kokybės vadybos sistema, atitinkanti ISO 9001:2015 standarto reikalavimus. Kasmet atliekami kokybės vadybos sistemos vidaus ir išorės auditai, kurių metu įvertinamas skyriaus veiklos atitikimas ISO 9001:2015 standarto reikalavimams. Pagrindinės Kelių tyrimų skyriaus funkcijos, darbo planavimo ir organizavimo tvarka reglamentuojama Kokybės vadybos sistemos procedūroje KP 18 „Kelių tyrimų skyriaus darbo organizavimas“.

Kontroliniame patikrinime dalyvauja ne mažiau kaip 2 įstaigos darbuotojai. Tačiau praktikoje matavimus atlieka du darbuotojai, o trečiasis tvarko duomenis ir rengia matavimo rezultatų žiniaraščius. Grupės vadovas patikrina, ar tinkamai parengtas žiniaraštis. Po to visi dalyviai vizuoja žiniaraštyje esančius duomenis. Taip užtikrinamas patikrinimo rezultatų skaidrumas ir tikslumas. Nors tai sumažina korupcijos pasireiškimo tikimybę, tačiau vidaus teisės akto, kuriame būtų reglamentuotas darbuotojų skaičius darbo objekte, nėra. Todėl yra tikimybė, kad esant tam tikrai situacijai (didelė darbų apimtis, darbuotojų liga, transporto priemonių gedimas) darbo objekte gali likti tik vienas darbuotojas. Tai sukelia korupcijos pasireiškimo riziką.

Siekiant užtikrinti darbų savalaikiškumą, eiliškumą, kokybę ir bet kokią savivaliavimą ar trečiosioms šalims naudingų sprendimų priėmimą, 2017 m. kovo mėn. KTTI direktoriaus patvirtinti šie Darbų atlikimo tvarkos aprašai:

1. KTTI valstybinės reikšmės keliuose atliekamų tiesimo, statybos, rekonstrukcijos ar taisymo (remonto) darbų kokybės kontrolinių patikrinimų atlikimo tvarkos aprašas KTS KKP TA 17. Tvarkos apraše nurodyta statybos rangovo ir techninio prižiūrėtojo informavimo apie darbų kokybės Kontrolinių patikrinimų darbų pradžią tvarka, projektinių duomenų surinkimo ir analizės tvarka, planimetrinių ir aukščių pagrindo sutikslinimo su projektu tvarka, profilio padėties ir nuokrypių nuo projekto nustatymo tvarka, konstrukcijos sluoksnių storio matavimo tvarka, skersinio nuolydžio matavimo ir analizės tvarka, kelio dangos konstrukcijos pagrindo deformacijos modulių nustatymo tvarka, matavimų ataskaitos sudarymo ir pateikimo tvarka. Tvarkos aprašas aiškiai ir konkrečiai

reglamentuoja darbuotojo veiksmus prieš darbo pradžią ir užduoties vykdymo metu, aprašo darbuotojo veiksmus, nustatčius ribines reikšmes viršijančius parametrus ir pildant matavimo rezultatų aktą ir jį pasirašant, todėl bet kokia korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali.

2. KTTI užbaigtų ir perduodamų naudoti objektų kokybinio įvertinimo, nustatant sukibimą ir nelygumą, tvarkos aprašo metodiniai nurodymai KTS VK NS 17. Metodiniai nurodymai nustato užbaigtų ir perduodamų naudoti automobilių kelių nelygumo ir sukibimo matavimo vykdymo tvarką, statybos rangovo informavimo apie asfalto dangos tyrimą tvarką, naujai įrengto ruožo pradžios ir pabaigos koordinacių nustatymo tvarką, kelio dangos nelygumo nustatymo tvarką, rato sukibimo su kelio danga koeficiento nustatymo tvarką, automobilių kelių dangos nelygumo matavimų ir rato sukibimo su kelio danga koeficiento nustatymo žiniaraščių sudarymo tvarką, žiniaraščių perdavimo užsakovui ir techniniam prižiūrėtojui tvarką, žiniaraščių saugojimo tvarką. Yra aiškiai ir konkrečiai reglamentuojami darbuotojo veiksmus prieš darbo pradžią ir užduoties vykdymo metu, matavimo įrangą, matavimo vykdymo eigą ir žiniaraščių parengimą bei pasirašymą, todėl bet kokia korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali.

Motyvuota išvada. KTTI kontrolinių patikrinimų veikloje korupcijos pasireiškimo tikimybė minimali, tačiau siūloma, vykdant darbų kokybės kontrolinius patikrinimus valstybinės reikšmės keliuose atliekamų tiesimo, statybos, rekonstrukcijos ar taisymo (remonto) darbų, patikslinti KTTI procedūrą KTS KKP TA 17 nustatant privalomą darbuotojų skaičių darbo objekte. Apsvarstyti darbo procesų skaitmenizavimo galimybes.

IV. Turto valdymo srityje

AB LP²² korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *nekilnojamojo turto valdymas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 kriterijus (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti; pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- AB LP darbo tvarkos taisyklės, patvirtintos 2015 m. balandžio 7 d. LP generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 1-138;
- 08.1RE03 Skundų tvarkybos reikalavimai, patvirtinti AB LP generalinio direktoriaus 2016 m. vasario 22 d.;
- 08.1PR01 Skundų nagrinėjimas, patvirtintas AB LP generalinio direktoriaus 2016 m. birželio 29 d.;
- AB LP etikos kodeksas, patvirtinti LP generalinio direktoriaus 2016 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. 1-418;
- AB LP Turto eksploatacijos skyriaus (toliau – TES) nuostatai, patvirtinti LP generalinio direktoriaus 2016 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1-329;
- AB LP generalinio direktoriaus 2011 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. 1-526 „Dėl akcinės bendrovės Lietuvos pašto nekilnojamojo turto pardavimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir akcinės bendrovės Lietuvos pašto nekilnojamojo turto pardavimo komisijos sudarymo“;
- AB LP generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. 1-351 „Dėl nekilnojamojo turto pardavimo tvarkos patvirtinimo“;
- AB LP generalinio direktoriaus 2014 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. 1-245 „Dėl akcinės bendrovės Lietuvos pašto negyvenamųjų ir gyvenamųjų patalpų nuomos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

AB LP nekilnojamojo turto valdymą organizuoja ir koordinuoja TES. Per tiriamą laikotarpį nekilnojamojo turto valdymo srityje nebuvo nustatyta korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų apraiškų, už kurias numatyta administracinė, tarnybinė ar kitokia teisinė atsakomybė. TES ir kiti darbuotojai apie galimas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas gali informuoti TES ar vadovus. Korupcinio pobūdžio pranešimų per tiriamą laikotarpį gauta nebuvo. TES pagrindinis uždavinys yra

²² AB Lietuvos paštas

užtikrinti efektyvų ir AB LP interesus atitinkantį nekilnojamojo turto valdymą. TES skyriaus uždaviniai ir funkcijos, reglamentuojantys nekilnojamojo turto valdymo politiką, įsigijimą / pardavimą, priežiūrą, valdymo kontrolę, yra aprašyti 2016 m. rugsėjo 30 d. AB LP generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 1-329 patvirtintuose TES nuostatuose. Šie nuostatai patvirtinti atsižvelgus į Bendrovės teisės aktais nustatytus uždavinius ir funkcijas. TES darbuotojai su skyriaus nuostatais ir atskirais kiekvieno darbuotojo uždaviniais ir funkcijomis supažindinti pasirašytinai. TES darbuotojų pareigų aprašuose aiškiai yra nurodytas darbuotojų pavaldumas ir atskaitingumas. Atkreiptinas dėmesys, jog TES darbuotojai neturi įgaliojimų sprendimų, susijusių su nekilnojamojo turto valdymu, t. y. priimti savarankiškai / savo nuožiūra. Taip pat, TES skyrius nėra atsakingas už vidaus kontrolės procedūras. Vidaus kontrolės priežiūrą Bendrovėje atlieka Vidaus audito skyrius. TES skyriaus vidaus teisės aktai yra periodiškai peržiūrimi ir esant būtinybei koreguojami. Pabrėžtina, kad TES darbuotojai su Bendrovės etikos kodeksu yra susipažinę, jo laikosi bei vadovaujasi profesinėje aplinkoje.

AB LP generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 1-351 patvirtinta nekilnojamojo turto pardavimo tvarka, kuri pakeitė 2011 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. 1-526 patvirtintą nekilnojamojo turto pardavimo tvarkos aprašą. Esminis pakeitimas: anksčiau galiojusio tvarkos aprašo 10 punkte buvo nurodoma, kad „Komisija preliminarį parduodamų statinių kainą nustato pagal statinių balansinę vertę ar (ir) nekilnojamojo turto rinkoje vyraujančias parduodamų analogiškų (panašių) statinių kainas, kurios nustatomos visomis prienamomis priemonėmis, įskaitant, bet neapsiribojant, skelbimus visuomenės informavimo priemonėse, kataloguose skelbiamas kainas ir panašiai.“, o naujojoje tvarkoje 12 punkte numatoma, kad: „Komisija, nustatydama parduodamo turto kainą, atsižvelgia į nekilnojamojo turto rinkoje vyraujančias parduodamų analogiškų (panašių) nekilnojamojo turto daiktų kainas, kurios nustatomos visomis bendrovei prienamomis priemonėmis, įskaitant, bet neapsiribojant, skelbimus visuomenės informavimo priemonėse, kataloguose skelbiamas kainas ir panašiai.“ Naujoji tvarka papildyta šiais punktais ar jų dalimis:

- „13. <...> Nepriklausomų turto vertintojų nustatyta turto vertė negali būti nustatyta anksčiau kaip prieš dvylika mėnesių, skaičiuojant nuo turto pardavimo procedūros pradžios, ir negali būti nustatyta anksčiau kaip prieš aštuoniolika mėnesių, skaičiuojant nuo turto pardavimo sandorio pasirašymo dienos.“ (anksčiau galiojusio tvarkos aprašo 11 punktas);
- „14. <...> tiksli parduodamo turto kaina nustatoma prie turto rinkos kainos pridėjus papildomus 20 (dvidešimt) proc. turto rinkos kainos, taip pat prie jos pridėjus tarpininkui mokėtiną mokesį (jei parduodant turtą naudojamosi tarpininko paslaugomis), <...>“ (anksčiau galiojusiame tvarkos apraše toks reikalavimas nebuvo numatytas);
- „16. Komisija nustatyta turto pardavimo kaina gali būti mažinama atsižvelgiant į parduodamo turto paklausą bei potencialių pirkėjų pateiktus pasiūlymus tvarkoje nustatyta tvarka, tačiau jokiais atvejais turtas negali būti parduodamas už mažesnę nei turto rinkos vertę kainą.“ (anksčiau galiojusiame tvarkos apraše toks reikalavimas nebuvo numatytas).

Už nekilnojamojo turto pardavimo tvarkos turinio aktualumą ir atnaujinimą, atitikimą teisės aktų reikalavimams, minėtos tvarkos reikalavimų laikymąsi ir vykdymo kontrolę yra atsakingi AB LP Nekilnojamojo turto valdymo grupės, Teisės ir Bendrųjų reikalų departamento darbuotojai.

Visi TES darbuotojai yra pasirašę konfidencialumo pasižadėjimus. TES darbuotojai, kurie paskirti į viešųjų pirkimų komisijas, yra pasirašę nešališkumo deklaracijas ir papildomus konfidencialumo pasižadėjimus. Įslaptintos informacijos administravimo tvarkos pažeidimų atvejų neužfiksuota. TES nėra atsakingas už teisės aktų, reglamentuojančių įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės tvarkas. Akcentuotina, kad TES nėra gavęs Specialiųjų tyrimų tarnybos išvadų dėl korupcijos rizikos nekilnojamojo turto srityje.

Motyvuota išvada. Siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę nekilnojamojo turto valdymo srityje, AB LP Vidaus audito skyrius atlieka neplaninį auditą „Akinės bendrovės Lietuvos pašto korupcijos pasireiškimo tikimybės nekilnojamojo turto valdymo srityje vertinimo auditas“ (2017 m. rugsėjo 12 d. AB LP generalinio direktoriaus įsakymas Nr. 1-453).

PKPD²³ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta – efektyvaus pasienio kontrolės punktų ir infrastruktūros, skirtos transporto priemonėms, laukiančioms kirsti valstybės sieną, turto valdymo ir priežiūros srityje – *suteikiant patalpas pagal nuomos ar panaudos sutartis valstybės institucijoms ar ūkio subjektams ir organizuojant viešuosius nuomos konkursus ūkio subjektams, turintiems teisę verstis ūkine, komercine ar kitokia veikla, atlygintinai vykdyti veiklą*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 kriterijus (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti; pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Vertinama veiklos sritį reglamentuoja:

- Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas;
- Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. 1524 „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 3 d. nutarimas Nr. 1890 „Dėl valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 1K-306 „Dėl nuompinigių už valstybės ilgalaikio ir trumpalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“;
- PKPD direktoriaus 2017 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 3-46 „Dėl Pasienio kontrolės punktų direkcijos prie Susisiekimo ministerijos Statybos ir turto valdymo skyriaus nuostatų patvirtinimo“, patvirtinti Statybos ir turto valdymo skyriaus nuostatai;
- PKPD direktoriaus 2014 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. 3-27 „Dėl Statybos ir turto valdymo skyriaus pareigybių aprašymų patvirtinimo“ patvirtintas Statybos ir turto valdymo skyriaus vyriausiųjų specialistų pareigybių aprašymai;
- PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-84 „Dėl Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, patvirtintas Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašas;
- PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-83 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašas.

Sprendimų priėmimo tvarka suteikiant valstybės institucijoms ar ūkio subjektams patalpas pagal nuomos ar panaudos sutartis yra reglamentuota Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme, Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos apraše, patvirtintame 2002 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1890 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo patvirtinimo“, Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos apraše, patvirtintame PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-83 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo patvirtinimo“, Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos apraše, patvirtintame 2001 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1524 „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“ ir Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos apraše, patvirtintame PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-84 „Dėl Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

PKPD yra sudaryta nuolat veikianti Valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos konkurso komisija, pagal PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 14 d. įsakymą Nr. 3-75 „Dėl Valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos konkurso komisijos sudarymo“. Komisija savo veikloje

²³ Pasienio kontrolės punktų direkcija prie Susisiekimo ministerijos

vadovaujasi ir sprendimus priima vadovaudamasi Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2001 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1524 „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“ ir Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-84 „Dėl Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės tarnautojų atsakomybė yra apibrėžta Statybos ir turto valdymo skyriaus nuostatuose.

Vertinama veiklos sritis – patalpų pagal nuomos ar panaudos sutartis suteikimas valstybės institucijoms ar ūkio subjektams. PKPD Statybos ir turto valdymo skyriaus nuostatuose yra apibrėžtas vienas iš Statybos ir turto valdymo skyriaus uždavinių – užtikrinti patikėto turto efektyvų valdymą ir tinkamą priežiūrą (4.2 p.). Statybos ir turto valdymo skyriaus funkcijose numatyta efektyviai valdyti ir naudoti patikėjimo ir panaudos teise perduotą valstybės turtą (5.13 p.); suteikti valstybės institucijoms ar ūkio subjektams patalpas pagal nuomos ar panaudos sutartis (5.17 p.); nagrinėti ir rengti teisės aktų projektus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio ir patikėjimo teise valdomo turto perdavimo naudotis nuomos pagrindais bei laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis pagal panaudos sutartis 3 (5.18 p.); išrašyti sąskaitas už nuomą (5.20 p.). Statybos ir turto valdymo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme yra apibrėžtos šios funkcijos, susijusios su vertinama sritimi – *patalpų pagal panaudos sutartis suteikimas valstybės institucijoms*: nagrinėti ir reikalui esant rengti teisės aktų projektus dėl valstybei priklausančio PKPD patikėjimo teise valdomo turto perdavimo naudoti panaudos pagrindais; rengti valstybės turto panaudos sutarčių projektus, teikti teisinę išvadą dėl parengtų sutarčių projektų, administruoti, prižiūrėti ir kontroliuoti tokių sutarčių vykdymą. Statybos ir turto valdymo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme yra apibrėžtos šios funkcijos, susijusios su vertinama sritimi – *patalpų pagal nuomos sutartis suteikimas ūkio subjektams*: nagrinėti ir rengti teisės aktų projektus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio ir patikėjimo teise valdomo turto perdavimo naudotis nuomos pagrindais; nagrinėti ir teikti pasiūlymus dėl turto nuomos, išrašyti sąskaitas už nuomą.

Patalpų pagal panaudos sutartis suteikimas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 14 straipsniu, Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašu, patvirtintu 2002 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1890 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašu, patvirtintu PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-83 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Patalpos pasienio kontrolės punktuose pagal panaudos sutartis perduodamos laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis patikrą pasienio kontrolės punktuose vykdančioms valstybės institucijoms ir kitoms institucijoms, kurių veikla yra susijusi su pasienio kontrolės punktų veikla. Sprendimai dėl panaudos suteikimo derinami su panaudos gavėju, PKDP savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija, Susisiekimo ministerija, VĮ Turto banku bei panaudos gavėjo savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija per Valstybės turto informacinę paieškos sistemą (toliau – VTIPS).

Patalpų pagal nuomos sutartis suteikimas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsniu, Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2001 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1524 „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“ ir Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu PKPD direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-84 „Dėl Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Vadovaujantis Pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 2 d. nutarimu Nr. 126 „Dėl Pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių patvirtinimo“, 43 punktu, Valstybės sienos apsaugos tarnybos rinktinė ir teritorinė muitinė, 5 atsižvelgdamos į konkretaus pasienio kontrolės punkto, esančio prie automobilių kelio, veiklos sąlygas, bendru sprendimu nustato maksimalų teikiančių atitinkamas paslaugas pasienio kontrolės punkto teritorijoje ūkio subjektų skaičių. Atsižvelgiant į nustatytą maksimalų teikiančių atitinkamas paslaugas pasienio kontrolės punkto teritorijoje ūkio subjektų skaičių ir turimą pasienio kontrolės punkte turimą, nereikalingą valstybės institucijų, vykdančių patikrinimus pasienio kontrolės punktuose, veiklai vykdyti, Direkcija organizuoja viešuosius nuomos konkursus.

Vertinama veiklos sritis – viešųjų nuomos konkursų organizavimas ūkio subjektams, turintiems teisę verstis ūkine, komercine ar kitokia veikla, atlygintinai vykdyti veiklą. PKPD Statybos ir turto valdymo skyriaus nuostatuose yra apibrėžtas vienas iš Statybos ir turto valdymo skyriaus uždavinių – užtikrinti patikėto turto efektyvų valdymą ir tinkamą priežiūrą (4.2 p.). Statybos ir turto valdymo skyriaus funkcijose numatyta efektyviai valdyti ir naudoti patikėjimo ir panaudos teise perduotą valstybės turimą (5.13 p.); organizuoja ūkio subjektų, turinčių teisę verstis ūkine, komercine ar kitokia veikla, konkursus atlygintinai vykdyti veiklą (5.19 p.). Statybos ir turto valdymo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme yra numatyta funkcija vykdyti turto nuomos konkursus (7.4 p.).

PKPD pradėdama procedūras siekiant išnuomoti turimą ūkio subjektams, turintiems teisę verstis ūkine, komercine ar kitokia veikla, atlygintinai vykdyti veiklą, kreipiasi į Muitinės departamentą prie LR FM ir Valstybės sienos apsaugos tarnybą prie LR VRM dėl sutikimo išnuomoti turimą. Sprendimas dėl turto nuomos derinamas su Susisiekimo ministerija ir VĮ Turto banku per VTIPS. Gavus suderinimą dėl turto nuomos, pradedamos viešojo nuomos konkurso procedūros vadovaujantis Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2001 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1524 „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“ ir Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Direkcijos direktoriaus 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 3-84 „Dėl Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Motyvuota išvada. Kad būtų sumažinta korupcijos pasireiškimo tikimybė, reikalinga parengti ir patvirtinti Valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos konkurso komisijos darbo reglamentą, kad būtų aiškiai reglamentuota komisijos veikla, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka.

V. Viešųjų pirkimų srityje

LOU²⁴ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų organizavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- LOU generalinio direktoriaus 2015 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1R-379 „Dėl valstybės įmonės Lietuvos oro uostų pirkimų tvarkos patvirtinimo“;
- LOU generalinio direktoriaus 2017 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. 1R-57 „Dėl supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių patvirtinimo“;
- LOU generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 1R-153 „Dėl mažos vertės pirkimų taisyklių patvirtinimo“;
- LOU generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1R-158 „Dėl viešųjų pirkimų komisijų sudarymo ir pirkimų organizatorių skyrimo“.

LOU viešųjų pirkimų procesas vykdomas remiantis Viešųjų pirkimų įstatymu, Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityse perkančiųjų subjektų įstatymu (nuo 2017 m. liepos 1 d. galiojanti redakcija), juos lydinčiais poįstatyminiais teisės aktais

²⁴ VĮ Lietuvos oro uostai

bei LOU generalinio direktoriaus įsakymais patvirtinta: pirkimų tvarka, supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis. Pažymėtina, kad Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir vertinimo metu buvo panaikintos Supaprastintos pirkimų taisyklės ir LOU direktoriaus 2017 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 1R-153 „Dėl mažos vertės pirkimų taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Mažos vertės pirkimų taisyklės) patvirtintos mažos vertės pirkimų taisyklės bei LOU generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1R-158 „Dėl viešųjų pirkimų komisijų sudarymo ir pirkimų organizatorių skyrimo“ paskirti nauji viešųjų pirkimų komisijų nariai ir organizatoriai, patvirtintas komisijų darbo reglamentas.

Viešieji pirkimai LOU organizuojami remiantis patvirtinta pirkimų proceso eigos schema, kurioje numatomi kiekvieno pirkimo etapo atsakingi vykdytojai, jų kompetencija, terminai. Pirkimų procesas susideda iš: metinio planavimo proceso; pirkimo inicijavimo ir vykdymo proceso bei procesų, kurie pirkimų procedūrų metu taikomi atsižvelgiant į poreikį (pretenzijų nagrinėjimo proceso, pirkimo procedūrų nutraukimo proceso); sutarties vykdymo kontrolės; sutarties sudarymo preliminarios sutarties pagrindu.

LOU viešųjų pirkimų procesas pradedamas metiniu pirkimų planavimu. Kiekvienų metų patvirtintame metiniame pirkimų plane numatomi tais kalendoriniais metais vykdytini viešieji pirkimai, numatoma planuojama pirkimų vertė, planuojama paraiškos suderinimo data, pirkimų iniciatoriai ir vykdytojai ir pirkimų būdas. Metinio pirkimų plano sudarymo procese, kiekvienas LOU padalinys yra atsakingas už šio padalinio planuojamais metais numatomą inicijuoti pirkimų poreikio pateikimą. Viešųjų pirkimų skyrius apibendrina gautą informaciją, sudaro preliminarią metinę pirkimų suvestinę. Įmonės valdybai patvirtinus metinį turto įsigijimo ir skolinimosi planą, šios suvestinės pagrindu sudaromas metinis pirkimų planas. Šis planas skelbiamas viešai. Informacijos apie numatomus vykdyti viešuosius pirkimus skelbimas vertintinas kaip vienas iš korupcijos rizikos mažinimo bei veiklos skaidrumo užtikrinimo veiksnių, sudarančių prielaidas ne tik susipažinti su skelbiama informacija, bet ir kontroliuoti vykstančius procesus.

LOU patvirtintuose teisės aktuose numatyta, kad viešuosius pirkimus, atsižvelgiant į jų vertę, vykdo ir atlieka pirkimų organizatorius ir (arba) komisija. Komisija ir pirkimų organizatoriai priima visus esminius pirkimų procedūrų sprendimus, vykdo jiems pavestus procedūrinius veiksmus, bendrauja su tiekėjais pirkimo procedūrų metu. Atskiriems pirkimams arba atskirų rūšių prekių, paslaugų ar darbų pirkimams vykdyti įmonėje gali būti sudaromos atskiros komisijos. Komisijos darbe gali dalyvauti ir pakviesti ekspertai, pasirašę nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Pirkimų organizatoriai ir komisija dirba pagal darbo reglamentą, kuris tvirtinamas LOU generalinio direktoriaus ar jo įgalioto asmens LOU vidaus dokumentuose. Visi minėti asmenys turi būti nepriekaištingos reputacijos ir savo funkcijas gali pradėti vykdyti tik po to, kai pasirašo nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Pažymėtina, kad LOU vykdo daug specializuotų viešųjų pirkimų, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybė didėja dėl itin riboto dalyvauti galinčių tiekėjų rato ir specialių reikalavimų įsigyjamai produkcijai. Be to, komisijos nariai ar organizatoriai negali išmanyti visų sričių, todėl net ir taikant papildomas vidaus kontrolės procedūras (pvz.: peržiūrint technines specifikacijas) ne visais atvejais įmanoma tinkamai įvertinti ar jos surašytos nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų. Dėl šių priežasčių, siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, tikslinga techninių specifikacijų peržiūroms, vertinimams pasitelkti išorės ekspertus.

LOU patvirtintose Mažos vertės pirkimų taisyklėse yra numatomos ir papildomos vidaus kontrolės priemonės ir procedūros mažinančios korupcijos pasireiškimo tikimybę:

1. įtvirtinta, kad viešieji pirkimai vykdomi laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo, abipusio pripažinimo ir proporcingumo principų, konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų, siekiant įsigyti įmonei reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas bei užtikrinant, kad vykdant pirkimo sutartis būtų laikomasi aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų;

2. įtvirtintas reikalavimas techninėje specifikacijoje užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų;

3. įtvirtintas reikalavimas, kad techninių specifikacijų projektai būtų rengiami ir skelbiami Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje bei dėl šių projektų gautos pastabos ir pasiūlymai būtų įvertinami iki pirkimo pradžios tik esant poreikiui;

4. įtvirtinta nuostata, kad įmonė, teisės aktų nustatyta tvarka, suinteresuotiems asmenims teikia informaciją apie pirkimus, pirkimų procedūrų ataskaitas ir sudarytas sutartis;

5. įtvirtinta nuostata, kad įmonė, teisės aktų nustatyta tvarka Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, ne vėliau kaip per 10 dienų nuo pirkimo sutarties sudarymo ar jos sąlygų pakeitimo, skelbia, išskyrus teisės aktuose nustatytas išimtis, laimėjusio tiekėjo pasiūlymą, sudarytą pirkimo sutartį ir pirkimo sutarties sąlygų pakeitimus;

6. įtvirtintas reikalavimas pasiūlymus nagrinėti ir vertinti konfidencialiai, nedalyvaujant pasiūlymus pateikusių tiekėjų atstovams;

7. įtvirtintas sąrašas aplinkybių kada komisija (ar numatytais atvejais pirkimų organizatorius) gali atmesti pasiūlymą;

8. įtvirtintas reikalavimas, kad sudarant pirkimo sutartį nebūtų keičiama galutinio pasiūlymo kaina, taip pat pirkimo dokumentuose bei pasiūlyme nustatytos sąlygos.

Viešųjų pirkimų skyrius, siekdamas mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, skelbia viešuosius pirkimus (išskyrus atvejus, kai tai daryti neefektyvu) centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (per 2017 m. pirmą pusmetį buvo skelbta 78 proc. visų pirkimų (97 skelbiami, 28 neskelbti kreipiantis į vieną ar kelis tiekėjus). Neskelbiamų pirkimų atveju atliekama papildoma peržiūra ir kontrolė (derinama su pirkimų komisija). Neskelbiami pirkimai taip pat kontroliuojami naudojant centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos įrankius. Papildomai taip pat vykdoma „vieno tiekėjo“ pirkimų stebėseną, siekiant užtikrinti, kad ne mažiau kaip 85 proc. pirkimų atvejų būtų gaunami 2 ir daugiau pasiūlymų. Viešinant informaciją apie vykdomus viešuosius pirkimus papildomai kontroliuojami viešųjų pirkimų vykdymo procesai, nes didėja tikimybė, kad tiekėjai, pastebėję teisės aktų reikalavimų neatitinkančias viešojo pirkimo technines sąlygas, informuos viešuosius pirkimus kontroliuojančius subjektus ir jie įgyvendins papildomas viešųjų pirkimų vidaus kontrolės priemones. Analizuojamu laikotarpiu buvo gauti ir nagrinėti 3 tiekėjų skundai, kuriuos išnagrinėjus 2 viešieji pirkimai buvo nutraukti, vieno viešojo pirkimo metu atsisakyta ši pirkimą vykdžiusių išorės konsultantų paslaugų.

LOU viešųjų pirkimų procedūras reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta, kad prekių, paslaugų ir (ar) darbų užsakymus, jų priėmimą ir kiekio, kokybės patikrinimą bei atitikties pirkimo sutarties sąlygoms kontrolę atlieka pirkimus iniciavęs asmuo (užsakovas). Pažymėtina, kad viešųjų pirkimų užsakovams yra suteikti įgaliojimai veikti savo nuožiūra tiek planuojant viešuosius pirkimus (sudarant techninę specifikaciją), tiek kontroliuojant tiekėjus dėl paslaugų, darbų kokybės, todėl gali mažėti priimamų sprendimų skaidrumas. Siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, tikslinga stiprinti vidaus kontrolės procedūras ir periodiškai organizuoti viešųjų pirkimų sutarčių vykdymo atrankinius patikrinimus.

LOU yra parengta viešųjų pirkimų proceso eigos schema, mažos vertės pirkimo vykdymo proceso žingsniai, pirkimo plano ir viešojo pirkimo procedūrų pažymos, viešojo pirkimo paraiškos pavyzdys ir kt. Be to, remdamasis Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu bei Įmonės vadovo patvirtintu metiniu veiklos planu, LOU Vidaus audito ir kontrolės skyrius, sistemingai ir visapusiškai vertina vidaus kontrolę, tame tarpe ir viešųjų pirkimų srityje, bei taip padeda įgyvendinti LOU veiklos tikslus. Manytina, kad tokios viešųjų pirkimų proceso tobulinimo iniciatyvos galėtų būti vertinamos kaip prisidedančios prie vykdomų viešųjų pirkimų proceso skaidrumo.

LOU yra įdiegta savikontrolės sistema, kurios tikslas – identifikuoti piktnaudžiavimo atvejus lemiančias ar galinčias lemti įmonės vidaus aplinkybes ir identifikuoti bei įgyvendinti tokių atvejų prevencijos priemones. Nagrinėjamu laikotarpiu per savikontrolės sistemą buvo gautas 1 pranešimas dėl galimo darbuotojo piktnaudžiavimo viešųjų pirkimų srityje. Atlikus pirminį pranešimo pagrįstumo vertinimą nustatyta, kad gauta informacija neturi piktnaudžiavimo požymių.

Motyvuota išvada. Patvirtintuose LOU viešuosius pirkimus reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta sprendimų priėmimo tvarka yra skaidri, o vidaus kontrolės sistema veikia tinkamai. Tikslinga stiprinti vidaus kontrolės procedūras ir periodiškai organizuoti viešųjų pirkimų sutarčių

vykdymo atrankinius patikrinimus, siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, kai tas pats asmuo vykdo viešųjų pirkimų planavimą ir kontrolę (išankstinę ir paskesnę kontrolę). Taip pat, techninių specifikacijų peržiūroms, vertinimams pasitelkti išorės ekspertus, o viešųjų pirkimų procedūras atliekantiems asmenims organizuoti mokymus viešųjų bei privačių interesų derinimo bei korupcijos prevencijos temomis.

VĮ „Oro navigacija“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų organizavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 4 d. įsakymas Nr. V-151 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ pirkimų organizavimo ir atlikimo, pirkimo sutarčių įgyvendinimo vertinimo ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymas Nr. V-150 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ mažos vertės pirkimų taisyklių patvirtinimo“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. V-97 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ 2012 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. V-2 „Dėl Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. V-86 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ mažos vertės viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, taisyklių patvirtinimo“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. V-85 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ viešųjų pirkimų organizavimo ir atlikimo bei sutarčių vykdymo kontrolės“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. V-63 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ 2012 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. V-2 „Dėl Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2017 m. vasario 6 d. įsakymas Nr. V-17 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ 2012 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. V-2 „Dėl Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“;

- 2014 m. gruodžio 1 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. P-348 „Dėl Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos narių darbo apmokėjimo“;

- VĮ „Oro navigacija“ generalinio direktoriaus 2012 m. sausio 4 d. įsakymą Nr. V-2 „Dėl Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudėties patvirtinimo“.

VĮ „Oro navigacija“ sudaryta Nuolatinės viešųjų pirkimų komisija pagal 2012 m. sausio 4 d. generalinio direktoriaus įsakymą Nr. V-2. Komisijos nariams įmonės Kolektyvinės sutarties 58.5 p. pagrindu mokami priedai už padidintą darbų apimtį, kaip viena iš įmonėje taikomų darbo užmokesčio dalių darbuotojams, generalinio direktoriaus įsakymu paskirtiems atlikti papildomus darbus, nesulygtus darbo sutartyje, vykdant įmonei svarbias užduotis. Abiejų šalių atskirai sutarti ir generalinio direktoriaus įsakymu įteisinti priedai (kurie negali viršyti 50 proc. darbuotojo pareiginio atlyginimo). Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos nariams nustatyti 2014 m. gruodžio 1 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. P-348 „Dėl Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos narių darbo apmokėjimo“ (toliau – įsakymas dėl apmokėjimo). Šiuo įsakymu Komisijos nariams nustatyti priedų dydžiai nuo 605 iki 795 EUR.

Nors Nuolatinė viešųjų pirkimų komisija sudaryta 2012 m., jos narių sudėtis iš dalies buvo keičiama tik 2017 m. Pažymėtina, kad Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos pirmininkui, savo pareigas komisijos sudėtyje einančiam nuo 2012 m., 2016 m. lapkričio 15 d. už viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimus (vadovaujantis LR administracinių teisės pažeidimų kodekso 171 straipsnio 3 dalimi) buvo surašytas administracinio teisės pažeidimo protokolas. Komisijos pirmininkui neįvykdžius administracinio nurodymo (sumokėti nustatyto dydžio baudą), Viešųjų pirkimų tarnyba, vadovaudamasi LR administracinių teisės pažeidimų kodekso 241 straipsnio 7 dalimi ir išnagrinėjusi bylą, skyrė Komisijos pirmininkui administracinę nuobaudą – įspėjimą.

Įmonė, atsižvelgdama į gautas pretenzijas, Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijas bei įmonės Vidaus audito tarnybos pateiktą rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą, 2017 m. ėmėsi šių veiksmų, siekdama sustiprinti ir optimizuoti viešųjų pirkimų sritį:

1) 2017 m. kovo 1 d. sudaryta terminuota darbo sutartis (baigėsi 2017 m. liepos 11 d.) su viešųjų pirkimų specialiste, kurios pagrindinės funkcijos buvo dalyvauti pertvarkant įmonės viešųjų pirkimų organizavimo tvarką: parengti įmonės mažos vertės pirkimų taisyklių projektą (Mažos vertės pirkimų taisyklės gynybos ir saugumo srityje patvirtintos 2017 m. balandžio 26 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-86 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ mažos vertės viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, taisyklių patvirtinimo“; Mažos vertės pirkimo taisyklės (atsižvelgiant į 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusį Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymą) patvirtintos 2017 m. rugpjūčio 3 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-150 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ mažos vertės pirkimų taisyklių patvirtinimo“); viešųjų pirkimų planavimo ir inicijavimo tvarkos aprašo keitimo projektą (patvirtinta 2017 m. balandžio 26 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-85 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ viešųjų pirkimų organizavimo ir atlikimo bei sutarčių vykdymo kontrolės“) ir dalyvauti rengiant kitus, viešuosius pirkimus reglamentuojančius, dokumentų projektus. 2017 m. kovo 27 d. ir 2017 m. kovo 31 d. sudarytos darbo sutartys su 2 teisininkėmis viešųjų pirkimų administratorėmis, įgyvendinta Vidaus audito tarnybos rekomendacija įmonėje įsteigti papildomą viešųjų pirkimų specialisto pareigybę arba įkurti viešųjų pirkimų grupę. 2017 m. birželio 12 d. įmonė pasirašė sutartį su viešųjų pirkimų konkursą laimėjusia UAB „Ernst&Young Baltic“ dėl įmonės viešųjų pirkimų praktikos peržiūros ir pirkimų reorganizavimo paslaugų. Šių paslaugų tikslas – įvertinti kaip įmonė organizuoja pirkimus, užtikrina skaidrumą, išnaudoja konkurenciją bei gauti pasiūlymų iš paslaugas teikiančios įmonės, kaip optimizuoti pirkimo procesus, priemones ir būdus, siekiant ekonominio rezultato. 2017 m. liepos 10 d. su UAB „Deloitte Lietuva“, laimėjusia nepriklausomo veiklos audito paslaugų viešojo pirkimo supaprastintą atvirą konkursą, sudarė sutartį dėl nepriklausomo veiklos audito paslaugų, įskaitant įmonės viešųjų pirkimų proceso organizavimo ir tam skirtų žmogiškųjų išteklių optimalumo įvertinimą ir rekomendacijų teikimą. Gavusi UAB „Deloitte Lietuva“ audito ataskaitas ir rekomendacijas, įmonė sieks pašalinti nustatytus trūkumus. 2017 m. rugpjūčio 4 d. patvirtintas įmonės pirkimų organizavimo ir atlikimo, pirkimo sutarčių įgyvendinimo vertinimo ir kontrolės tvarkos aprašas.

Motyvuota išvada. Siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, reikalinga, skiriant Komisijos narius, vadovautis Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijomis, patvirtintomis 2006 m. lapkričio 29 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo“, vykdyti Nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos pirmininko ir pirmininko pavaduotojo rotacijas. Panaikinti įsakymą dėl apmokėjimo, kuriuo nustatyti priedai Komisijos nariams. Vadovaujantis skaidrumo ir lygiateisiškumo principu, parengti ir patvirtinti įmonėje dokumentą (įsakymą/potvarkį/aprašą, kt.), kuriame būtų aiškiai nustatyta Komisijos nariams mokamų priedų apskaičiavimo tvarka ar fiksuoti priedų dydžiai pagal nario „pareigybę“ (Komisijos pirmininkas ar narys). Gavus UAB „Deloitte Lietuva“ audito ataskaitas ir rekomendacijas, pašalinti nustatytus trūkumus ir priimti/pakeisti (jeigu bus nustatytas toks poreikis) įmonės vidaus teisės aktus ar tvarkas/taisykles. UAB „Ernst&Young Baltic“ peržiūrėjus įmonės vykdomą viešųjų pirkimų praktiką ir pateikus rekomendacijas dėl pirkimų procesų optimizavimo, siekiant ekonominio rezultato, atsižvelgti į pasiūlytas priemones ir būdus bei juos įgyvendinti.

VVKD²⁵ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų organizavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

²⁵ VĮ Vidaus vandens kelių direkcija

- VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 4S-28 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos patvirtinimo“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 4S-29 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių patvirtinimo“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. 4S-36 „Dėl viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų paskyrimo“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. 4S-35 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos viešojo pirkimo komisijos darbo reglamento tvirtinimo“;
- VVKD viešųjų pirkimų planas, patvirtintas VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 4S-34;
- VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. spalio 14 d. įsakymas Nr. 4S-156 „Dėl įgalioto asmens paskyrimo“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2016 m. kovo 15 d. įsakymas Nr. 4S-42 „Dėl viešųjų pirkimų organizatorių paskyrimo“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 4S-13 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos 2017 metų prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų plano patvirtinimo ir pirkimų organizatorių paskyrimo“;

Vadovaudamasi Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijomis, patvirtintomis Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. IS-174 „Dėl Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo“, VVKD yra patvirtinus VVKD viešųjų pirkimų organizavimo tvarką, kuri reglamentuoja viešųjų pirkimų vidaus procedūras: planavimo, inicijavimo, vykdymo, kontrolės tvarką, nustato pirkimus planuojančių, inicijuojančių, vykdančių, kontroliuojančių darbuotojų teises, pareigas ir atsakomybę, kitus su numatomais vykdyti ir (ar) vykdomais pirkimais susijusius klausimus. Vykdam atitinkamos tvarkos nuostatas, paskirti viešuosiuose pirkimuose dalyvaujantys asmenys VVKD generalinio direktoriaus įsakymu: pirkimų administratorius, Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos administratorius, už pirkimų vykdymą naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos (toliau - CPO) elektroniniu katalogu atsakingi asmenys. Pirkimų organizatoriai ir juos pavaduojantys darbuotojai, skiriami kasmet, patvirtinus VVKD viešųjų pirkimų planą²⁶.

Viešojo pirkimo komisija (4 asmenų) sudaroma VVKD generalinio direktoriaus įsakymu ir dirba pagal darbo reglamentą, patvirtintą VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymą Nr. 4S-35 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos viešojo pirkimo komisijos darbo reglamento tvirtinimo“, kuriame nustatyti viešojo pirkimo komisijos įgaliojimai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka, komisijos teisės ir pareigos. Komisijos pirmininku ir nariais, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsniu, paskirti nepriekaištingos reputacijos asmenys, turintys teisinių, ekonominių, techninių žinių, reikalingų vykdam viešųjų pirkimų procedūras. VVKD supaprastinti viešieji pirkimai vykdyti vadovaujantis valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 4S-29 „Dėl VĮ Vidaus vandens kelių direkcijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių patvirtinimo“.

Vykdam viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos nuostatas, paskirti viešuosiuose pirkimuose dalyvaujantys asmenys (VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymas „Dėl viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų paskyrimo“): pirkimų administratorius, Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos administratorius, už pirkimų vykdymą naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos (toliau – CPO) elektroniniu katalogu atsakingi asmenys.

Pirkimų organizatoriai ir juos pavaduojantys darbuotojai, skiriami kasmet, patvirtinus VVKD viešųjų pirkimų planą (VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymas Nr.4S-34, 2016 m. kovo 15 d. įsakymas Nr. 4S-42 „Dėl viešųjų pirkimų organizatorių paskyrimo“, 2017 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 4S-13 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos 2017 metų

²⁶ VVKD generalinio direktoriaus įsakymai: 2015 m. vasario 26 d. Nr. 4S-34, 2016 m. kovo 15 d. Nr. 4S-42; 2017 m. sausio 27 d. Nr. 4S-13.

prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų plano patvirtinimo ir pirkimų organizatorių paskyrimo“). Viešojo pirkimo komisija (4 asmenų) sudaroma VVKD generalinio direktoriaus įsakymu ir dirba pagal darbo reglamentą, patvirtintą generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 26 d. įsakymą Nr. 4S-35 „Dėl valstybės įmonės Vidaus vandens kelių direkcijos viešojo pirkimo komisijos darbo reglamento tvirtinimo“, kuriame nustatyti viešojo pirkimo komisijos įgaliojimai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka, komisijos teisės ir pareigos. Komisijos pirmininku ir nariais, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsniu, paskirti nepriekaištingos reputacijos asmenys, turintys teisinių, ekonominių, techninių žinių, reikalingų vykdant viešųjų pirkimų procedūras.

Supaprastinti viešieji pirkimai vykdyti vadovaujantis VVKD supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. 4S-29 „Dėl VĮ Vidaus vandens kelių direkcijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių patvirtinimo“.

Išnagrinėjus nustatytas viešųjų pirkimų planavimo procedūras, konstatuotina, kad nustatyta aiški viešųjų pirkimų plano rengimo procedūra ir terminai, apibrėžtos visų struktūrinių padalinių ir atskirų darbuotojų funkcijos, pirkimų suvestinė skelbiama viešai, tačiau neišsamus rinkos tyrimo atlikimo teisinis reguliavimas. Įvertinus pirkimų inicijavimo procedūrą, nustatyta, kad nėra apibrėžti terminai, kada pirkimų iniciatoriai privalo pateikti paraiškas pirkimų organizatoriams ar viešojo pirkimo komisijai pirkimui atlikti. Atsižvelgiant į tai, kad, priklausomai nuo pirkimo būdo, finansavimo šaltinių (pvz., ES lėšomis finansuojamų projektų viešųjų pirkimų procedūrų dokumentus tikrina TID), sandorio vertę (pvz., kai kuriems sandoriams turi pritarti VVKD valdyba), apskundimo terminų ar ginčo galimybę, viešojo pirkimo procedūros gali užtrukti kelis mėnesius. Manytina, kad toks pirkimų inicijavimo etapo reglamentavimo trūkumas savaime nesukelia prielaidų korupcijai, tačiau padėtų efektyviau vykdyti viešuosius pirkimus.

Vadovaujantis VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. 4S-157 "Dėl prevencinė kontrolę atliekančio asmens paskyrimo" prevencinę kontrolę vykdančiu asmeniu paskirtas direktorius gamybos ir technikos reikalams, kuris taip pat tvirtina sau pavaldžių struktūrinių padalinių inicijuojamų pirkimų paraiškas ir mažos vertės pirkimų pažymas (dokumentas, kuriuo įforminami pirkimų organizatoriaus įvykdytų mažos vertės pirkimų rezultatai). Toks reglamentavimas lemia ydingas situacijas, kai pirkimo procedūrų prevencinę kontrolę atlieka ir pirkimo rezultatus tvirtina tas pats asmuo. Įvertinus faktiškai atliekamų prevencinę kontrolę atliekančio asmens atliekamų funkcijų apimtį, nustatyta, kad nevykdomos funkcijos, susijusios su prevenciniais tikrinimais, informacijos analize. Atsižvelgiant į tai, siūlytina svarstyti prevencinę kontrolę atliekančio asmens veiklos stiprinimą. Efektyvesnis minėtų funkcijų įgyvendinimas leistų atidžiau nustatyti galimus rizikos veiksnius, tuo pačiu ir veiksnius, galinčius lemti prielaidų korupcijai atsiradimą.

Tarptautinius pirkimus vykdo viešojo pirkimo komisija, supaprastintus pirkimus – viešojo pirkimo komisija arba pirkimų organizatoriai. Visi viešuosius pirkimus vykdančias asmenys yra pasirašę konfidencialumo pasižadėjimus ir nešališkumo deklaracijas.

Motyvuota išvada. Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės viešųjų pirkimų srityje nustatymą, išanalizavus ir įvertinus viešųjų pirkimų organizavimo procesus VVKD reglamentuojančius teisės aktus ir atliekamus veiksmus, darytina išvada, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali. Siekiant tobulinti prevencines priemones organizuojant viešuosius pirkimus, siūloma patikslinti VVKD Organizavimo tvarkos nuostatas, reglamentuojančias rinkos tyrimo atlikimą, aiškiai nurodant, kada rinkos tyrimas yra neprivalomas. Patvirtinti neskelbiamuose pirkimuose apklausiamų tiekėjų parinkimo taisyklės, nustatyti, kad VVKD būtų atliekamas tiekėjų vertinimas, sudaromas patikimų tiekėjų sąrašas. Įvertinus VVKD žmogiškuosius išteklius, pagal galimybes, prevencinę kontrolę vykdančiu asmeniu paskirti asmenį, nedalyvaujantį nei viename viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo etape.

AB LG²⁷ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų organizavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- AB LG generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. Į-534 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ pirkimų komisijų darbo reglamento, taip pat nešališkumo deklaracijos bei konfidencialumo pasižadėjimo formų patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2017 m. liepos 7 d. įsakymas Nr. Į-408 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ mažos vertės pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2017 m. gegužės 26 d. įsakymas Nr. Į-317 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ strateginio planavimo tarybos darbo reglamento patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. Į-664 „Dėl techninių specifikacijų rengimo, derinimo ir tvirtinimo AB „Lietuvos geležinkeliai“ tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. Į-386 „Dėl pirkimo paraiškų rengimo ir pateikimo Pirkimų centrui tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. Į-538 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ perkamų to paties tipo prekių ir paslaugų grupių sąrašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. Į-1137 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ einamaisiais metais planuojamų vykdyti viešųjų pirkimų planų rengimo, tvirtinimo ir paskelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. gruodžio 13 d. įsakymas Nr. Į-958 „Dėl apskaičiuojamų netesybų ir delpinigių kontrolės už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. gruodžio 8 d. įsakymas Nr. Į-942 Technikos tarybos sudėtis;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. spalio 6 d. įsakymas Nr. Į(PC)-159 „Dėl bendrovės pirkimų centro atliekamo bendrovės viešųjų pirkimų vertinimo ir konsultavimo viešųjų pirkimų vykdymo klausimais tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. Į-485 Tikslinės viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentas;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. Į-462 „Dėl darbo grupės sudarymo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. Į-362 AB „Lietuvos geležinkeliai“ pirkimų valdymo verslo proceso aprašas;
- AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. spalio 22 d. įsakymas Nr. Į-900 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ Technikos tarybos darbo organizavimo reglamentas“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. Į-512 „Dėl Europos sąjungos lėšomis finansuojamų pirkimų pavyzdinio pirkimo procedūrų bylos aprašo ir dėl atviro ir supaprastinto atviro konkurso procedūrų pavyzdinio bylos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. birželio 2 d. įsakymas Nr. Į-462 „Dėl pirkimų procedūrų trukmių patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. birželio 1 d. įsakymas Nr. Į-455 „Dėl per didelės, perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. Į-352 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir asocijuotų asmenų sandorių sudarymo, jų apskaitos bei kainodaros dokumentavimo tvarkos“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. rugsėjo 26 d. įsakymas Nr. Į-783 „Dėl nusišalinimo nuo viešojo pirkimo deklaracijos formos patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. liepos 25 d. įsakymas Nr. Į-696 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ prekių priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

²⁷AB „Lietuvos geležinkeliai“

- AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. Į-663 „Dėl sutarčių rengimo ir vykdymo kontrolės tvarkos aprašo tvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. birželio 2 d. įsakymas Nr. Į-531 „Dėl tipinių sutarčių formų pavyzdžių patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. balandžio 14 d. įsakymas Nr. Į-352 „Dėl Strateginio planavimo tarybos sprendimų vykdymo kontrolės ir atsiskaitymo už įvykdytus pavedimus tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. balandžio 3 d. įsakymas Nr. Į-325 „Dėl prievolių užtikrinimo būdų ir dydžių nustatymo taisyklių bei pasiūlymo galiojimo užtikrinimo draudimo bendrovės laidavimo rašto formos patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2013 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. Į-1156 „Dėl mokėjimo terminų ir avanso dydžio pirkimo sutartyse nustatymo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2013 m. gegužės 23 d. įsakymas Nr. Į-511 Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ atstovybių, veikiančių ne Europos Sąjungos geografinėje erdvėje, prekių, paslaugų ir darbų pirkimų tvarkos aprašas;
- AB LG generalinio direktoriaus 2011 m. birželio 9 d. įsakymas Nr. Į-493 „Dėl tipinių sutarčių formų pavyzdžių tvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2010 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. Į-395 „Dėl tarnybinių mobiliųjų telefonų pirkimo, skyrimo, remonto ir keitimo, taip pat SIM kortelių pirkimo ir skyrimo tvarkos aprašo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2009 m. rugsėjo 14 d. įsakymas Nr. Į-716 „Dėl sutarčių rengimo ir vykdymo kontrolės tvarkos aprašas ir formos patvirtintos“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2008 m. lapkričio 13 d. įsakymas Nr. Į-749 „Dėl statybos planavimo, techninės ir projektinės dokumentacijos rengimo, derinimo ir tvirtinimo, statybos darbų pirkimo, priežiūros priėmimo ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2008 m. gegužės 30 d. įsakymas Nr. Į-354 „Dėl ES Sanglaudos fondo ir Europos regioninės plėtros fondo lėšomis finansuojamų AB „Lietuvos geležinkeliai“ projektų parengimo ir įgyvendinimo procedūrų vadovų patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2008 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. Į-310 „Dėl strateginėje planavimo taryboje svarstytų sutarčių projektų pasirašymo“;
- AB LG generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. Į-744 „Dėl banko garantijų gavimo, jų registravimo, naudojimo ir saugojimo centralizuotai vykdant pirkimus tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- AB LG generalinio direktoriaus įgaliojimai (Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ tikslinių viešųjų pirkimų komisijų sudarymo; Dėl dokumentų pasirašymo; Dėl sandorių sudarymo; Dėl sutarčių sudarymo).

Analizuojant AB LG viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo viešosios geležinkelių infrastruktūros valdymo, priežiūros, atnaujinimo ir plėtros veiklos srityje, remtasi Viešųjų pirkimų įstatymu. AB LG visus viešuosius pirkimus vykdo Pirkimų centras, išskyrus mažos vertės pirkimus (jeigu apskaičiuota pirkimo vertė neviršija 1500 Eur be PVM perkant prekes ar paslaugas ir 3000 Eur be PVM perkant darbus), kuriuos vykdo patys bendrovės struktūriniai padaliniai. Siekiant tinkamai organizuoti ir valdyti viešųjų pirkimų procesą, parengtas ir patvirtintas AB LG pirkimų valdymo verslo proceso aprašas (generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. Į-362), kuriame detalčiai aprašyti viešųjų pirkimų organizavimo vykdymo procesai ir bendrovės struktūrinių padalinių funkcijos šiuose procesuose. Atskiros viešojo pirkimo procedūrų dalys yra reglamentuojamos atskirais bendrovės teisės aktais, kurių sąrašas yra pridedamas.

Didžiausia korupcijos pasireiškimo tikimybė analizuojamoje veiklos srityje yra pasirengimo vykdyti pirkimą etape: formuojant pirkimo poreikį; rengiant pirkimo objekto technines specifikacijas; nustatant specialiuosius kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams.

Taip pat ne mažiau svarbus yra pirkimų sutarties vykdymo laikotarpis: paslaugos ar prekės priėmimo kontrolės procedūros (ne)buvimas; nepatikimų subrangovų pasitelkimas; vykdomi papildomi pirkimai ir pan.

Poreikio formavimą atlieka bendrovės struktūriniai padaliniai. AB LG Pirkimų centras poreikio formavimo procese nedalyvauja.

Techninių specifikacijų rengimą, derinimą ir tvirtinimą bendrovėje reglamentuoja generalinio direktoriaus 2016 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. Į-664 „Dėl techninių specifikacijų rengimo, derinimo ir tvirtinimo AB „Lietuvos geležinkeliai“ tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuriame numatyti techninių specifikacijų rengimo reikalavimai, jų derinimo ir tvirtinimo tvarka. Techninę specifikaciją rengia pirkimo iniciatorius, kuris nustato reikalavimus pirkimo objektui, atsižvelgdamas į bendrovės poreikius ir neribodamas tiekėjų konkurencijos. Technines specifikacijas, pagal kurias vykdomų pirkimų vertė yra didesnė kaip 3000 Eur, tvirtina bendrovės struktūriniuose padaliniuose sudarytos Technikos tarybos, kurias sudaro įvairių sričių specialistai. Technikos tarybų įgaliojimai ir sprendimų priėmimo tvarka yra patvirtinta AB LG generalinio direktoriaus 2015 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. Į-900 „Dėl AB „Lietuvos geležinkeliai“ Technikos tarybos darbo organizavimo reglamento“ ir generalinio direktoriaus pavaduotojo - Geležinkelių infrastruktūros direkcijos direktoriaus 2017 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. Į(DI)-4 „Dėl Geležinkelių infrastruktūros direkcijos Technikos tarybos darbo reglamento.

Pirkimų iniciatorius nustato specialiuosius kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams ir juos pateikia Pirkimų centrui kartu su pirkimo paraiška. Pagal bendrovėje taikomą praktiką, Technikos taryba tvirtina techninę specifikaciją kartu su specialiaisiais kvalifikaciniais reikalavimais tiekėjams.

Pirkimų centro specialistai vykdo papildomą techninių specifikacijų ir specialiųjų kvalifikacinių reikalavimų nustatymo teisėtumo kontrolę (vadovaujantis AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. Į-386 „Dėl pirkimo paraiškų rengimo ir pateikimo Pirkimų centrui tvarkos aprašo patvirtinimu). Gavę pirkimo iniciatoriaus paraišką, Pirkimų centro specialistai vertina, ar pateikti reikalavimai atitinka viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus, o nustačius neatitikimus, nurodo trūkumus ir grąžina pirkimo iniciatoriui koreguoti ar nurodytiems reikalavimams pagrįsti.

Planuojamų vykdyti pirkimų techninės specifikacijos yra skelbiamos viešai, taip pat organizuojamos konsultacijos su rinkos dalyviais. Tiekėjų gauti prašymai ar pretenzijos dėl pirkimo sąlygų paaiškinimo ar patikslinimo nagrinėjamos ir atsakymai rengiami bendrovės pirkimų valdymo verslo proceso apraše (AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. Į-362) nustatyta tvarka.

Technines specifikacijas, kai prekių ar paslaugų pirkimo vertė neviršija 3000 Eur sumos arba nėra sudarytos bendrovės struktūrinio padalinio technikos tarybos, tvirtina bendrovės struktūrinių padalinių vadovai arba darbuotojai, kuriems tokia teisė numatyta AB LG generalinio direktoriaus 2016 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. Į-664 patvirtintu Techninių specifikacijų rengimo, derinimo ir tvirtinimo AB „Lietuvos geležinkeliai“. Galimi atvejai, kai rengiant technines specifikacijas, specialistai gali pageidauti, kad būtų nupirktos konkrečios prekės, nurodyti jų funkcines savybes, kurios nereikalingos naudojant prekę pagal planuojamas atlikti funkcijas, arba pageidauti konkretaus gamintojo, platintojo prekės motyvuojant, kad tai patikimiausia, geriausia prekė ar paslauga. Sprendimai dėl tokių pirkimų yra priimami pagal poreikį ir bendrovės vidaus teisės aktuose nėra apibrėžtų sprendimo priėmimo kriterijų.

Bendrovės sudarytų sutarčių rengimo ir vykdymo kontrolės procesas reglamentuojamas AB LG generalinio direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. Į-663 „Dėl sutarčių rengimo ir vykdymo kontrolės tvarkos aprašo“. Bendrovėje sutartys sudaromos pagal tipines jų formas (išskyrus tam tikras išimtis), numatytos ir standartinės sutartyse turinčios būti nurodytos sąlygos. Bendrovėje sudarytų sutarčių vykdymas yra pavedamas konkretiems bendrovės darbuotojams, kurie atsakingi už visišką sutarties įgyvendinimo proceso stebėseną ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolę.

Motyvuota išvada. Atlikus AB LG korupcijos pasireiškimo įvertinimą buvo nustatyti korupcijos pasireiškimo veiksniai. AB LG teisės aktų, reglamentuojančių viešuosius pirkimus, gausa (daugiau nei 34 teisės aktai, neskaičiuojant struktūrinių padalinių priimtų teisės aktų) ir išskaidymas pagal smulkias sritis apsunkina teisės aktų vykdymo stebėseną, todėl reikia inventorizuoti esamus bendrovės teisės aktus, įvertinti jų aktualumą, įvertinti poreikį parengti vieną arba kelis teisės aktus vietoj šiuo metu esamų. Neužtikrinama pilna viešųjų pirkimų proceso organizavimo ir vykdymo

kontrolė (nuo poreikio formavimo iki sutarčių įvykdymo), todėl reikalinga peržiūrėti proceso dalyvių atsakomybes, kontrolės mechanizmus, peržiūrėti asmenų, atsakingų už pirkimų planavimą, organizavimą, organizavimo priežiūrą ir vykdymą, skyrimo procedūrą. Sutarčių vykdymo kontrolė yra formali arba praktikoje visiškai nevykdoma, todėl reikalinga revizuoti „keturių akių principo“ įgyvendinimą mažosios vertės pirkimuose.

AB „Detonas“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų organizavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- AB „Detonas“ direktoriaus 2014 m. vasario 11 d. įsakymo Nr. VI-8 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo“;
- AB „Detonas“ direktoriaus 2016 m. gegužės 19 d. įsakymo Nr. VI-28 „Dėl mokėjimo dokumentų pateikimo bendrovės buhalterijai apmokėti tvarkos nustatymo“.
- AB „Detonas“ direktoriaus 2017 kovo 27 d. įsakymo Nr. K1-18 „Dėl atsakingo asmens už korupcijos prevenciją akcinėje bendrovėje „Detonas“ paskyrimo“;
- Kokybės vadybos sistema EN ISO 9001:2008(LST EN ISO 9001: 2008);
- AB „Detonas“ direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. VI-31 „Dėl akcinės bendrovės „Detonas“ korupcijos prevencijos politikos patvirtinimo“.

Viešieji pirkimai AB „Detonas“ atliekami pakankamai retai, t. y. per analizuojamą laikotarpį buvo atliktas vienas pirkimas dėl krovininio automobilio (iki 7,5 t. keliamosios galios). Atitinkamas pirkimas buvo atliktas kainų apklausos būdu. Reikia pažymėti, kad AB „Detonas“ direktoriaus 2014 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. VI-8 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo“ yra patvirtinta trijų asmenų komisija. AB „Detonas“ yra įdiegta Kokybės vadybos sistema EN ISO 9001:2008(LST EN ISO 9001: 2008). Jos pagrindu yra užtikrinta, kad lyginamoji ir grįžtamoji kontrolė. Išorės kontrolę vykdo akcinės bendrovės valdyba. Nei išorės, nei vidaus pranešimų dėl bandymo paveikti pirkimą atliekančius darbuotojus nenustatyta. Sprendimas priimtas kolegialiai.

Bendrovė užtikrina, kad visi jos pirkimai būtų vykdomi skaidriai, laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir nešališkumo reikalavimų, racionaliai panaudojant tam skirtas lėšas, įsigyjant prekes, paslaugas ar darbus. Bendrovė pirkimus organizuoja ir vykdo vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymu, Bendrovės patvirtintomis Supaprastintomis prekių, paslaugų ir darbų pirkimo taisyklėmis bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais viešuosius pirkimus. Siekiant pirkimų skaidrumo ir efektyvumo, Bendrovėje periodiškai atliekamos pirkimų procesų ir rezultatų analizės. Tiekėjai atrenkami pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos kriterijų, tiekėjams sudarant vienodas ir nediskriminacines sąlygas tiek pirkimo, tiek sutarties vykdymo metu. Užtikrinama tvari ir darni rinkoje veikiančių tiekėjų konkurencija, sudaranti sąlygas AB „Detonas“ įsigyti prekių, paslaugų ir darbų optimalia kaina, išlaikant tinkamą siūlomą kainą ir kokybės santykį. Bendrovėje nustatyti vidaus kontrolės mechanizmai užtikrina aukščiau nurodytų principų įgyvendinimą Bendrovei įsigyjant prekes, paslaugas ar darbus. Bendrovė privalo imtis neatidėliotinių veiksmų, jei vidaus kontrolės mechanizmų ir kitų priemonių pagalba nustatoma, kad trečiųjų šalių, teikiančių Bendrovei paslaugas, prekes ar vykdančių darbus, atstovų elgesys pažeidžia korupcijos prevencijos politikos nuostatų. Organizacinės kultūros ir darbuotojų elgesio normos yra svarbūs, todėl visi AB „Detonas“ darbuotojai privalo informuoti bendrovės darbuotoją, paskirtą atsakingu už korupcijos prevencijos kontrolę apie bet kokius Politikos pažeidimus arba įtariamus pažeidimus, arba pranešti tai el. paštu info@detonas.eu. Visos kitos suinteresuotosios šalys raginamos siųsti pranešimus apie Politikos pažeidimus arba įtariamus pažeidimus AB „Detonas“ interneto svetainėje esančioje nuorodoje „Pasitikėjimo linija“ pateiktu el. paštu. Bendrovė garantuoja, kad neatskleis pranešimą pateikusių asmenų tapatybės ir imsis visų priemonių, kad apie Politikos pažeidimus pranešančius asmenis apsaugotų nuo bet kokių galimų neigiamų pasekmių.

Motyvuotos išvada. Korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas rodo, kad AB „Detonas“ vykdamas pirkimus kainų apklausos būdu, korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali. Veikla

reglamentuota bendrovės vadovo įsakymais, kurių vykdymas kontroliuojamas. Bendrovėje įdiegta ir veikia Kokybės vadybos sistema, atitinkanti EN ISO 9001:2008(LST EN ISO 9001: 2008) reikalavimus.

AB „Smiltynės perkėla“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų organizavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 3, 4 ir 5 kriterijus (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti; veikla yra susijusi su nuolaidų lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu; daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- Supaprastintos AB „Smiltynės perkėla“ viešųjų pirkimų taisyklės, patvirtintos generalinio direktoriaus 2016 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. 5T-19;
- AB „Smiltynės perkėla“ dokumentų valdymo procedūrų aprašas, patvirtintas generalinio direktoriaus 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1V-32;
- AB „Smiltynės perkėla“ generalinio direktoriaus įsakymai dėl nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos, viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamento, pirkimų organizatorių skyrimo, pirkimo sąlygų tvirtinimo.

Bendrovė priėmė teisės aktus, užtikrinančius Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų laikymąsi: Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, patvirtintos generalinio direktoriaus 2016 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. 5T-19, nuolatinės ir atskirų pirkimų viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentai. Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėse numatyti konkretūs tokie sprendimus galintys priimti subjektai: pirkimo iniciatorius, pirkimo organizatorius ir viešojo pirkimo komisija. Analizuojamu laikotarpiu AB „Smiltynės perkėla“ generalinio direktoriaus 2016 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 5T-20 „Dėl AB „Smiltynės perkėla“ viešųjų pirkimų vykdymo organizatorių paskyrimo“ ir 2016 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 5T-29 „Dėl AB „Smiltynės perkėla“ viešųjų pirkimų vykdymo organizatorių paskyrimo“ (pastaruoju įsakymu pripažįstamas netekusiu galios 2016 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. 5T-20) yra paskirti pirkimų organizatoriai. Susipažinus su minėtu įsakymu matyti, kad pirkimų organizatoriais paskirti įvairių pareigybių struktūrinių padalinių darbuotojai. Tačiau įsakyme nėra nustatyti pirkimo organizatorių atrankos kriterijai, todėl nėra aišku kuo remiantis yra pavedama vykdyti pirkimą konkrečiam organizatoriui, kokia konkreti pirkimų organizavimo sritis minėtiems organizatoriams yra priskirta ir į kokius organizatorių kvalifikacijos reikalavimus atsižvelgiama pavedant organizuoti pirkimą. Pagal Taisyklių 10 straipsnio 3 d. mažos vertės pirkimus vykdo Viešųjų pirkimų komisija, kai prekių, paslaugų ar darbų vertė viršija 3 000 Eur (be PVM). Pagal Taisyklių 10 punkto 4 papunktį, generalinis direktorius turi teisę priimti sprendimą pavesti supaprastintą pirkimą vykdyti Pirkimo organizatoriui arba viešųjų pirkimų komisijai neatsižvelgdamas į 10 punkto 3 papunktyje nurodytas aplinkybes, tačiau detaliau nereglamentuojama, į kokias aplinkybes turėtų būti atsižvelgiama, siekiant pasinaudoti šia nuostata. Atsitiktine tvarka, išanalizavus Paraiškas nenustatyta, kad generalinis direktorius būtų pasinaudojęs paminėta teise priimti sprendimą pavesti supaprastintą pirkimą vykdyti Pirkimo organizatoriui arba Komisijai neatsižvelgdamas į Taisyklių 10 punkto 3 papunktyje nurodytas aplinkybes. Atkreiptinas dėmesys, kad minėta išimtis teisės aktuose nėra detalizuota, todėl neaišku kokiais atvejais generalinis direktorius ar jo įgaliotas asmuo gali savarankiškai spręsti dėl viešųjų pirkimų organizavimo subjekto parinkimo ir kaip šis sprendimas turėtų būti dokumentuojamas ir motyvuojamas. Bendrovės teisės aktuose pasigendama detalaus reglamentavimo, iš kokių padalinių yra skiriami Viešųjų pirkimų komisijos nariai. Bendrovė nurodė, kad Viešųjų pirkimų komisijos nariai paskiriami vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. nuostatomis, t. y. – skiriant komisijos narius yra atsižvelgiama į nepriekaištingą reputaciją, į narių ekonomines, technines, teises žinias bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą. Bendrovės komisijos darbo reglamento 8.2. p. nustatyta, jog viešųjų pirkimų komisija, gavusi AB „Smiltynės perkėla“ generalinio direktoriaus sutikimą, turi teisę kviesti ekspertus tiekėjų pateiktiems pasiūlymams nagrinėti, tačiau Bendrovės teisės aktuose nenustatyta pakviestų ekspertų pateiktų pasiūlymų/išvadų dokumentavimo ir vertinimo tvarka: kokius veiksmus privalo atlikti ir kokius dokumentus užpildo Komisija ar kitas atsakingas subjektas,

gavęs ekspertų užpildytas anketas (pavyzdžiui, parengti ekspertinio vertinimo suvestinę, apskaičiuoti atskirų ekspertų įvertinimų santykinius nuokrypius nuo vidutinių ir pan.).

Bendrovėje yra Etikos kodeksas, patvirtintas generalinio direktoriaus 2017 m. vasario 10 d. įsakymu Nr. 1V-10, su kuriuo yra supažindinti visi darbuotojai. Įgyvendinimo / laikymosi kontrolė vykdoma per generalinį direktorių (jis kontroliuoja, kaip padalinių vadovai laikosi etikos kodekso nuostatų) ir bendrovės padalinių vadovus (jie kontroliuoja savo pavaldinius, kaip yra laikomasi etikos kodekso nuostatų). Teisės aktai periodiškai peržiūrimi, esant poreikiui, vykdomas teisinio reglamentavimo taisymas. 2017 m. vasario 10 d. -02-10 patvirtinta generalinio direktoriaus įsakymu Nr.1V-11 AB „Smiltynės perkėla“ skaidrumo politika, kurios 18.1 p. nurodoma, kad bendrovės darbuotojai, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, su kuriais bendrovę sieja sutartiniai, bendradarbiavimo ar kitokio pobūdžio santykiai. Taip pat, visuomenės nariai kviečiami anonimiškai pranešti apie galimus pažeidimus arba galimai neteisėtus bendrovės darbuotojų veiksmus bendrovės pasitikėjimo telefonu ar elektroniniu paštu, pranešimų nebuvo gauta.

Motyvuota išvada. Siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, reikalinga pakeisti 2016 m. lapkričio 9 d. įsakymą Nr. 5T-29 „Dėl AB „Smiltynės perkėla“ viešųjų pirkimų vykdymo organizatorių paskyrimo“, aiškiai nustatant pirkimo iniciatorių, organizatorių ir viešųjų pirkimų komisijos narių skyrimo(parinkimo) tvarką konkrečiau įvardinti aplinkybes, kada perkančiosios organizacijos vadovas turi teisę priimti sprendimą pavesti supaprastintą pirkimą vykdyti pirkimo organizatoriui arba viešojo pirkimo komisijai neatsižvelgdamas į pirkimo vertę (numatant aplinkybes rekomenduojame atsižvelgti į tai, kad viešuosius pirkimus pavedant atlikti komisijos yra užtikrinamas didesnis atliekamų procedūrų skaidrumas). Papildyti darbuotojų, inicijuojančių ir organizuojančių viešuosius pirkimus, pareiginius nuostatus, numatant pirkimų poreikio planavimo ir inicijavimo funkcijas. Taip pat, paskirti prevencinę kontrolę atliekančią asmenį.

Telecentras²⁸ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *pirkimų vykdymas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Vertinamą veiklos sritį reglamentuoja:

- AB Lietuvos radijo ir televizijos centro prekių, paslaugų ir darbų pirkimo taisyklės, patvirtintos Telecentro generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 2P-42 ir bendrovės Valdybos nutarimu;

Telecentras nevykdo viešųjų pirkimų, kadangi nėra perkančioji organizacija Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo prasme ir vykdomiems pirkimams nėra taikomas. Perkančiosios organizacijos yra išvardintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 4-72 (nauja redakcija nuo 2017 m. birželio 30 d.) patvirtintame Perkančiųjų organizacijų sąrašė²⁹, kuriame Telecentro nėra. Telecentras yra pelno siekiantis juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas yra komercinio pobūdžio ir nėra jokios veiklos, skirtos specialiai viešiesiems interesams tenkinti.

Pirkimai bendrovėje vykdomi remiantis AB Lietuvos radijo ir televizijos centro prekių, paslaugų ir darbų pirkimo taisyklėmis, patvirtintomis 2016 m. balandžio 15 d. generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 2P-42 ir bendrovės Valdybos nutarimu. Šios taisyklės grindžiamos tiekėjų lygiateisiškumo, nediskriminavimo, teisėtumo, sąžiningumo, protingumo, skaidrumo principais ir kitais teisės aktų reikalavimais. Dalį pirkimų vykdo patys padaliniai, t. y. kai būsimo pirkimo objekto pirkimo vertė yra nuo 300 iki 10 000 Eur be PVM. Pirkimus, kurių vertė didesnė kaip 10 000 Eur vykdo pirkimų komisija. Būtent pirmuoju atveju minimi pirkimai atsitiktinės atrankos būdu pasirinkti ir išnagrinėti šioje ataskaitoje.

Kai pirkimą vykdo pats bendrovės padalinys, o ne pirkimų komisija, tuomet pirkimo iniciatorius užpildo pirkimo paraišką, kurią patvirtina atitinkamo departamento, kuris kontroliuoja tą išlaidų eilutę biudžete, direktorius. Pirkimą toliau vykdo pirkimo iniciatorius, parinkdamas galimus

²⁸ AB Lietuvos radijo ir televizijos centras

²⁹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FC53446C3698/xVfjBwBiTc>

tiekėjus, išsiųsdamas apklausos medžiagą ir surašydamas apklausos pažymą. Apklausos pažymos pagrindu, sudaroma pirkimo sutartis.

Vertinant pirkimus antikorupciniu požiūriu, išanalizuoti ir įvertinti 4 skirtingų padalinių atlikti mažos vertės paslaugų / prekių pirkimai (2017 m. sausio 23 d. Apklausos pažyma, „Ventiliacinių šachtų įrengimo darbai“, 2017 m. vasario 15 d. Apklausos pažyma „Vandens nuotėkio aptikimo sistema DC2“, 2017 m. liepos 17 d. Apklausos pažyma „Optinių kabelių montavimo ir suvirinimo darbai“, 2017 m. rugsėjo 8 d. Apklausos pažyma „Autobusų nuoma darbuotojų pervežimui“).

Galimos sąlygos korupcijai atsirasti nagrinėjamų atvejų pirkimuose susidaro tuomet, kai Taisyklės nereglamentuoja visų situacijų, kaip turi būti vykdoma tiekėjų apklausa ir kokie lydintys dokumentai turi būti pridėti prie tiekėjų apklausos pažymos. Pavyzdžiui, Taisyklės reglamentuoja, kad kvietimai pateikti pasiūlymus turi būti išsiųsti mažiausiai 3 tiekėjams ir turi būti vienodo turinio, tačiau nėra reglamentuota, koku elektroniniu paštu turi būti siunčiami tiekėjų pasiūlymai (apklausą atliekančio darbuotojo: v.pavardenis@telecentras.lt ar el. paštu naudojamu pirkimams virš 10 000 Eur vykdyti pirkimai@telecentras.lt, ar bendruoju įmonės el. paštu info@telecentras.lt, ar kt.), kad kvietimas pateikti pasiūlymus turėtų būti siunčiamas vienu laiku (apklausos dalyvių el. pašto adresai turėtų būti surašyti viename el. laiške, Bcc laukelyje, kad potencialūs konkurentai nežinotų, kuriems iš jų siųsta apklausa ir negalėtų susitarti), nėra reikalavimo nustatyti pasiūlymų pateikimo pabaigos laiką, nėra sudarytos sąlygos neištrinti nepatinkančio tiekėjo pasiūlymo iš el. pašto dėžutės, nėra nurodyta privalomai pridėti visų tiekėjų pasiūlymus ir apklausos vykdytojo užklausa prie apklausos pažymos. Pirkimo vykdytojas gali matyti apklausos dalyvių komercinius pasiūlymus, ir, teoriškai gali informuoti kitus dalyvius iš anksto apie kitų tiekėjų kainą. Kaip teigiamas veiksnys pažymėtinas tas, jog visi pirkimus vykdytys darbuotojai yra pasirašę Nešališkumo ir konfidencialumo deklaraciją, kurioje įsipareigoja objektyviai ir lygiateisiškai nagrinėti visų tiekėjų pasiūlymus, nusišalinti nuo interesų konflikto.

Motyvuota išvada. Siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, reikalinga papildyti AB Lietuvos radijo ir televizijos centro prekių, paslaugų ir darbų pirkimo taisykles, patvirtintas Telecentro generalinio direktoriaus 2016 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 2P-42 ir bendrovės Valdybos nutarimu, reglamentuojant kokius dokumentai turi būti pateikiami prie tiekėjų apklausos, kaip turi būti vykdoma tiekėjų apklausa, sudarant sąlygas, kad apklausos vykdytojas nematytų pateiktų pasiūlymų iki apklausos pabaigos ir negalėtų perduoti informacijos kitiems potencialiems tiekėjams.

VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *pirkimų vykdymas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijų (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas direktoriaus 2016 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-31;
- VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ viešųjų pirkimų taisyklės, patvirtintos 2016 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-32;
- VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ mažos vertės pirkimų aprašas, patvirtintas 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-84;
- VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. V-85 „Dėl asmens atsakingo už (viešojo) pirkimo sutarties vykdymą, (viešojo) pirkimo sutarties ir pakeitimų paskelbimą“;
- VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ direktoriaus 2015 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. V-104 „Dėl viešosios įstaigos „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ Viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės tvarkos aprašu“

Viešųjų pirkimų norminė bazė per analizuojamąjį laikotarpį skiriama į du laikotarpius: iki 2017 m. rugpjūčio 1 d. ir po 2017 m. rugpjūčio 1 d. Pakitimai įvyko po naujojo Viešųjų pirkimų įstatymo priėmimo 2017 m. liepos 1 d., kai įstaiga vadovaujantis Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 (paskelbta TAR 2017 m. gegužės 4 d., i. k. 2017-7551)

37 straipsnio 3 dalimi buvo priskirta perkantiesiems subjektams. 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-84 priimtas naujas mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, kurio metu pasirašyti nauji konfidencialumo pasižadėjimai, bei nešališkumo deklaracijos, 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-85 pasirašytas įsakymas dėl asmens atsakingo už (viešojo) pirkimo sutarties vykdymą, (viešojo) pirkimo sutarties ir pakeitimų paskelbimą. Iki 2017 m. rugpjūčio 1 d. galiojęs 2015 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. V-104 „Dėl viešosios įstaigos „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ Viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės tvarkos aprašu“ ir 2016 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-32 „Dėl supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių tvirtinimo“ tapo negaliojantys.

Ypatingai atkreiptas dėmesys į visus viešojo pirkimo etapus; sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę; ar paskirti nepriekaištingos reputacijos asmenys; ar atskirtos funkcijos; ar numatytos sprendimų priėmimo procedūros; ar nustatyta kontrolės tvarka, ar ji realiai veikia; ar nėra interesų konfliktų; ar nustatyta nušalinimo tvarka; ar viešinama informacija. Dalis pirkimų atliekami VŠĮ CPO LT kataloguose: CPO IS, 2007 metų katalogas; elektroniniu būdu per C VP IS. Per analizuojamą laikotarpį pakeista viešųjų pirkimų norminė bazė ir elektroniniai pirkimai įstaigoje sumažino korupcijos pasireiškimo tikimybę. Pasikeitus Viešųjų pirkimų įstatymui, nuspręsta atsisakyti rengti įsakymus dėl mažos vertės pirkimų vykdymo, o vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymu, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymu, įstaigos pasirengtu Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu.

Per analizuojamąjį laikotarpį buvo vykdyti 7 elektroniniai pirkimai, iš kurių įvykę – 6. Vienas neįvykęs, dėl nepateiktų pasiūlymų. Organizuojant ir kontroliuojant pirkimus perkančiojoje organizacijoje, buvo racionaliai naudojamos perkančiosios organizacijos lėšos ir darbuotojų darbo laikas, laikomasi konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų. Nustatyta, kad korupcijos rizikai gali daryti įtaką nepakankamas kvalifikuotų darbuotojų skaičius, to pasekoje priskiriama vienam asmeniui ar skyriui to paties pirkimo proceso vykdymo ir kontrolės funkcijos. Siekiant pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemos efektyvumo, siūloma išskirti vykdymo ir kontrolės funkcijas (vykdymo funkciją numatyti viešųjų pirkimų plane, kontrolės funkcijas - pareiginėse nuostatose). Planuodami ir atlikdami pirkimus, vykdydami pirkimo sutartis ir nustatydami pirkimų kontrolės priemones, perkančioji organizacija (šiuo metu - perkantysis subjektas) vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, jo įgyvendinamaisiais teisės aktais, kitais įstatymais ir perkančiosios organizacijos priimtais teisės aktais, ko pasekoje įstaigoje mažėja korupcijos pasireiškimo tikimybė. Asmuo atsakingas už viešuosius pirkimus ir korupcijos prevencija 2016 m. rugsėjo 27 d. dalyvavo mokymuose: „Kaip be pažeidimų atlikti viešuosius pirkimus“, 2017 m. birželio 23 d. – Naujausios viešųjų pirkimų reglamentavimo ir organizavimo tendencijos pagal naują Viešųjų pirkimų įstatymą 2017 m. Analizuojamu laikotarpiu korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos atvejų įstaigoje nenustatyta.

Motyvuota išvada. VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ korupcijos pasireiškimo tikimybei sumažinti ketina nuolat peržiūrėti jos kompetencijai priklausančias veiklos sritis, stengiantis šalinti prielaidas korupcijai atsirasti. Siekiant pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemos efektyvumo, įstaigoje stengtis nepriskirti vienam asmeniui (skyriui) to paties pirkimų proceso vykdymo ir kontrolės funkcijų. Darbuotojus periodiškai supažindinti su korupcijos prevencija, jiems nuolat priminti apie jų teisių ir pareigų tikslumą (ar ne per platūs įgaliojimai veikti savo nuožiūra), pavaldumą ir atskaitingumą.

AB LP³⁰ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *viešųjų pirkimų*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 kriterijus (atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti; pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- AB LP generalinio direktoriaus 2015 m. balandžio 7 d. įsakymas Nr. 1-138 patvirtintos akcinės bendrovės Lietuvos pašto darbo tvarkos taisyklės;

³⁰ AB Lietuvos paštas

- AB LP generalinio direktoriaus 2016 m. vasario 22 d. patvirtinti „08.1RE03 Skundų tvarkybos reikalavimai“;
- AB LP Vidaus kontrolės ir audito vadovo 2016 m. birželio 29 d. patvirtinta procedūra „08.1PR01 Skundų nagrinėjimas“;
- AB LP generalinio direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. 1-418 patvirtintas akcinės bendrovės Lietuvos pašto etikos kodeksas;
- AB LP generalinio direktoriaus 2016 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1-329 patvirtinti Privačių klientų departamento (toliau – PKD) nuostatai;
- AB LP Rinkodaros ir pardavimų direktoriaus 2016 m. gruodžio 23 d. potvarkis Nr. 9-1 „Dėl mažmeninės prekybos prekių įvedimo į prekybą“.

AB LP perparduodamų prekių pirkimą organizuoja ir koordinuoja Privačių klientų departamentas (toliau – PKD). Per tiriamą laikotarpį perparduodamų prekių pirkimo srityje buvo nustatytos kelios galimos korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos apraiškos, už kurias numatyta administracinė, tarnybinė ar kitokia teisinė atsakomybė. Tokias veikas padarę darbuotojai atleisti iš Bendrovės. PKD ir kiti Bendrovės darbuotojai apie galimas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas gali informuoti PKD ar Bendrovės vadovus. Korupcinio pobūdžio pranešimų iš Bendrovės darbuotojų per tiriamą laikotarpį gauta nebuvo.

PKD pagrindinis uždavinys yra organizuoti mažmeninės prekybos, paslaugų pardavimą pašto skyriuose. PKD departamento uždaviniai ir funkcijos, reglamentuojantys perparduodamų prekių įsigijimą / pardavimą, priežiūrą, yra aprašyti 2016 m. rugsėjo 30 d. Bendrovės generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 1-329 patvirtintuose PKD nuostatuose. Šie nuostatai patvirtinti atsižvelgus į Bendrovės teisės aktais nustatytus uždavinius ir funkcijas. PKD darbuotojai su skyriaus nuostatais ir atskirais kiekvieno darbuotojo uždaviniais ir funkcijomis supažindinti pasirašytinai. PKD darbuotojų pareigų aprašuose aiškiai yra nurodytas darbuotojų pavaldumas ir atskaitingumas. Atkreiptinas dėmesys, jog PKD darbuotojai neturi įgaliojimų sprendimų, susijusių su perparduodamų prekių pirkimu, t. y. priimti savarankiškai / savo nuožiūra. Sprendimus priima Bendrovės generalinio direktoriaus patvirtinta komisija. Taip pat, PKD skyrius nėra atsakingas už vidaus kontrolės procedūras. Vidaus kontrolės priežiūrą Bendrovėje atlieka Vidaus audito skyrius. PKD skyriaus vidaus teisės aktai yra periodiškai peržiūrimi ir esant būtinybei koreguojami. Pabrėžtina, kad PKD darbuotojai su Bendrovės etikos kodeksu yra susipažinę, jo laikosi bei vadovaujasi profesinėje aplinkoje.

PKD leidimų, išimčių, licencijų, lengvatų, nuolaidų, kitokių teisių išdavimo / neišdavimo arba suteikimo / nesuteikimo neišduoda / nesuteikia.

PKD norminių teisės aktų nepriima, todėl norminių teisės aktų projektai poveikio korupcijos mastui nevertinti. Vidinių teisės aktų, užtikrinančių Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų įgyvendinimą, pagal Bendrovėje galiojančią tvarką PKD nepriima.

Visi PKD darbuotojai yra pasirašę konfidencialumo pasižadėjimus. PKD darbuotojai, kurie paskirti į viešųjų pirkimų komisijas, yra pasirašę nešališkumo deklaracijas ir papildomus konfidencialumo pasižadėjimus. Įslaptintos informacijos administravimo tvarkos pažeidimų atvejų neužfiksuota. PKD nėra atsakingas už teisės aktų, reglamentuojančių įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės tvarkas.

Akcentuotina, kad PKD nėra gavęs Specialiųjų tyrimų tarnybos išvadų dėl korupcijos rizikos perparduodamų prekių pirkimo srityje.

Apibendrinus tiriamąjį laikotarpį, korupcijos pasireiškimo tikimybė AB LP perparduodamų prekių pirkimo srityje galima, bet yra kontroliuojama. Siekiant sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę perparduodamų prekių pirkimo srityje, Vidaus audito skyrius Privačių klientų departamente atlieka planinį auditą „Akcinės bendrovės Lietuvos pašto mažmeninės prekybos auditas, prekių judėjimo proceso auditas“ (vadovaujantis 2017 m. sausio 16 d. Bendrovės generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 1-56 patvirtintu 2017 metų audito planu).

2015 m. balandžio 7 d. AB LP generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 1-138 patvirtintos AB LP darbo tvarkos taisyklės. 2016 m. vasario 22 d. AB LP generalinis direktorius patvirtino reikalavimus „08.1RE03 Skundų tvarkybos reikalavimai“. 2016 m. birželio 29 d. Bendrovės Vidaus

kontrolės ir audito vadovas patvirtino procedūrą „08.1PR01 Skundų nagrinėjimas“. Bendrovėje galioja Lietuvos pašto įmonių grupės etikos kodeksas.

Bendrovėje apie galimus korupcijos atvejus galima pranešti telefono numeriu 8 700 55 400, el. paštu pranesk@post.lt.

Motyvuota išvada. AB LP perparduodamų prekių pirkimo srityje korupcijos pasireiškimo tikimybė galima, bet yra kontroliuojama. Vadovaujantis 2017 m. sausio 16 d. AB LP generalinio direktoriaus įsakymu Nr. 1-56 patvirtintu 2017 metų audito planu, Bendrovės Vidaus audito skyrius Privačių klientų departamente atlieka planinį auditą „Akcinės bendrovės Lietuvos pašto mažmeninės prekybos auditas, prekių judėjimo proceso auditas“.

VI. Kitos sritys

AB „Problematika“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *statinio statybos techninės priežiūros paslaugų teikimas ir Sertifikavimo centro statybos produktų sertifikavimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 3 ir 4 kriterijus (pagrindinės funkcijos yra kontrolės ir priežiūros vykdymas, veikla susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ir apribojimu). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- AB „Problematika“ direktoriaus 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-330 patvirtinti AB „Problematika“ padalinių veiklos nuostatai ir darbuotojų pareiginiai nuostatai;
- AB „Problematika“ 2016 m. kovo 24 d. direktoriaus įsakymu Nr. 1-67 „Dėl AB „Problematika“ darbuotojų pareiginių nuostatų tvirtinimo“;
- AB „Problematika“ direktoriaus 2014 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-216 patvirtinti AB „Problematika“ darbuotojų pareiginiai nuostatai;
- AB „Problematika“ direktoriaus 2016 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 1-308 patvirtintas Sertifikavimo proceso funkcijų atlikimas.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir vertinimo metu nustatyta, kad AB „Problematika“ Techninės priežiūros skyriaus darbuotojų veikla detalai reglamentuota, galimybės piktnaudžiauti, veikti savo nuožiūra pakankamai apribotos. Darbuotojų, teikiančių statinio statybos techninės priežiūros paslaugas, veikla ir funkcijos detalai reglamentuotos Techninės priežiūros skyriaus veiklos nuostatuose, patvirtintuose 2011 m. lapkričio 28 d. AB „Problematika“ direktoriaus įsakymu Nr. 1-330 „Dėl AB „Problematika“ padalinių veiklos nuostatų ir darbuotojų pareiginių nuostatų tvirtinimo“ ir darbuotojų pareiginiuose nuostatuose, patvirtintuose 2014 m. lapkričio 28 d. direktoriaus įsakymu Nr. 1-216 „Dėl AB „Problematika“ darbuotojų pareiginių nuostatų tvirtinimo“. Darbuotojai savo darbe vadovaujasi Lietuvos Respublikos statybos įstatymu, Lietuvos Respublikos statybos techniniu reglamentu STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio techninė priežiūra“, kitais įstatymais bei statybos techniniais reglamentais, normatyviniais statybos techniniais dokumentais (įrenginio taisyklėmis, kelių priežiūros vadovais, kelių projektavimo taisyklėmis, metodiniais nurodymais, rekomendacijomis, statybos taisyklėmis, techninių reikalavimų aprašais ir kt.). AB „Problematika“ įdiegta vadybos sistema atitinka standarto ISO 9001:2015/LST EN ISO 9001:2015 reikalavimus ir jai išduotas tai patvirtinantis sertifikatas. Stambiausiuose ir reikšmingiausiuose statybos objektuose techninę priežiūrą vykdo ne atskiri darbuotojai, o techninės priežiūros grupės, sudarytos iš techninės priežiūros grupės vadovų, statinio statybos techninių prižiūrėtojų (bendrosios statinio statybos techninės priežiūros vadovų), specialiosios statinio statybos techninės priežiūros vadovų, pagalbinių darbuotojų. Statybos metu naudojamų statybos produktų kokybė tikrinama ir vertinama pagal akredituotose laboratorijose atliktų tyrimų ir bandymų rezultatus. Kai kurių atliktų statybos darbų, pvz. asfaltbetonio dangos sluoksnių, apimtys nustatomos pagal išpildomųjų nuotraukų, kadastrinių matavimų, laboratorinių tyrimų, kuriuos atlieka ne Techninės priežiūros skyriaus darbuotojai, duomenis. Vykdomų ir atliktų statybos darbų patikras statybvietėse atlieka įvairios kontroliuojančios institucijos: Susisiekimo ministerija, LAKD, TID. Korupcijos tikimybės nustatymo laikotarpiu esminių pastabų dėl priimtų darbų kokybės ir kiekybės nebuvo gauta. Atliktų statybos darbų perdavimo statytojui (užsakovui) procedūrą atlieka komisija, į

kurios sudėtį įeina rangovo, projektuotojų, užsakovo, statinio statybos techninės priežiūros, kelių policijos tarnybos ir kitų institucijų atstovai. Visa su statinio statybos techninės priežiūros veikla susijusi dokumentacija atiduodama saugoti statytojui (užsakovui).

Sertifikavimo centro ir su Sertifikavimo centro veikla susijusių atsakingų darbuotojų vykdomos funkcijos ir uždaviniai yra detalai reglamentuoti. Atsakingų darbuotojų, susijusių su statybos produktų sertifikavimu, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka reglamentuota AB „Problematika“ Sertifikavimo centro vadybos sistemos dokumentuose ir procedūrose, Sertifikavimo centro veiklos bei darbuotojų pareiginiuose nuostatuose, patvirtintuose 2016 m. kovo 24 d. direktoriaus įsakymu Nr. 1-67 „Dėl AB „Problematika“ darbuotojų pareiginių nuostatų tvirtinimo“ ir 2016 m. gruodžio 2 d. direktoriaus įsakymu Nr. 1-308 „Dėl sertifikavimo proceso funkcijų atlikimo“. Visi Sertifikavimo centro ir su Sertifikavimo centro veikla susiję atsakingi darbuotojai yra pasirašę pareiškimus dėl objektyvumo, nešališkumo ir konfidencialumo. Statybos produktų eksploatacinių savybių pastovumo vertinimas ir tikrinimas atliekamas laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo bei objektyvumo, nešališkumo ir konfidencialumo reikalavimų. Su statybos produktų atitikties eksploatacinių savybių pastovumo vertinimu susijusios informacijos bei rezultatų vertinamąją analizę atlieka ir sprendimus dėl sertifikatų išdavimo ar neišdavimo, sertifikatų galiojimo laikino sustabdymo ar panaikinimo priima tik tie atsakingi darbuotojai, kurie nedalyvavo atitikties įvertinimo procese. Išduoti atitikties sertifikatai viešai skelbiami AB „Problematika“ interneto svetainėje (www.problematika.lt). Pažymėtina, kad bendrovės Sertifikavimo centras iš suinteresuotųjų šalių skundų dėl statybos produktų sertifikavimo nėra gavęs. Sertifikavimo procese dalyvaujančių atsakingų darbuotojų darbas kontroliuojamas atliekant veiklos stebėjimo bei vertikalius auditus (vidaus auditai). AB „Problematika“ Sertifikavimo centras yra akredituotas, o akreditavimą patvirtina Lietuvos Nacionalinio akreditacijos biuro prie Ūkio ministerijos išduotas akreditavimo pažymėjimas Nr. LA.03.006. Lietuvos Nacionalinio akreditacijos biuro prie Ūkio ministerijos kasmet atlieka periodinę akreditavimo priežiūrą (išorės auditai), tokiu būdu Sertifikavimo centro veikla yra kontroliuojama ir pripažįstama tarptautiniu lygiu.

Motyvuota išvada. Tinkamas kolegialumo (sertifikavimo sprendimus priima atsakingi darbuotojai, kurie nedalyvavo atitikties vertinime), viešumo ir skaidrumo principų įgyvendinimas Sertifikavimo centro statybos produktų sertifikavimo veikloje, išsamus atsakingų darbuotojų veiklos reglamentavimas ir veiklos kontrolė leidžia Bendrovės atsakingiems darbuotojams, susijusiems su statybos produktų sertifikavimu, sprendimus priimti skaidriai ir išvengti pašalinio poveikio juos priimant. Komisija Bendrovės atsakingų darbuotojų, susijusių su statybos produktų sertifikavimu, veiksmuose piktnaudžiavimo faktų analizuojamame laikotarpyje nenustatė, todėl galima teigti, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė analizuotose srityse yra minimali.

LOU³¹ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *sprendimų, susijusių su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, priėmimas*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 4 kriterijus (veikla susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ir apribojimu). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- LOU Vilniaus filialo direktoriaus 2014 m. spalio 28 d. įsakymas Nr. 9R-18 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostai Vilniaus filialo leidimų patekti į riboto patekimo vietas taisyklių patvirtinimo“;
- LOU Palangos filialo direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. 13R-25 „Dėl VĮ Lietuvos oro uostai Palangos filialo leidimų patekti į riboto patekimo vietas taisyklių patvirtinimo“;
- LOU Kauno filialo direktoriaus 2017 m. liepos 10 d. įsakymas Nr.2.13-01RN „Dėl VĮ Lietuvos oro uostai Kauno filialo leidimų patekti į riboto patekimo vietas taisyklių patvirtinimo“.

Nagrinėjant LOU sprendimų, susijusių su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu sritį, buvo atskirai išskirta ir analizuota LOU Vilniaus, Kauno ir Palangos filialų (toliau – Oro uostai) išduodamų leidimų bei patekimo vidaus kontrolės sistema, nes

³¹ VĮ Lietuvos oro uostai

nagrinėjama laikotarpiu būtent šioje veiklos srityje buvo nustatyti korupcijos rizikos veiksniai, t. y. atlikti keli tarnybiniai patikrinimai (1 darbuotojui buvo pritaikyta drausminė nuobauda – atleidimas iš darbo dėl šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo). Tarnybinių patikrinimų metu nustatyta, kad darbuotojai, naudodamiesi tarnybine padėtimi (galimybe judėti riboto patekimo zonos svarbiausios dalies zonoje kitais pagrindais, nei keleiviai ir patekti į šios zonos dalis, kurios nėra keleiviams prieinamos, nes patekimas į jas vykdomas tik su tokią teisę suteikiančiais leidimais) ir siekdami gauti neteisėtų pajamų sau ir kitiems asmenims arba dėl kitokių asmeninių paskatų, siekė vykdyti teisės aktais uždraustą veiklą. Pažymėtina, kad į kontroliuojamą zoną ir riboto patekimo zonos svarbiausias dalis patenkama pro kontrolines, vartus, duris, tikrinimo postus ar elektronines įeigos kontrolės sistemas. Kontrolinėse zonose vykdoma visų įeinančių į riboto patekimo zonos svarbiausias dalis asmenų, jų daiktų, bagažo, visų įvažiuojančių transporto priemonių aviacijos saugumo patikros procedūros, kurias atlieka Oro uosto aviacijos saugumo darbuotojai. Atsižvelgiant į tarnybinio patikrinimo metu nustatytus vidaus kontrolės sistemos trūkumus šioje srityje, tikslinga stiprinti vidaus kontrolės procedūras, t. y. atlikti netikėtus naudojimosi suteiktais leidimais patikrinimus.

LOU išduodamų leidimų bei patekimo vidaus kontrolės sistema reglamentuojama kiekvieno Oro uosto leidimų patekti į riboto patekimo vietas taisyklėse. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir vertinimo laikotarpiu šios taisyklės buvo parengtos ir patvirtintos Vilniaus filiale (LOU Vilniaus filialo direktoriaus 2014 m. spalio 28 d. įsakymas Nr. 9R-18), o Palangos bei Kauno filialai rengė ir patvirtino naujas šių taisyklių redakcijas (VĮ Lietuvos oro uostai Palangos filialo direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. 13R-25, VĮ Lietuvos oro uostai Kauno filialo direktoriaus 2017 m. liepos 10 d. įsakymas Nr.2.13-01RN). Oro uostų leidimų patekti į riboto patekimo vietas taisyklės rengtos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo, Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymo, Lietuvos Respublikos nacionalinės civilinės aviacijos saugumo programos nuostatas, 2011 m. sausio 21 d. CAA direktoriaus įsakymu Nr. 4R-24 „Dėl nepriekaištingos reputacijos tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2001 m. vasario 2 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 126 „Dėl pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių patvirtinimo“, Oro uostų aviacijos saugumo programų reikalavimus bei tarptautinių teisės aktų reikalavimus.

Oro uostuose leidimų išdavimo procedūras bei patekimo kontrolę atlieka Oro uostuose įsteigti aviacijos saugumo struktūriniai padaliniai. Pažymėtina, kad savo kompetencijos ribose, funkcijas šiose srityje taip pat vykdo LOU Oro uostų saugos ir saugumo departamento darbuotojai, Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, muitinės pareigūnai, o saugant labai svarbius asmenis ir Vadovybės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai. Teisės aktuose minėtų institucijų pareigūnų įgaliojimai yra aiškiai apibrėžti, o kelių institucijų pareigūnams vykdant atitinkamus įgaliojimus yra mažinama korupcijos rizika, nes mažėja konkrečiam darbuotojui ar pareigūnui suteiktų įgaliojimų savarankiškai priimti tam tikrus sprendimus apimtis.

Remiantis teisės aktų reikalavimais, kiekviename Oro uoste yra nustatomos kontroliuojamos ir nekontroliuojamos zonos bei diegiamos šių zonų aviacijos saugumo priemonės, kurios užtikrina minimų zonų aviacijos saugumą. Oro uostai yra įdiegę įvairias aviacijos saugumo priemones: tiek procedūrinės (patekimas į atitinkamą zoną galimas tik turint laikantis atitinkamos tvarkos išduotą leidimą), tiek ir techninės (zonų atskyrimas aptvarais, durimis arba kitokio pobūdžio skiriamaisiais barjeriais ar linijomis, kontrolinių, vartų, tikrinimo postų ar elektroninės įeigos kontrolės sistemų įdiegimas ir kt.). Fizinių aviacijos saugumo priemonių įdiegimas įmonės veikloje ne tik efektyvi aviacijos saugumo priemonė, bet dėl žmogiškojo veiksnio nebuvimo yra užkertama galimybė atlikti korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ir/ar kitus tapataus pobūdžio, tačiau mažiau pavojingus teisės pažeidimus (lyginant su procedūrinėmis aviacinėmis saugumo priemonėmis). Pažymėtina, kad leidimų ir patekimo kontrolės taisyklėse yra numatyta detali leidimų išdavimo procedūra, reikalingi pateikti dokumentai, paskirti leidimus išduodantys atsakingi asmenys bei įvardinti kriterijai, kuriais remiantis yra išduodami minėti leidimai. Daugiausiai yra išduodami laikini lankytojų ir laikini asmens leidimai. Kiekvienos rūšies leidimas yra išduodamas skirtingam terminui pvz.: nuolatinis asmens leidimas galioja iki 3 metų, laikinas asmens leidimas – iki 2 mėn., nuolatinis transporto

priemonės leidimas – iki 1 metų ir pan.). Pažymėtina, kad atliekant Oro uostų leidimų ir patekimo kontrolės taisyklių analizę buvo nustatyta, kad Palangos oro uoste, laikinasis asmens leidimas yra išduodamas kitokiam terminui nei kituose filialuose (naujos redakcijos Palangos filialo leidimų ir patekimo kontrolės taisyklėse šis terminas buvo suvienodintas).

Leidimus išduoda Oro uostų Aviacijos saugumo skyrius (Leidimų biuras, jei toks yra Oro uoste). Leidimai asmenims ir transporto priemonėms motyvuotu prašymu gali būti išduodami tik tiems asmenims, kuriems kontroliuojamoje zonoje ir riboto patekimo zonos svarbiausiose dalyse būtina atlikti savo pareigas (funkcijas). Leidimai išduodami tik asmenims ar transporto priemonėms dėl kurių teisingai ir pilnai yra užpildyti prašymai. Neteisingai ar nepilnai užpildyti prašymai nenagrinėjami ir grąžinami jį pateikusiam asmeniui ar įstaigai/institucijai. Prašymus išduoti nuolatinį asmens leidimą pateikia įmonių ar institucijų vadovai arba įgaliotiniai, kurie atsako už pateiktos informacijos teisingumą ir tikrumą. Atsakingiems asmenims pateikiami dokumentų ir pažymų originalai, jų kopijos arba spalvotai skenuoti originalai. Pažymėtina, kad ne visi Oro uostai taiko vienodas vidaus kontrolės priemones išduodant leidimus, pvz.: LOU Vilniaus filialo direktoriaus 2014 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 9R-18 patvirtintose Leidimų ir patekimo kontrolės taisyklėse yra numatyta, kad: “<...> juridiniai asmenys, kurių darbuotojams ar transporto priemonėms yra būtini leidimai, pirmiausia privalo užsiregistruoti kontroliuojamoje zonoje veiklą vykdančių subjektų sąrašė. Pareiškėjų prašymus dėl įrašymo į Sąrašą taip pat ir prašymus kai yra keičiami Sąrašė nurodyti duomenys priima Leidimų biuras, o sprendimą dėl pareiškėjo įrašymo (neįrašymo) į Sąrašą per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos priima Oro uostų Aviacijos saugumo skyriaus vadovas. Į Sąrašą įtraukti juridiniai asmenys privalo paskirti bent vieną savo darbuotoją, veikiantį kaip jo įgaliotasis asmuo, turintis teisę to juridinio asmens vardu pateikti ir pasirašyti prašymus dėl visų rūšių nuolatinų leidimų išdavimo“. Ši procedūra nėra numatyta Kauno bei Palangos filialų leidimų ir patekimo kontrolės taisyklėse. LOU yra juridinis vienetas turintis 3 teritorinius filialus, todėl siekiant veiklos efektyvumo bei korupcijos pasireiškimo tikimybės mažėjimo, tikslinga viso juridinio asmens mastu taikyti vienodas vidaus kontrolės priemones (pvz.: vienodus leidimų išdavimo terminus, vienodus leidimų išdavimo procedūras ir pan.).

Tam tikros kategorijos leidimams (nuolatinis asmens leidimas) yra numatytos ir papildomos vidaus kontrolės priemonės išdavimo procese – asmens tikrinimas dėl nepriekaištingos reputacijos bei reikalavimas prieš išduodant leidimą sėkmingai baigti Lietuvos Respublikos nacionalinėje civilinės aviacijos saugumo mokymo programoje nurodytus atitinkamus su jo pareiginių funkcijų vykdymu susijusius aviacijos saugumo mokymus, kurie organizuojami Lietuvos Respublikos nacionalinės civilinės aviacijos saugumo mokymo programos nustatyta tvarka. Baigus minėtus mokymus laikomas aviacijos saugumo instruktoriaus, vykdžiusio mokymus, parengtas egzaminas. Pažymėtina, kad tiek aviacijos saugumo mokymo priemonėms, tiek ir instruktoriams yra keliami papildomi reikalavimai. Gavus atitinkamą institucijų informaciją ir nustačius, kad asmuo yra nepriekaištingos reputacijos ir yra sėkmingai baigęs aviacijos saugumo mokymus ir (ar) praėjęs atitinkamo oro uosto instruktažą, jam gali būti išduodamas nuolatinis asmens leidimas patekti į Oro uosto riboto patekimo zonos svarbiausias dalis. Sprendimą išduoti (neišduoti) nuolatinį asmens leidimą priima Oro uosto Aviacijos saugumo skyriaus vadovas arba filialo direktorius.

Teisės aktuose, kurie reglamentuoja LOU suteikiamų leidimų ir patekimo vidaus kontrolės sistemos sritį, nustatyta kelių lygių vidaus kontrolės sistema:

1. CAA nuolat atliekama atitikties stebėsenos veikla (saugumo auditas, įgyvendinimo patikrinimas, bandymas) siekiant nustatyti atitiktį Reglamento (EB) Nr. 300/2008 reikalavimams bei Nacionalinės civilinės aviacijos saugumo programos nuostatoms, taip pat aviacijos saugumo tyrimai, kurių tikslas - nustatyti aviacijos saugumo reikalavimų pažeidimo ar aviacijos saugumo incidento priežastis. Atitikties stebėsenos veiklos metu stebima ir dokumentuojama kaip yra laikomasi: Oro uosto planavimo reikalavimų, patekimų kontrolės, asmenų ir transporto priemonių patikrinimo, stebėjimo, patruliavimo ir kitos fizinės kontrolės vykdymo, draudžiamų daiktų, keleivių ir bagažo tikrinimo, orlaivio saugumo reikalavimų laikymosi, darbuotojų mokymo ir testavimo, aviacijos saugumo įrangos atitikimo ir kt. Nustačius tam tikrus veikos trūkumus, nustatomas jų ištaisymo terminas, priemonės trūkumui ištaisyti, atsakingi asmenys ir kt.;

2. LOU Oro uostų saugos ir saugumo departamento nuolat vykdoma vidinė kokybės kontrolės veikla bei aviacijos saugumo priemonių patikrinimai (tame tarpe ir leidimų bei patekimo sistemos), kurių metu taip pat teikiamos rekomendacijos dėl veiklos tobulinimo bei stebima kaip yra diegiamos anksčiau rekomenduotos vidaus kontrolės priemonės (aviacijos saugumo trūkumų šalinimo įgyvendinimo patikrinimai). Šios vidaus kontrolės priemonės vykdomos remiantis patvirtintais planais (gali būti vykdomos ir neplaninės) bei Kokybės kontrolės programa, tačiau LOU nėra patvirtinta šių patikrinimų atlikimo tvarka (metodika), todėl iškyla rizika, kad vidaus kontrolės sistema gali veikti nepakankamai.

Motyvuota išvada. Atsižvelgus į analizuotų LOU veiklos sričių įvertinimą korupcijos pasireiškimo tikimybės požiūriu nustatyta aplinkybių, įrodančių korupcijos pasireiškimo tikimybę, nes nagrinėjamu laikotarpiu būtent šioje veiklos srityje buvo nustatyti korupcijos rizikos veiksniai. Tarnybinių patikrinimų metu nustatyta, kad darbuotojai, naudodamiesi tarnybine padėtimi galimybe judėti riboto patekimo zonos svarbiausios dalies zonoje kitais pagrindais, nei keleiviai ir patekti į šios zonos dalis, kurios nėra keleiviams prieinamos, nes patekimas į jas vykdomas tik su tokią teisę suteikiančiais leidimais ir siekdami gauti neteisėtų pajamų sau ir kitiems asmenims arba dėl kitokių asmeninių paskatų, siekė vykdyti teisės aktais uždraustą veiklą. Tuo neužtikrinama vidaus kontrolės sistema šioje srityje, todėl siūloma stiprinti vidaus kontrolės procedūras, t. y. atlikti netikėtus naudojimosi suteiktais leidimais patikrinimus, patvirtinti vidinės kokybės kontrolės bei aviacijos saugumo priemonių patikrinimų vidaus kontrolės priemonių atlikimo tvarką (metodiką).

VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *inžinerijos veikla ir su ja susijusios techninės konsultacijos*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 4 kriterijus (veikla susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ir apribojimu). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ direktoriaus 2011 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. V-74 patvirtintos 6 procesų ir jų įgyvendinimo tvarkos;
- VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-53 patvirtinta Prašymų, skundų ir pranešimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarka;
- Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. 1V-978 patvirtintos Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo, žymėjimo, priežiūros ir naudojimo taisyklės.

Inžinerijos veikla ir su ja susijusios techninės konsultacijos, kurių metu yra derinama interesantų parengta ir pateikta informacija. Tikrinant techninius projektus, techninius darbo projektus bei topografinius planus, vertinama ar planuojama trečiųjų šalių veikla nepažeis VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ interesų. Su statybinių įmonių atstovais derinama statybos dokumentacija, tikrinama ar nepažeidžiami Statybos taisyklių reglamentai bei ar nenukrypstama nuo projektuose suderintų sprendinių. Teikdami technines konsultacijas VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ darbuotojai neišduoda leidimų, tačiau tokiu techniniu projektų derinimu nurodoma, kurioje vietoje tinklų statyba ir (ar) pasirinkti tinklų statybos metodai yra negalimi bei pažeidžia VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ interesus.

VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ 2011 m. spalio 19 d. direktoriaus įsakymu Nr. V-74 patvirtino šešias procesų ir jų įgyvendinimo tvarkas, kurios pagal poreikį yra atnaujinamos. Įstaigoje darbuotojams teisės yra suteikiamos apibrėžiant jas pareigybių aprašymuose. Iškilus papildomam poreikiui kiekvienam darbuotojui yra suteikiamos papildomos teisės atskirais direktoriaus įsakymais.

Taip pat, 2017 m. rugpjūčio 29 d. VšĮ „Plaçiajuostis internetas“ direktoriaus įsakymu Nr. V-53 buvo patvirtinta Įstaigos prašymų, skundų ir pranešimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarka, kurioje reglamentuojama administracinės procedūros eiga, terminai, nustatyti reikalavimai asmenims, atnešantiems dokumentus į VšĮ „Plaçiajuostis internetas“. Šioje tvarkoje yra išsamiai nustatytos padalinių veiklos. Darbuotojai, susiję su leidimų išdavimu, yra susipažinę su minėta tvarka, jų funkcijos yra apibrėžtos pareigybės nuostatose.

Aiškūs kriterijai, principai ir terminai, kuriais vadovaujantis priimamas sprendimas išduoti / neišduoti leidimus yra numatyti Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, taip pat Lietuvos

Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. 1V-978 patvirtintose Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo, žymėjimo, priežiūros ir naudojimo taisyklėse ir kituose teisės aktuose. 2017 m. rugpjūčio 29 d. VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ direktoriaus įsakymu Nr. V-53 patvirtintoje Prašymų, skundų ir pranešimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarkoje yra numatyta, kad bet kokią užklausą gavęs darbuotojas privalo per 20 d. d. pateikti atsakymą. Prašymai VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ pateikiami per administraciją elektroniniu ar rašytiniu būdu, taip pat per informacinius statybų vartus „Infostatyba“ bei „Infoplanavimas“. Priimtų sprendimų apskundimo tvarką reglamentuoja 2017 m. rugpjūčio 29 d. VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ direktoriaus įsakymu Nr. V-53 patvirtinta Įstaigos prašymų, skundų ir pranešimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarka. Iki šiol nebuvo gautas nei vienas skundas dėl priimto sprendimo teisėtumo ar pagrįstumo.

Motyvuota išvada. Reglamentuoti sprendimų išdavimo vidaus teisės aktais netikslinga, nes projektų derinimas ir leidimų statyti išdavimas yra aiškiai reglamentuotas Lietuvos Respublikos statybos įstatymu, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. 1V-978 patvirtintos Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo, žymėjimo, priežiūros ir naudojimo taisyklėse ir kitais teisės aktais. Atsižvelgus į analizuotą VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ veiklos sričių įvertinimą korupcijos pasireiškimo tikimybės požiūriu aplinkybių, įrodančių korupcijos pasireiškimo tikimybę, nenustatyta, tačiau siūloma VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ tobulinti veiklos procesus.

VVKD³² korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta veiklos srityje – *laivavedžių rengimo ir laivavedžių kvalifikacijos tobulinimo paslaugos*, pagal KPI 6 straipsnio 3 dalies 5 kriterijus (daugiausia priima sprendimu, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Buvo peržiūrėti vidiniai dokumentai reglamentuojantys vertinamą veiklos sritį:

- VVKD I. e. generalinio direktoriaus pareigas 2017 m. vasario 6 d. įsakymas Nr. 4S-27
- „Dėl motorinių pramoginių laivų laivavedžių ir vidaus vandenų transporto specialistų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo kursų įkainių patvirtinimo“;
- VVKD I. e. generalinio direktoriaus pareigas 2017 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. 4S-20
- „Dėl motorinių pramoginių laivų laivavedžių ir vidaus vandenų transporto specialistų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo kursų vadovo paskyrimo“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. birželio 1 d. įsakymas Nr. 4S-97 „Dėl praktinio mokymo priemonių laivavedžių mokymui“;
- VVKD generalinio direktoriaus 2012 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. 4P-159 „Dėl leidimo dirbti papildomą darbą“.

VVKD, teikdama laivavedžių rengimo ir laivavedžių kvalifikacijos tobulinimo mokymo paslaugas, vadovaujasi motorinių pramoginių laivų laivavedžių rengimo kursų organizavimo ir vedimo tvarka parengta vadovaujantis: Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2016 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 3-32 (1,5E) „Dėl motorinių pramoginių laivų laivavedžių rengimo, kompetencijos įgijimo ir kvalifikacijos dokumentų išdavimo nuostatų patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2012 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. 3-501 „Dėl mokymo įstaigų, rengiančių vidaus vandenų transporto specialistus ir motorinių pramoginių laivų laivavedžius, akreditavimo nuostatų patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodeksu priimtu 1996 m. rugsėjo 24 d. Nr. 1-1534; Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos Vidaus transporto komiteto 1998 m. spalio 16 d. rezoliucija Nr. 40. Tvaroje yra numatyti bendrieji kvalifikacijos reikalavimai laivavedžiams, nurodyta laivavedžių rengimo dokumentacija, rengimo programos, pamokų apskaitos žurnalo pildymo taisyklės ir kt. VVKD yra parengtos: asmenų, siekiančių įgyti teisę valdyti motorinius pramoginius laivus be variklio galios apribojimų Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse, išskyrus vidaus vandenų telkinius, kuriose įrengti vidaus vandenų keliai (20 val.); asmenų, siekiančių įgyti teisę valdyti motorinius pramoginius laivus be variklio galios apribojimų Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse, vidaus vandenų keliuose ir teritorinės jūros ribose (68 val.); asmenų, siekiančių įgyti teisę valdyti motorinius pramoginius laivus be variklio galios apribojimų vidaus ir jūrų

³² VĮ Vidaus vandens kelių direkcija

vandenyse (140 val.); laivavedžių, kuriems suteikta teisė valdyti motorinius pramoginius laivus be variklio galios apribojimų Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse, vidaus vandenų keliuose ir teritorinės jūros ribose ir kurie siekia įgyti teisę valdyti motorinius pramoginius laivus be variklio galios apribojimų vidaus ir jūrų vandenyse (70 val.), rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos. Minėtos programos yra akredituotos LSLA direktoriaus 2016 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. V-113 „Dėl VI „Vidaus vandens kelių direkcija“ naujų mokymo programų akreditavimo“. Šios programos yra įtrauktos į akredituotų mokymo įstaigų sąrašą, skelbiamą LSLA interneto svetainėje.

VVKD mokymo procese vadovaujasi Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2002 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. 3-199 patvirtintais Mokymo įstaigų, įmonių ir organizacijų, rengiančių vidaus vandenų transporto specialistus, akreditavimo nuostatais. Prieš pradėdant mokymus VVKD su asmenimis sudaro mokymo sutartis. VVKD analizuojamu laikotarpiu atstovavo bei sutartis pasirašė generalinis direktorius, veikiantis pagal VVKD įstatus. Perdavimo - priėmimo aktus prie sutarčių pasirašė atsakingi pagal darbo funkcijas VVKD darbuotojai. VVKD yra nustatyti mokymo kursų įkainiai, patvirtinti l. e. generalinio direktoriaus pareigas 2017 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 4S-27 „Dėl motorinių pramoginių laivų laivavedžių ir vidaus vandenų transporto specialistų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo kursų įkainių patvirtinimo“. VVKD kursų vadovas paskirtas l. e. generalinio direktoriaus pareigas 2017 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 4S-20 „Dėl motorinių pramoginių laivų laivavedžių ir vidaus vandenų transporto specialistų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo kursų vadovo paskyrimo“. Kursų dėstytojai paskirti VVKD generalinio direktoriaus 2008 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. 63-P/2 „Dėl leidimo dirbti papildomą darbą“, 2011 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4P-116 „Dėl leidimo dirbti papildomą darbą“, 2012 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 4P-159 „Dėl leidimo dirbti papildomą darbą“. VVKD generalinio direktoriaus 2015 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 4S-97 „Dėl praktinio mokymo priemonių laivavedžių mokymui“ ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 3-39 patvirtintomis Vidaus vandenų transporto specialistų rengimo taisyklėmis ir Lietuvos Respublikos Motorinių pramoginių laivų ir kitų motorinių plaukiojimo priemonių laivavedžių rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo nuostatais, buvo paskirtas motorlaivis „Patrimpas“ (reg. Nr. VK-148) su įgula laivavedžių praktiniams mokymams. LSLA 2015 m. birželio 4 d. raštu Nr. 8(1.15)S-624 „Dėl laivavedžių praktinio mokymo instruktorių“ informavo VVKD, kad motorlaivio „Patrimpas“ įgulai leidžiama vykdyti praktinio vairavimo mokymus.

Mokymo kursų organizavimo ir vedimo tvarka aiškiai aprašyta. Nustatyti reikalavimai laivavedžiams, rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos, atsakingi asmenys, pasirašantys ant paslaugų perdavimo aktų, mokymų kursų įkainiai. Paskirti kursų vadovas ir dėstytojai, konkretaus motorlaivio įgula praktiniams vairavimo mokymams. Aplinkybių, įrodančių korupcijos pasireiškimo tikimybę, nenustatyta. VVKD atliekamų mokymų įgyvendinimui paskirti keturi darbuotojai: vienas kursų vadovas ir trys kursų dėstytojai. Kursų vadovas yra paskirtas siekiant užtikrinti tinkamą motorinių pramoginių laivų laivavedžių ir vidaus vandenų transporto specialistų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo kursų organizavimą. Kursų vadovu yra paskirtas Kelių ir hidrotechnikos statinių priežiūros tarnybos hidrotechnikos statinių priežiūros inžinierius. Kursų dėstytojais VVKD generalinio direktoriaus įsakymu paskirti VVKD Kelių ir hidrotechnikos statinių priežiūros tarnybos mechanikas-pamaininis kapitonas, Kelių ir hidrotechnikos statinių priežiūros tarnybos kelių priežiūros inžinierius ir Kelių ir hidrotechnikos statinių priežiūros tarnybos viršininkas.

Tačiau VVKD nėra aprašytos kursų vadovo ir kursų dėstytojų funkcijos. Jų funkcijas ir darbus reglamentuoja atskiri VVKD generalinio direktoriaus įsakymai. Realus mokytojų darbas – medžiagos rengimas dėstomomis temomis, kursų temų dėstymas. Nesant suformuotai mokymo procese dalyvaujančių darbuotojų funkcijų tvarkai, yra apsunkinamas darbuotojų veiksmų, funkcijų pasidalijimo, atsakomybės ribų koordinavimas.

Laivavedžių rengimas susideda iš teorijos ir praktinio motorinio pramoginio laivo valdymo mokymo. Praktinio vairavimo VVKD mokoma motoriniu pramoginiu laivu „Patrimpas“. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2002 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. 3-199 patvirtintais Mokymo įstaigų, įmonių ir organizacijų, rengiančių vidaus vandenų transporto specialistus, akreditavimo nuostatais, mokymo grupės sudaromos iš ne daugiau kaip 30 asmenų.

VVKD yra parengtas mokymų literatūros sąrašas. Literatūra skirta aukščiau minėtų programų vykdymui ir parinkta vadovaujantis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2016 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 3-32 (1,5E) „Dėl motorinių pramoginių laivų laivavedžių rengimo, kompetencijos įgijimo ir kvalifikacijos dokumentų išdavimo nuostatų patvirtinimo“, Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos Vidaus transporto komiteto 1998 m. spalio 16 d. rezoliucija Nr. 40 nuostatomis. Sąraše nurodyta literatūra lietuvių, anglų, rusų kalbomis, taip pat visi aktualūs teisės aktai, interneto šaltiniai bei papildomos priemonės.

VVKD yra parengta anglų kalbos mokymo programa, kurią parengė VVKD kursų vadovas. Programoje nurodomi pagrindiniai frazės ir žodžiai, vairininko komandos, laivo elementų pavadinimai, nelaimės signalai, gelbėjimo priemonės ir jų tipai, frazės naudojamos nelaimės atveju, radijo ryšiui palaikyti, tarptautinių sąvadų signalai, navigaciniai žiburiai, tarptautiniai signalų kodai ir kiti laivyboje naudojami žodžiai anglų kalba. Minėtus dokumentus rengia kursų vadovas, pagal jau minėtus teisės aktus – susisiekimo ministro 2016 m. vasario 1 d. įsakymą Nr. 3-32 (1,5E) ir Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos Vidaus transporto komiteto 1998 m. spalio 16 d. rezoliucija Nr. 40 nuostatas. Kursų vadovas 2013 m. birželio 13 d. yra išlaikęs anglų kalbos testą 80 proc. rezultatui Liepojos miesto prekybos ir laivybos agentūroje Latvijoje (sertifikatas Nr. 77A9061F4C0DA12A). Gautas rezultatas parodo, kad kursų vadovo anglų kalbos lygis yra geras, todėl jis yra kompetentingas sudaryti VVKD anglų kalbos mokymo programą. Laivavedžių kursų kontrolės stiprinimui pildomas mokymų žurnalas, kuriame yra registruojamas mokinių lankomumas ir įvertinimai. Žurnalą pildo ir pasirašo kursų mokytojas. Kiekvienas kursų dalyvis gauna praktikos lapus, šie lapai yra registruojami žurnale. Taip pat sudaromas plaukiojimų grafikas, kuris siunčiamas LSLA kartu su grupės registravimo paraiška.

VVKD yra motorinių pramoginių laivų laivavedžių praktinio vairavimo egzamino rengimo tvarka, parengta kursų vadovo. Šia tvarka vadovaujama nustatant asmenis, kuriems duodamas leidimas laikyti praktinį vairavimo egzaminą. Tvarka apima praktinio vairavimo egzamino vertinimo kriterijus, praktinio vairavimo egzamino užduotis, praktinio vairavimo egzamino kritines klaidas bei praktinio vairavimo egzamino metu naudojamą inventorių. Praktinio vairavimo mokytojų funkcijos VVKD neapibrėžtos. Mokytojai dirba pagal LSLA patvirtintą programą. Taip pat, kiekvienas dėstytojas yra akredituojamas LSLA. Laivavedžių kursus kontroliuoja kursų vadovas bei LSLA, kuri kiekvienais metais atlieka planinius ir neplaninius patikrinimus.

Motyvuota išvada. Atsižvelgus į analizuotų VVKD veiklos sričių įvertinimą korupcijos pasireiškimo tikimybės požiūriu aplinkybių, įrodančių korupcijos pasireiškimo tikimybę, nenustatyta, korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali. Tačiau siūloma parengti ir patvirtinti kursų vadovo ir kursų mokytojų, praktinio vairavimo mokytojų pareiginius nuostatus, motorinių pramoginių laivų laivavedžių rengimo kursų organizavimo ir vedimo tvarką, motorinių pramoginių laivų laivavedžių praktinio vairavimo egzamino rengimo tvarką, mokymų literatūros sąrašą, taip pat anglų kalbos mokymo programą.

Susisiekimo ministras

Rokas Masiulis